125 GODINA TRADICIJE

VEDRAN KARUZA

Ogled s Lokomotivom na Rujevici prva utakmica s novim trenerom

Sanchezev debi na klupi, Riječani izborili tek bod

Str. » 36. i 37.

VEDRAN KARUZA

NEDJELJNI
NOVI LIST
www.novilist.hr

NEDJELJA / RIJEKA / 14. RUJNA 2025. / BROJ 25.671 / GODINA LXXIX
CIJENA 1,79 EURA

VRIJEME

DHMZ www.meteo.hr

DANAS
max. 21
min. 18

SUTRA
max. 25
min. 16

Nesuđeni veterinar bez granica

MARKO ŠESTAN

Kako sam postao znanstvena zvijezda

Razgovor za posao odradio sam preko Skypea - i nisam pogriješio. Znanost je predivan posao

Str. » 6. – 8.

NIKOLA BLAGOJEVIĆ

Milanka Opačić i Bianca Matković

Politika ne bi smjela biti na nož

Str. » 10. i 11.

DAVOR KOVAČEVIĆ

Kvarner - Europska regija gastronomije 2026.

TZ LOŠINJ

Hrana - temelj fizičkog i psihičkog zdravlja mladih

Str. » 3.

DANAS PRILOG

Antonio Brajković

U kuhinji nema stajanja, a na mrežama nema predaha

Str. » 16. i 17.

PRIVATNA ARHIVA

BILANCA USPJEHA 2025. Održan prvi nacionalni izbor najboljih hrvatskih poduzetnika

Najbolji poduzetnik - Hrvatski Telekom

Ovo smo što jesmo zahvaljujući vama. I dalje ćemo davati najbolje od sebe da vam ponudimo najbolju moguću uslugu, poručila je u ime Hrvatskog Telekoma predsjednica Uprave Nataša Rapaić

Aneli DRAGOJEVIĆ MIJATOVIĆ
Snimila Ana KRIŽANEC

Nataša Rapaić

OPATIJA ›› U Kristalnoj dvorani hotela Kvarner u Opatiji održana je prva nacionalna dodjela nagrada »Bilanca uspjeha«, a najboljim poduzetnikom Hrvatske proglašen je Hrvatski Telekom d.d. Zagreb, koji je ujedno dobio i nagradu za najboljeg poduzetnika grada Zagreba. Nagradu za projekt od iznimnog značaja za Hrvatsku dobilo je društvo Bina Istra d.d. za projekt nove cijevi tunela Učka, dok su nagradu za najbolje javno poduzeće dobile Hrvatske ceste d.o.o. Posebna nagrada po izboru publike dodijeljena je tvrtki Lipik Glas d.o.o., koja je proglašena i najboljim poduzetnikom Požeško-slavonske županije. Najboljim obrtnikom proglašeni su Jambrek Transporti, vlasnika Mladena Jambreka, Seget Donji. Dodijeljena su priznanja, odnosno nagrade i za najbolje poduzetnike po županijama. Najbolji poduzetnik Zagrebačke županije je Fero-term d.o.o., Krapinsko-zagorske županije Vetropack straža d.d., Sisačko-moslavačke županije ABS Sisak d.o.o., Karlovačke županije HS Produkt d.o.o., Varaždinske županije Knauf Insulation d.o.o., Koprivničko-križevačke županije Belupo d.d. Bjelovarsko-bilogorske županije Koestlin d.d., Primorsko-goranske županije Imperial Riviera d.d. Ličko-senjske županije Hadria d.o.o., Virovitičko-podravske županije Poljoprivredno poduzeće Orahovica d.o.o., Brodsko-posavske županije EMPWR d.o.o., Zadarske županije Aluflexpack Novi d.o.o. za proizvodnju, Osječko-baranjske županije Nexe d.d., Šibensko-kninske županije Solaris d.d., Vukovarsko-srijemske županije Prvo plinarsko društvo d.o.o., Splitsko-dalmatinske županije Cemex Hrvatska d.d., Istarske županije Plava Laguna d.d., Dubrovačko-neretvanske županije Luka Ploče d.d., te Međimurske županije HAIX Obuća d.o.o. Najboljim poduzetnikom grada Rijeke proglašena je tvrtka Jadranska vrata d.d., a najboljim poduzetnikom grada Opatije Liburnia Riviera Hoteli d.d.

Hvala korisnicima

Nagradu za najboljeg poduzetnika Hrvatske primila je, u ime Hrvatskog Telekoma, predsjednica Uprave Nataša Rapaić. Nagradu su predale izaslanica predsjednika Vlade RH Marija Vukelić i izaslanica predsjednika Hrvatske Martina Ciglević. Izaslanik predsjednika Hrvatskog Sabora bio je Josip Ostrogović. Rapaić je zahvalila svima, a najviše korisnicima.

- Ovo smo što jesmo zahvaljujući vama. I dalje ćemo davati najbolje od sebe da vam ponudimo najbolju moguću uslugu, poručila je Rapaić.

Najbolje poduzeće u Hrvatskoj po izboru publike je Lipik Glas d.o.o., pri čemu su dakle sami poduzetnici birali najboljeg među njima.

Pokrovitelj ove nagrade je Novi list, ekskluzivni medijski pokrovitelj, a u ime Novog lista nagradu je uručio član Uprave Novog lista d.d. Renato Ivanuš. Nagradu je primio Dorian Knapić, generalni direktor i predsjednik Uprave Lipik Glasa, koji je zahvalio te nagradu posvetio zaposlenicima.

Dorian Knapić i Renato Ivanuš

Zahvalio bih svim zaposlenicima koji vrijedno rade, trude se svaki dan da stvaraju dodanu vrijednost i teže izvrsnosti. Ova nagrada je za njih

Dorian Knapić

- Zahvalio bih svim zaposlenicima koji vrijedno rade, trude se svaki dan da stvaraju dodanu vrijednost i teže izvrsnosti. Ova nagrada je za njih, rekao je Knapić.

Ispred Hrvatskih cesta, kao najboljeg javnog poduzeća, nagradu je primio Ivica Budimir, predsjednik Uprave, koji je također čestitao svim nagrađenima i svim poduzećima općenito, na trudu, radu i razvoju Hrvatske, rekao je. Nagradu za projekt od iznimnog značaja za Republiku Hrvatsku dobila je tvrtka Bina-Istra d.d., a preuzeo ju je generalni direktor Bina-Istre Dario Silić. Nagradu su predala dvojica župana iz županija koje Učka povezuje: primorsko-goranski župan Ivica Lukanović i istarski župan Boris Miletić. Silić je istaknuo da su jako puno napravili zadnjih godina, uz jako izazovno razdoblje i jako velike rizike, a ukupno je uloženo preko 650 milijuna eura.

Spektakularni projekt

Poduzetnike i sve okupljene pozdravili su brojni ugledni domaćini i gosti. Strateški partner i generalni pokrovitelj manifestacije je Lürssen, ispred kojeg se obratila Ana Odak, istaknuvši da se priznanja dijele onima koji su svojim idejama, vizijama, mukotrpnim radom i hrabrošću pridonijeli izgradnji sadašnjosti i bolje budućnosti, temeljene na znanju i inovacijama. Gradonačelnik Opatije Fernando Kirigin istaknuo je da mu je posebno drago da ovakvim manifestacijama slavimo poduzetnike koji pune proračun i sve pokreću. Gradonačelnica Rijeke Iva Rinčić poručila je da Rijeka mora biti grad otvorenih obzora, grad koji diše sa svojim ljudima, a u tom razvoju, rekla je, naravno da poduzetnici imaju važnu ulogu. Lukanović je podsjetio da i sam dolazi iz poduzetništva. Rekao je da je Županija pratila poduzetništvo, te da vjeruje da će u budućnosti to biti i više izraženo. »Bilanca uspjeha« je spektakularni projekt, naglasio je. »Bilanca uspjeha« je, zahvaljujući velikom interesu, iz regionalne nagrade na području Primorsko-goranske županije prerasla u nacionalnu nagradu. Istaknuto je da su dobitnici odabrani temeljem preciznih podataka FINA-e, obrađenima kroz poseban model ponderiranja. Rad povjerenstva predvodio je dekan Ekonomskog fakulteta u Rijeci prof. dr. Saša Drezgić.

Humanitarna i zabavna nota

Večer je bila obojena humanitarnom notom, prikupljala su se sredstva za Udrugu Krijesnica, koja pomaže djeci oboljeloj od malignih bolesti i njihovim obiteljima. Uplate donacija pratile su se u realnom vremenu na ekranu u dvorani, a na koncu je sakupljeno 16.675 eura, te je predstavnicima Udruge uručen ček s tim iznosom. Dodjela je donijela i bogat glazbeno-scenski program. Uz domaćine Barbaru Udovičić i Marija Lipovšeka Battifiacu, za ugođaj u dvorani bio je zadužen Cabaret show, prije svečane dodjele na terasi hotela Kvarner nastupio je Martin Kosovec, a nakon nje nastavio se After party u Angiolina Baru uz Maju Šuput i Antonija Krištofića.

Barbara Udovičić sa svojim timom

Standard & Poor's potvrdio kreditni rejting Hrvatske na razini A- za dugoročne i A-2 za kratkoročne obveze

Plenković: Cilj nam je rast standarda građana

ZAGREB ›› U Vladi su s velikim odobravanjem dočekali vijest da je kreditna agencija Standard & Poor's zadržala hrvatski rejting na razini A- za dugoročne i A-2 za kratkoročne obveze, uz pozitivne izglede.

- Kreditni rejting na A razini potvrda je povjerenja međunarodnih financijskih institucija, kao i pozitivan signal ulagačima.

To je i poruka odgovornog vođenja javnih financija, stabilnog gospodarskog rasta te učinkovite apsorpcije europskih sredstava. S&P i u ovom izvješću ističe političku stabilnost, koja je ključna za brojna ostvarenja Vlade.

Cilj svih Vladinih politika i dalje će biti rast životnog standarda građana, smanjenje inflatornih pritisaka i poticanje gospodarskog razvoja Hrvatske, priopćio je premijer Andrej Plenković.

U S&P-u prognoziraju nastavak »snažnog rasta hrvatskog BDP-a, u ovoj godini 3,2 posto, odnosno u prosjeku od 2,8 posto godišnje u razdoblju 2025 -2028«.

U izvješću se posebno izdvaja doprinos realizacije reformi i ulaganja financiranih europskim sredstvima, iz Instrumenata EU-a za oporavak i otpornost te Višegodišnjeg financijskog okvira EU-a. »Ovo je jasna potvrda da hrvatsko gospodarstvo stoji na čvrstim temeljima i da su prepoznate naše reforme, uz stabilne javne financije, snažnu europsku podršku i jasnu perspektivu gospodarskog rasta.

Svjesni smo i izazova, od turbulentnih geoekonomskih odnosa koji utječu na visinu i strukturu državnih rashoda do dugotrajno složenih demografskih kretanja – ali nastavljamo provoditi reforme u obrazovanju, zdravstvu i pravosuđu te ulagati u prometnu infrastrukturu i digitalizaciju kako bismo povećali produktivnost, osigurali dugoročnu konkurentnost te što bolju kvalitetu života«, izjavio je potpredsjednik Vlade i ministar financija Marko Primorac.

DAVOR KOVAČEVIĆ

D. CIGLENEČKI

REUTERS

TRUMP POSLAO PISMO NATO-u I SVIJETU: JA SAM SPREMAN, SAMO RECITE KADA

Američki predsjednik Donald Trump na svojoj je platformi Truth objavio pismo koje je »poslao svim nacijama NATO-a i svijetu«. »Spreman sam uvesti velike sankcije Rusiji kada se sve zemlje NATO-a slože i počnu činiti isto, i kada sve zemlje NATO-a prestanu kupovati naftu od Rusije. Kao što znate, NATO-ova predanost pobjedi bila je daleko manja od 100 posto, a kupnja ruske nafte, od strane nekih, bila je šokantna! To uvelike slabi vašu pregovaračku poziciju i pregovaračku moć nad Rusijom. U svakom slučaju, spreman sam »krenuti« kada i vi budete. Samo recite kada. Vjerujem da će ovo, plus NATO, kao grupa, uvođenje 50 do 100 posto carina za Kinu, koje će biti u potpunosti povučene nakon završetka rata Rusije i Ukrajine, također biti od velike pomoći u završetku ovog smrtonosnog, ali smiješnog rata«, napisao je Trump.

OKUSI MEDITERAN Dva zanimljiva panela o autohtonoj gastronomiji u Muzeju Apoksiomena

Hrana - temelj psihičkog i fizičkog zdravlja mladih

Moramo potaknuti mlade da se maknu s Facebooka, Instagrama i medija s nebitnim informacijama i da se bave prirodom. Moramo prvi krenuti s time, no to praktički nitko nije učinio, naglasio je chef Stiven Vunić iz Mošćeničke Drage

Stiven Vunić

Bojan PURIĆ

B. PURIĆ

Sudionici rasprave »Identitet na tanjuru«

MALI LOŠINJ Nema bitnijeg političkog pitanja, i u svijetu i u Hrvatskoj, od toga da nam mladi budu zdravi i fizički i psihički, a jedan od temelja toga je hrana - dobivši pljesak publike rekao je direktor Turističke zajednice Međimurske županije Rudi Grula, na raspravi »Identitet na tanjuru - gastronomija kao pokretač za međunarodno isticanje regije«, jednoj od dvije održane u programu festivala Okusi Mediteran koji se, u trinaestom izdanju, prvi put održava na Lošinju. U prizemlju zgrade Muzeja Apoksiomena, u ovoj raspravi još su, pod vodstvom Sanje Krmpotić, sudjelovali Irena Peršić Živadinov, direktorica Turističke zajednice Kvarnera, zatim direktor Turističke zajednice Lošinja Dalibor Cvitković, direktorica Gault & Millau za Hrvatsku Ingrid Badurina Danielsson, Saša Krajnović iz uprave Jadranka turizma te Katarina Larisa Ham iz tvrtke Quintessentially.

Akcijski plan

Peršić Živadinov je istaknula da je naslov Europske regije gastronomije, koji je Kvarner dobio za sljedeću godinu, rezultat nekoliko krugova razgovora sa stručnjacima, višegodišnjeg praćenja napretka te »akcijskog plana gastronomije« kroz koji je određeno što se od ovdašnjih namirnica i vina želi pozicionirati na tržištu.

- Ova titula nam, prije svega, donosi veliku pažnju medija, što je, na kraju krajeva, i posao Turističke zajednice Kvarnera. S ovom titulom, gdje god se pojavimo, novinari žele doznati više o našoj regiji i vidjeti je, vidjeti što to mi imamo drukčije i autohtono, doživljaj koji turist ne može imati drugdje. Kada se ponudi nešto drukčije i ono što je naše, gost je zadovoljan. Bitno je da iza titule stoji kvaliteta i da se na temelju dobivenog doživljaja gost vraća, poručila je Peršić Živadinov.

Badurina Danielsson rekla je da je festival Okusi Mediteran pokrenut upravo u vrijeme kada je hrvatska mediteranska prehrana ušla na popis UNESCO-ve nematerijalne kulturne baštine, a da se Hrvatska u turističkim krugovima »dugo borila dokazati da je dio Mediterana«. Kako kaže, u pokretanju festivala bila je potaknuta člankom iz američkih novina New York Times, u kojima je novinar naveo »da zna da je ovdje lijepo, naročito zbog mora, ali da nije znao da se u Hrvatskoj može i jako dobro jesti.«

B. PURIĆ

Panel »Povratak korijenima«

Dalibor Cvitković, ističući 140 godina lošinjske turističke tradicije, rekao je da je TZ Lošinja, nakon kreiranja »Apoksiomenove antičke kuhinje« s lošinjskim kuharom i istraživačem povijesti Adrijanom Nikolićem, u suradnji s Karin Mimica i Dijanom Gluhak Spajić krenuo u afirmaciju kvalitete lošinjskih restorana, najprije sa šesnaest ugostiteljskih objekata.

> *Ona priča o nula kilometara doslovno je laž, jer tih namirnica jednostavno nema dovoljno. Uvijek se traži da budemo autohtoni, a nitko se ne pita tko će nam pripremiti sirovine*
>
> Jure Tomič

Bilo je mukotrpno, bilo je i svađa i suza, kada su prekriženi mnogi godinama primjenjivani recepti. Cilj je promocija prije i poslije sezone, suradnja ovdašnjih i međunarodnih šefova kuhinja, a nije cilj veći broj restorana i ponuda namirnica izvan njihove sezone, poručio je Cvitković, dodajući da treba isticati ono što je kvarnersko i lošinjsko i da »ne mora sve biti isticano kao istarsko ili dalmatinsko«.

Krajinović je istaknuo da Jadranka ima prvi restoran s Michelinovom zvjezdicom na otoku, »Alfred Keller« u hotelu Alhambra, te da je Jadranka predvodnik gastronomije na Kvarneru, prestigavši i Opatiju.

Ham je prenijela iskustva u organizaciji slobodnog vremena »najbogatijih i najutjecajnijih« ljudi, istaknuvši da uvijek preporuča kvarnerske škampe. »Oni ih jedu i u Monte Carlu, ali ovdje se prodaje i priča, dolazak ribara s kašetom još živih škampi i njegova priča kako je ustao u četiri sata i posvađao se sa ženom da bi rano ujutro krenuo na more«.

Povratak korijenima

U drugom dijelu, na temu »Povratak korijenima - iskreno kuhanje bazirano na sezonskim namirnicama iz lokalnog uzgoja«, pod vodstvom Dubravke Tomeković Aralica, govorili su vlasnica restorana na temu šafrana Teresa Gutierrez iz La Manchea u središnjoj Španjolskoj, zatim ugostitelj i somelijer Jure Tomič iz Brežica u Sloveniji, predsjednik Udruge kuhara Zadarske županije Renato Kraljev, chef iz Mošćeničke Drage Stiven Vunić te predsjednik Udruge Vina Kvarnera Žarko Stilin.

I Tomič i Vunić složili su se oko toga da je glavni problem u tome što, koliko god se afirmirale domaće namirnice, njih uglavnom ne bude proizvedeno onoliko koliko bi restoranima trebalo. »Ona priča o nula kilometara doslovno je laž, jer tih namirnica jednostavno nema dovoljno. Uvijek se traži da budemo autohtoni, a nitko se ne pita tko će nam pripremiti sirovine. Primjerice, pripremamo patke, pa nam ih ponestane. Zatim, našu pasminu svinje svi žele, ali što ćemo kada je u cijeloj regiji možda sto komada. Jedan seljak može raditi samo za mene, ali badave kad nema dovoljno. Lanac nije zaključen, puno se priča o tome, a svake godine je sve gore i gore«, istaknuo je Tomič, a nadovezao se Vunić: »Ovo smo pričali i prije tri-četiri godine, a nisam siguran da ćemo se pomaknuti s mrtve točke ako se ne uključi politika i dok netko iz samog vrha ne kaže da je dosta ovakvog stanja. Moramo potaknuti mlade da se maknu s Facebooka, Instagrama i medija s nebitnim informacijama i da se bave prirodom. Moramo prvi krenuti s time, no to praktički nitko nije učinio«. I Teresa Gutierrez složila se da manjka domaćih namirnica, istaknuvši da uvijek ima problem nabaviti dovoljno lokalnog sira.

B. PURIĆ

> *Titula europske regije gastronomije, prije svega, donosi veliku pažnju medija, što je, na kraju krajeva, i posao Turističke zajednice Kvarnera. S ovom titulom, gdje god se pojavimo, novinari žele doznati više o našoj regiji i vidjeti je, vidjeti što to mi imamo drukčije i autohtono, doživljaj koji turist ne može imati drugdje*
>
> Irena Peršić Živadinov

Nezainteresirana djeca

Kraljev, autor »Autohtone kuharice Zadarske županije«, problematičnim je ocijenio to što je tek manji broj učenika ugostiteljskih smjerova zainteresiran za te poslove, a da se ostali upisuju jer imaju slabe ocjene.

- U radu s djecom treba biti psiholog. Sve su manje koncentrirana, osim za mobitel i igrice. Škole su sada drukčije nego prije i djecu treba zainteresirati lijepim riječima, s njima morate pričati o svemu, da biste došli do onoga što trebaju upamtiti. Djeca više ne znaju ni što je riba.

Stilin je zaključio da je u kvarnerskom vinarstvu sve pozitivno, odnosno da se sve proda, 90 posto već »na kućnom pragu«. U završnim riječima, Gutierrez je istaknula da je kuharstvo, svim problemima usprkos, »najljepši posao na svijetu jer donosi sreću drugima«.

Proslava Dana hrvatskih mučenika

SNAGA ZAJEDNIŠTVA I VJERE

GS PRESS

UDBINA ›› Proslava Dana hrvatskih mučenika započela je Križnim putem od crkve sv. Marka u Podudbini gdje je 1493. tragično okončana Krbavska bitka. Na svečanosti se okupilo više tisuća vjernika iz cijele Hrvatske i iz brojnih župa Bosne i Hercegovine. Euharistijsko slavlje uveličali su biskupi i predstavnici svih hrvatskih biskupija, predstavnici najviših državnih tijela, lokalne samouprave, vojske i policije, mnogih udruga... Na platou ispred Crkve hrvatskih mučenika okupilo se mnoštvo koje je najprije pozdravio u ulozi domaćina gospićko-senjski biskup mons. Marko Medo.

Prije samog euharistijskog slavlja koje je predvodio krčki biskup mons. Ivica Petanjak, bajkeri su na oltar postavili spomen-kamenje s oznakama mnogih stratišta na kojima su likvidirani mnogi civili i vojnici, od vremena Prvog svjetskog do Domovinskog rata. U propovijedi, biskup Petanjak naglasio je nezadovoljstvo zbog isticanja benignih vijesti u nekim hrvatskim medijima.

- Svjedoci smo situacije od ovoga ljeta kada su se neki preplašili pitanja porijekla imovine i brojnih povlastica iz prošloga režima. Nije lako izgubiti nezasluženе privilegije. Čime će se opravdati publicitet koji se već danima, do besvijesti, daje nekoj nadriumjetnosti za koju većina građana nikada nije niti čula? U isto vrijeme kada se gotovo na skrivećki pokapalo 814 žrtava izvučenih iz Jazovke gdje su bačene prije 80 godina. Ljudi se s pravom pitaju zašto je u našim javnim medijima, u središnjim informativnim emisijama, važnija vijest o ptici koja je u nevremenu slomila krilo, koja dobije veći medijski prostor od 814 žrtava komunističkoga zvjerstva, što je samo kap u moru nedjela istih zločinaca. Ako su ti mediji nepristrani i ako im je stalo do istine, morali bismo to vidjeti i čuti. Tu dolazi do izražaja Isusova tvrdnja: Istina će vas osloboditi!

Na kraju misnog slavlja mnoštvu se ponovo obratio biskup mons. Marko Medo.

- Na ovom svetom tlu, gdje je prolivena krv naših predaka i niknula Crkva hrvatskih mučenika, osjetili smo snagu zajedništva i vjere. Zahvaljujem braći biskupima što su sudjelovanjem u ovom misnom slavlju posvjedočili naše zajedništvo u Crkvi i našemu narodu. Hvala i svim svećenicima, redovnicima i redovnicama, koji su zajedno s vama, Božjim narodom, dolaskom pridonijeli ljepoti ovoga dana. Zahvaljujem našim hrvatskim braniteljima, koji su životom i žrtvom nastavili povijesni niz vjernosti i ljubavi prema Domovini. Vaša prisutnost znak je da Krbavsko polje i Domovinski rat nisu dva različita poglavlja, nego jedna ista povijest vjernosti i predanosti hrvatskog naroda. (M. S.)

Održana prva Kupska biciklijada

NA DVA KOTAČA PUTEVIMA ZRINSKIH I FRANKOPANA

M. KRMPOTIĆ

Start prve Kupske biciklijade

DELNICE ›› Šezdesetak biciklista iz Slovenije i Hrvatske odazvalo se pozivu i postalo jučer sudionicima prve Kupske biciklijade Putevima Zrinskih i Frankopana, sportsko-turističkog druženja koje su organizrali Udruga za sport, turizam i rekreaciju Kupa, suorganizirali Savez sportske rekreacije PGŽ-a i Prirodoslovni muzej Rijeka, a pokroviteljstva su se prihvatili Grad Delnice, Grad Čabar i Primorsko-goranska županija.

U ime organizatora okupljene je pozdravio Davorin Klobučar, predsjednik Udruge Kupa, istaknuvši kako je cilj ovog druženja na dva kotača promocija sporta, turizma i zdravog načina života, ali i očuvanje povijesti te suradnja dva goranska grada, Delnica i Čabra. Sudionike Biciklijade u Čabru je dočekao i pozdravio čabarski gradonačelnik Antonio Dražović, a iz Broda na Kupi ispratio ih je prvi čovjek Delnica Igor Pleše uz kojeg su prigodne riječi pozdrava okupljenima uputili i dožupan Toni Štimac te u ime Kaštela Zrinski i Prirodoslovnog muzeja Rijeka Klara Bukovac koja je sve sudionike pozvala da po povratku posjete Kaštel Zrinski gdje je za njih osmišljena i prigodna igra. (M. K.)

BEZ INCIDENATA U Rijeci održana dva skupa, jedan za zaštitu lj

Hod za život: Kirkova smrt nije uzaludna

Ovaj Hod za život je hod za majke koje trebaju podršku, za djecu koja trebaju ljubav i za društvo koje želi budućnost. Mi smo većina, 17 gradova u lijepoj našoj domovini hoda za život, staje u obranu života od začeća do prirodne smrti, rekao je koordinator Hoda za život Ante Bekavac

Damir CUPAĆ i Sanja GAŠPERT

RIJEKA ›› U Rijeci se jučer hodalo za život, ali i za slobodu.

Ovogodišnji riječki Hod za život održan je pod geslom: »Izaberi život! I majku. I dijete.«, a hodanje je krenulo s Jelačićevog trga, nastavilo se preko Korza, da bi se stotinjak okupljenih zaustavio na Trgu Riječke rezolucije. Policijsko osiguranje bilo je brojno, ali nije bilo potrebe ni za kakvim intervencijama, budući da nikakvih incidenata nije bilo. Hod za život počeo je Thompsonovom pjesmom »Ako ne znaš što je bilo«. Tijekom hodanja do Trga Riječke rezolucije i dalje su se pjevale Thompsonove pjesme, a sve je završeno pred pozornicom koja je bila postavljena ispred crkve svetog Jeronima i s koje se mogla čuti »Moja domovina«.

Ujedinjeni za život

Koordinator Hoda za život u Rijeci Ante Bekavac naglasio je da je Hod za život poruka jedne snažne i ujedinjene Hrvatske koja štiti život, koja traži promjene u zakonu koje će štititi majku i nerođeno dijete.

- To je Hrvatska koju želimo, to je Hrvatska koju živimo. Ovaj Hod za život je hod za majke koje trebaju podršku, za djecu koja trebaju ljubav i za društvo koje želi budućnost. Mi smo većina, 17 gradova u lijepoj našoj domovini hoda za život, staje u obranu života od začeća do prirodne smrti. Svi smo imali priliku vidjeti što se dogodilo Charlieju Kirku koji je tako tragično nastradao, koji je ubijen zbog istine koju je govorio i svojim životom svjedočio. Istine o nerođenoj djeci. Ta istina ne može biti ušutkana, a nakon njegove smrti odjekuje jače nego ikada. Njegov život, rad, djelo i smrt nisu bili uzaludni. Mi smo tu da tu istinu prenosimo i da gradimo bolje i pravednije društvo, izjavio je Bekavac.

Na pitanje na koje zakonske izmjene misli, Bekavac je pojasnio da jasno želi da zakon bude utemeljen na istini o nerođenoj djeci, znanstvenim činjenicama, a ne na ideologiji.

- Volja naroda, većine u Hrvatskoj, da se to promijeni, da se ozakoni dostojanstvo ljudskog bića od začeća. Zalažemo se za zaštitu nerođene djece, za zaštitu majki, želimo podignuti svijest o psihofizičkim posljedicima koje pobačaj ostavlja na majkama, kazao je Bekavac.

Opstanak naroda

Članica Organizacijskog odbora Katarina Štambuk poručila je da je okupljanju cilj zaštititi nerođene koji su najslabiji i najnezaštićeniji članovi društva.

- Mi možemo dati svoj glas, reći svoje mišljenje, a oni ne mogu. Znamo da pobačaj nikada nije rješenje, on usmrćuje dijete i ranjava duboko njegovu majku, naglasila je Štambuk.

Član organizacijskog odbora Matej Brletić poručio je da apelira na savjest društva i na instutucije da se okrenu životu, obitelji i djeci kao temelju opstanka svakog naroda. Katarina Grabrović s pozornice je ispričala iskustvo koje je ona imala kao majka četvero djece.

- Htjela sam sa suprugom veliku obitelj. Prvo dijete rodila sam carskim rezom i porod nije bio lak. I drugo dijete rodila sam carskim rezom. Početak je bio težak, ali shvatila sam da je majčinstvo moj pravi poziv. Poslije drugog poroda doktori su rekli da bi sljedeća trudnoća bila za mene rizična. Čeznula sam za većom obitelji, ostala sam opet trudna, ponosna što sam još jednom nositeljica života. Sve je prošlo u redu, kao i s četvrtim djetetom. Majčinstvo me osnažilo, dalo mi životni elan. Rodila su se djeca, ali i nova snažnija obitelj. Zato poštujmo svaki ljudski život, zaključila je Katarina Grabrović.

> *Moji stavovi su jasni, ja sam promotor kulture života, kao teolog, kao učitelj koji je 16 godina radio u školi*
>
> Marin Miletić

Saborski zastupnik Mosta Marin Miletić bio je jedini političar koji je došao podržati riječki Hod za život.

- Moji stavovi su jasni, ja sam promotor kulture života, kao teolog, kao učitelj koji je 16 godina radio u školi. Svake godine sam na Hodu za život jer je važno senzibilizirati javnost o tome što je to život, izjavio je Miletić.

Život bez prisile

Brojni Riječani, prema procjenama organizatora njih oko 350, okupili su se jučer na Jadranskom trgu kako bi krenuli u još jedan Hod za slobodu, hodali su za pravo izbora i za život bez prisile. Događanje je održano u organizaciji Inicijative Građanke i građani Rijeke, koja od 2018. ovim događanjem upozorava da postojeće javne politike, prvenstveno zdravstvene, socijalne i obrazovne, nisu dobre i dostatne za nošenje s brojnim izazovima ravnopravne i adekvatne zdravstvene i socijalne skrbi te izazovima rodne, dobne, ekonomske, a u posljednje vrijeme i rasne nejednakosti. Iz Rijeke su poslali glasnu i jasnu poruku - Nećemo živjeti pod prisilom! Želimo slobodu izbora i želimo tjelesnu autonomiju!

- Organiziramo danas Hod za slobodu kao protuprosvjed Hoda za život, jer mi hodamo drukčije. Hodamo za slobodu izbora, za pravo izbora, za život bez prisile. Hodamo protiv fašističkih narativa, protiv obaveznog vojnog roka i protiv svih oblika nasilja, za sve ljude koji žive u područjima pogođenim ratom, hodamo

judskog života od začeća, drugi za pravo izbora

Hod za slobodu: Nećemo život pod prisilom

Hodamo za slobodu izbora, za pravo izbora, za život bez prisile. Hodamo protiv fašističkih narativa, protiv obaveznog vojnog roka i protiv svih oblika nasilja, za sve ljude koji žive u područjima pogođenim ratom, hodamo za Palestinu, rekla je Larisa Šimičić iz Udruge Pariter

Iva Rinčić i Ana Trošelj

za Palestinu, rekla je Larisa Šimičić izu Udruge Pariter.

Kolona Hoda za slobodu s Jadranskog trga zaputila se riječkom Rivom prema Delti, a putem su im se priključivali građani, sveučilišni profesori, sportaši, glazbenici, kao i riječki političari, među kojima gradonačelnica Rijeke Iva Rinčić, gradske vijećnice Sandra Krpan i Ana Trošelj, viškovski vijećnik Bojan Kurelić.

- Priključila sam se Hodu za slobodu jer vjerujem u slobodu. Nisam za zabrane. Važno je pokazati podršku, poručila je riječka gradonačelnica Rinčić. Vijećnica Ana Trošelj rekla je kako ona Hod za slobodu podržava od njegovih početaka. »Važno je da Rijeka i Riječani pošalju poruku da je ovo grad koji je bio i ostat će otvoren i tolerantan«, istaknula je Trošelj. Među brojnim građanima Hoda za slobodu bila je i Marija Ivaniš koja je, kako je rekla, došla podržati ovo događanje za prava žena i protiv bilo koje vrste diskriminacije, »da se ne vraćamo u srednji vijek«.

> *Priključila sam se Hodu za slobodu jer vjerujem u slobodu. Nisam za zabrane. Važno je pokazati podršku*
>
> Iva Rinčić

Proglas slobodnih

Hod za slobodu završio je u Parku oslobođenja na Delti, uz pjesme VINS-a Vladarice.

U Parku se sudionicima i okupljenim građanima u ime organizatora obratila Dolina Brala koja je pročitala dio Proglasa slobodnih ljudi.

- Nismo tijela kojima država i crkva mogu raspolagati kakogod i gdjegod.

Mi smo slobodni pojedinci koji čine jednu zajednicu. Kao zajednica slobodnih ljudi moramo se protiviti nadmoći jednih nad drugima, jer diljem Hrvatske događaju se zabrane kulturnih događaja i manifestacija, a ove godine u Hrvatskoj je počinjeno već devet femicida.

Mi smo za zajedništvo koje nije u pokoravanju, nego u brizi jednih za druge. U ruci koja ne udara, nego grli. Nećemo rađati vojnike da ih država šalje u besmislene ratove, nećemo nazad u tišinu, u uniformu, u podložnost, poručila je Brala.

Jelena Androić iz organizacijskog tima podsjetila je kako je Hod za slobodu nastao 2018. godine kao reakcija na prvo okupljanje Hoda za život u Rijeci.

- Naš glas koji podržavaju građani Rijeke posljednih sedam godina je glas za slobodu izbora i za odlučivanje o vlastitoj sudbini i vlastitom tijelu, rekla je Androić.

Nikola Grmoja objavio kandidaturu za predsjednika Mosta

Ne suradnji sa svima na desnici »pod svaku cijenu«

PATRIK MACEK/PIXSELL

Most je narodni pokret i u njemu mora biti mjesta i za one na centru i za one na desnici. Moramo biti glas svih obespravljenih, glas naših radnika, poljoprivrednika, pomoraca, glas naših obitelji, svih onih kojima je dosta nepravde i korupcije i koji žele Hrvatsku utemeljenu na onim istinskim, neprolaznim vrijednostima, kazao je Grmoja

ZAGREB ›› Početkom godine je Most promijenio stranački Statut kako bi se Božo Petrov mogao natjecati i za četvrti mandat predsjednika. »Predsjedništvo je tražilo od Petrova da se ponovo kandidira i išli smo u izmjene Statuta kako bi se to omogućilo«, objašnjavao je tada potpredsjednik Mosta Nikola Grmoja. No, Petrov će na kraju ipak ostati na svoja tri mandata, od kojih je posljednji dobio još u prosincu 2020., a za predsjednika Mosta će se kandidirati Grmoja, koji je to jučer objavio dvoipolminutnom videoporukom. U njoj je implicitno kritizirao Petrova zato što se nije više angažirao u formiranju stranačke organizacije, a i distancirao od ideja Marina Miletića, koji tijekom ljeta vodi kampanju za novo desničarsko okupljanje i suradnju Mosta s HDZ-om.

- Sada je vrijeme da ispravimo sve naše pogreške iz prošlosti, da više razgovaramo, više budemo na terenu, okupimo mladost i zajedno s njom izgradimo sigurnu Hrvatsku koja ima budućnost. Znate koliko sam osobno posvećen ideji Mosta, ideji, a ne sebi, i zato vas pozivam pridružite mi se. Ja ne tražim mlitavce, ne tražim karijeriste, tražim idealiste, ljude koji će dati sve od sebe. Moja deviza u vođenju Mosta bit će - ili idi do kraja ili idi doma. Zaorat ćemo teren i Most konačno pretvoriti u narodni pokret koji spaja, povezuje, pobjeđuje. Dajte mi podršku, izgradimo Most za jednu bolju, sigurniju, uspješniju Hrvatsku, poručio je Grmoja.

Nada u mlade

Most postoji već 12 godina, na nacionalnu političku scenu zakoračio je odličnim rezultatom na parlamentarnim izborima 2015., ali nije se, očito smatra Grmoja, dosad ustrojio na pravi način i nedostaje mu adekvatna komunikacija s građanima.

On velike nade polaže u mlade koje je ljetos na svojim koncertima okupio Marko Perković Thompson. Ocijenio je da se »mladost budi i želi tradicionalmne, kršćanske vrijednosti«, i vjeruje da se tu populaciju može politički aktivirati, a upravo je Mostu namijenio tu ulogu. I Miletić također misli da je broj prodanih ulaznica za Thompsonove koncerte moguće na izborima za Sabor pretočiti u glasove za Most, općenito za desnicu. Ali, Grmoja i Miletić bitno različito shvaćaju kako bi se Most trebao pozicionirati u nastojanju da proširi biračku bazu. Most je nastao kao prosvjedna opcija, a s vremenom se svjetonazorski profilirao u desni centar, pa i desnicu. Miletić, koji još nije potvrdio niti da će se kandidirati za predsjednika, niti da neće, zalaže se za Most kao stranku tvrde desnice, u javnosti, na svom Youtube kanalu, uglavnom govori o pozdravu »Za dom spremni« i Jugoslaviji, nimalo o, primjerice, problemu korupcije. Grmoja jučer, međutim, nije spomenuo ni Jugoslaviju ni ZDS nego je, štoviše, naglasio da ne namjerava Most u potpunosti odvesti na desnicu. »Most je narodni pokret i u njemu mora biti mjesta i za one na centru i za one na desnici. Moramo biti glas svih obespravljenih, glas naših radnika, poljoprivrednika, pomoraca, glas naših obitelji, svih onih kojima je dosta nepravde i korupcije i koji žele Hrvatsku utemeljenu na onim istinskim, neprolaznim vrijednostima«, opisao je Grmoja kakav Most zamišlja.

Politički širok

- S obzirom na to da Marin iznosi svoju viziju Mosta, volio bih da se kandidira za predsjednika i predstavi je u izborima našem članstvu. Moj je stav da Most i dalje treba biti politički širok. Iz iskustva znam da ima ljudi kojima ne smetaju vrijednosti koje mi zagovaramo, ali su im prioritet borba protiv korupcije i za pravnu državu, egzistencijalne teme. Stoga moramo biti i za njih otvoreni, rekao nam je jučer Grmoja.

Ne podržava on ni suradnju Mosta sa svima na desnicu »pod svaku cijenu«.

- Takvo bi okupljanje moglo samo napraviti štetu Mostu. Donijelo bi nam, istina, možda na parlamentarnim izborima koji mandat više, ali bismo i u Sabor ugurali ljude spremne odmah izigrati Most, prodati se nekome. Ključan cilj Mosta mora biti jačanje stranke, a onda možemo koalirati s nekim ako procijenimo da bi to bilo korisno za stranku. Ne može nam program biti okupljanje svih na desnici jer znamo da je većina tih aktera pod kontrolom HDZ-a, zaključuje Grmoja.

Izbori u Mostu bit će krajem listopada ili početkom studenog.

D. CIGLENEČKI

Turudić tri dana zaredom u Saboru

U prošlosti je bilo dosta napetosti, pa i sukoba, između Grmoje i glavnog državnog odvjetnika Ivana Turudića. Ali, šef DORH-a ovaj se put uredno odazvao na Grmojin poziv za sjednicu saborskog Odbora za pravosuđe, kojeg je on predsjednik, da bi u utorak predstavio svoje Izvješće o radu državnih odvjetništava u 2024. Tako će Turudić tri prva dana idućeg tjedna boraviti u Saboru. Na raspolaganju zastupnicima će, naime, biti i u srijedu na plenarnoj sjednici, a glavni državni odvjetnik potvrdio je dolazak i na sjednicu Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, koja se održava u ponedjeljak. Turudić će, dakle, biti zvijezda početka jesenskog zasjedanja parlamenta.

NEDJELJNI plus

2
milijuna eura vrijednost je financijske potpore za projekt »Every smell you take«

Marko Šestan, dobitnik ERC Starting Granta, znanstvenog Oscara

NAJJEDNOSTAVNIJE STVARI SU MOŽDA I NAJBOLJE STVARI

Kada sam upisao veterinu, zaista sam mislio da ću biti veterinar bez granica koji će spašavati životinje diljem svijeta. Utopijski sam počeo raditi u ambulanti, ali nažalost životinje se gledaju kroz prizmu novca, a to mi se nije svidjelo. Tako sam odlučio da idem u znanost i skoro godinu dana tražio sam posao. Razgovor za posao obavio sam preko Skypea i prof. dr. Polić je odlučio riskirati. Tada sam imao 26 godina. Sada znam da nisam pogriješio, jer znanost je predivan posao

Ingrid ŠESTAN KUČIĆ
Snimio Nikola BLAGOJEVIĆ

Ovaj projekt je kao moje dijete. Moja ideja, osmislio sam ga i gledam kako raste - kaže doc. dr. sc. Marko Šestan s Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, dobitnik ERC Starting Granta, znanstvenog Oscara, najprestižnije financijske potpore za znanstvenike u Europi. Riječki znanstvenik sa Zavoda za histologiju i embriologiju za projekt pod nazivom »Every smell you take – Smell-induced conditioning of the immune system during infections (MemoSniff)« dobio je dva milijuna eura, a riječ je o projektu iz područja psihoneuroimunologije koji je usmjeren na istraživanje može li se putem uvjetovanih refleksa, odnosno aktivacijom specifičnih podražaja, poput mirisa, potaknuti brži imunološki odgovor tijekom infekcije ili cijepljenja.

Hrvatski sustav znanosti do sada je dobio svega desetak ERC projekata u

različitim kategorijama, a ove godine Šestan je jedini dobitnik u kategoriji mladih znanstvenika. Dobivena sredstva dolaze iz iznimno prestižnog kompetitivnog programa financiranja za koji je prijavljeno više od pet tisuća projektnih prijedloga, a samo ih se pet do šest posto financiralo nakon dva kruga evaluacije.

MOZAK SVE PAMTI

Za tridesetosmogodišnjeg znanstvenika ovo nije prvi uspjeh, jer do sada su njegovi istraživački radovi objavljeni u najprestižnijim svjetskim znanstvenim časopisima, kao što su Immunity, Nature Immunology i Science, a iako je radio na istraživanjima kako virusne infekcije utječu na regulaciju koncentracije glukoze u krvi te kako to povratno djeluje na imunološku kontrolu infekcija, sada se okrenuo bihevioralnom uvjetovanju.

- Ljudsko ponašanje ne nastaje spontano niti neovisno o kontekstu — ono je duboko ukorijenjeno u našim prethodnim iskustvima. Svaki pojedinac koji je prošao kroz neugodne, stresne ili bolne situacije prirodno će težiti njihovom izbjegavanju u budućnosti. Ta tendencija nije samo intuitivna, već je i neurološki utemeljena: mozak pamti negativne ishode kako bi nas zaštitio od ponavljanja istih pogrešaka. S druge strane, uspješno ostvarenje ciljeva dodatno učvršćuje pozitivne obrasce ponašanja i gradi samopouzdanje. Ovi obrasci nisu nasumični. Oni proizlaze iz procesa poznatog kao bihevioralno uvjetovanje, temeljne teorije u psihologiji koja objašnjava kako se ponašanja formiraju i mijenjaju kroz interakciju s okolinom. Prvi ih je znanstveno demonstrirao ruski fiziolog Ivan Pavlov, koji je u svom slavnom pokusu pokazao da se psi mogu uvjetovati da luče slinu na zvuk zvona, ako se taj zvuk dosljedno povezuje s dolaskom hrane. No posebno je intrigantno to što su kasnija istraživanja pokazala kako isti mehanizmi mogu utjecati i na imunološki sustav. Drugim riječima, naš organizam ne reagira samo mentalno i emocionalno na uvjetovane podražaje, već i biološki - uključujući imunološke funkcije. To otvara jedno ključno pitanje: mogu li se principi bihevioralnog uvjetovanja iskoristiti za jačanje imunološkog odgovora? Možemo li, primjerice, putem specifičnih podražaja - poput zvuka, okusa ili mirisa - potaknuti bržu i snažniju reakciju organizma na infekciju ili cjepivo? Upravo se tim izazovom bavi naš ERC Starting Grant projekt, koji ima za cilj istražiti može li se aktivacijom uvjetovanih refleksa modulirati imunološki odgovor. Ako se pokaže da takav pristup može pojačati učinkovitost cjepiva, ubrzati imunološku reakciju ili čak smanjiti nuspojave imunizacije, to bi moglo otvoriti potpuno novu dimenziju u dizajnu imunoterapija i preventivnih strategija.

Znači li to da ćemo za pet godina imati jači imunološki odgovor na cjepiva?

Što se odjeće tiče, ne želim biti rob nekih standarda i zaista mislim da odijelo ne čini čovjeka. Definitivno ne ostavljam dojam uglađenog gospodina. Njegujem taj neki stil koji je možda i neozbiljan. Čak sam i intervju za ERC odradio na način na koji to nitko ne bi napravio. Čak sam napisao i pjesmu o projektu. Na šaljiv način želio sam ostaviti dojam na njih, jer ovo je bila moja jedina šansa da dobijem ERC

- Teško je sada govoriti o ljudima. Sva preliminarna istraživanja rađena su na miševima i ako govorimo o magnitudi pojačanja, možemo govoriti o od dva do tri puta jačem imunološkom odgovoru, što je fascinantno. Figurativno rečeno, zamislite da radite kuću na kojoj radi troje ili devetero radnika. Razlika u brzini gradnje je ogromna. To je ono što naši preliminarni rezultati na miševima dokazuju. Hoće li to kod ljudi tako funkcionirati, vidjet ćemo jer ljudi su svakodnevno izloženi različitim mirisima, ali zaista vjerujem da će to i kod ljudi funkcionirati. Cilj bi bio da buduće generacije kod vakcinacije budu izložene specifičnom mirisu te da kod docjepljivanja opet dobiju taj miris, a preliminarni podaci pokazuju da je s tim mirisom imunološki odgovor puno jači. Dakle, nećemo se cijepiti mirisom, nego ćemo uz cjepivo dobiti specifičan miris s kojim ćemo spavati i možemo očekivati bolji imunološki odgovor. Mozak može sve zapamtiti. I infekciju i vakcinaciju i to povezati s nečim. To je ono na čemu sam bazirao projekt. Stvar je banalna i jednostavna. Ali najjednostavnije stvari su možda i najbolje stvari.

I DALJE IGLA

Dakle, kod imunizacije se ipak nećemo riješiti igle?

- Ne, to nažalost nećemo. Osobno, prvi se bojim igle. Vađenje krvi mi je katastrofa! Igle će biti i dalje, ali pokušavamo povećati učinkovitost cijepljenja i borbu protiv patogena. Danas moramo razmišljati o inovativnim načinima jer rezistencija na antibiotike je gorući problem. Za 15 ili 20 godina možda nećemo imati antibiotike i ponovo ćemo umirati kao prije 100 godina od najobičnijih upala grla jer nijedan antibiotik neće djelovati. Ne možemo toliko toga proizvesti koliko patogeni brzo razvijaju rezistenciju, a kada govorimo o virusima, antivirusnih lijekova na tržištu ima malo. Zato moramo razmišljati o inovativnim načinima borbe protiv patogena.

Istraživanje neće stati samo na laboratorijskim miševima jer najavili ste da ćete imati i humanu studiju na pedesetak osoba?

- Tako je. Cijepit ćemo ljude protiv bjesnoće, protiv rabies virusa. To je ono protiv čega se cijepe naši psi i mačke. Odlučili smo se za taj virus jer ne želimo prethodnu imunost jer ako idemo cijepiti protiv gripe, 99,9 posto ljudi prethodno je došlo u doticaj s virusom gripe, te bi to moglo sakriti učinak uvjetovanja. Već sam razgovarao s kolegama iz Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije i plan je da svakoga koga ugrize životinja nepoznatog etiološkog statusa pokušamo uključiti ukoliko pristane spavati s mirisom lavande nakon cijepljenja. Postojat će i volontersko cijepljenje tako da će svatko moći sudjelovati.

Miris lavande?

- To sam napisao u projektu iako sada više nisam siguran da je to najbolji miris. Što više razmišljam, dolazim do zaključka da bi ipak trebalo upotrijebiti neki nespecifičan miris s kojim većina ljudi nije došla u doticaj.

Većina nas ima lavandu u ormaru.

- Znam. Još ćemo dosta promisliti o tome. To je bila originalna ideja koju smo probali na miševima i to kod njih funkcionira.

Ali oni nemaju ormare s lavandom.

- Slažem se. Prvo sam krenuo s mirisom češnjaka. Kuhao sam to doma, ali to je smrdilo da nisam mogao živjeti. Osim češnjaka probali smo i miris pokvarenih jaja, trešnje i lavande. Sve je to funkcioniralo. Zapravo mislim da uopće nije važno koji miris će se upotrijebiti, jer mozak stvara asocijacije između tog mirisa i događaja, a taj događaj bit će cjepivo. Ako mozak to uspije povezati, miris je nebitan. Na primjer, svi smo mi u srednjoj školi čitali lektire i mrzio sam francuski realizam, ali Marcel Proust u »Potrazi za izgubljenim vremenom« opisuje madeliene, čarobne kolačiće koji omogućavaju prisjećanje na stara vremena i uspomene. Upravo to želim projektom postići. Mozak se prisjeća. Ako se jedanput opečete na štednjak, nećete više nikada.

Poslijedoktorandica Sanja Mikašinović i Marko Šestan u labosu

Mislim da smo mi Hrvati jedan kreativan narod koji s minimalnim ulaganjima radi dobru znanost, kada pogledate koliko se kod nas ulaže u znanost. Govorimo o razlikama u milijardama eura. Svi govore da bi ulaganje trebalo biti dva posto BDP-a, ali kada se uzme hrvatski i njemački proračun, tih dva posto je enormna razlika

SPAŠAVANJE MAČAKA

Odobrena su i sredstva za opremu?

- Tako je. ERC je obično do 1,5 milijuna eura, ali se mogu tražiti dodatna sredstva za opremu pa sam zatražio pola milijuna eura i Europska komisija je to odobrila. Planiramo nabaviti specijaliziranu opremu. Mislim da to nema nitko u Hrvatskoj, a riječ je o ultra mikroskopu čija je vrijednost 400 tisuća eura. Ta će nam oprema omogućiti postizanje ciljeva projekta. U tih milijun i pol eura planirano je i zapošljavanje četiri osobe. Kolegica Sanja Mikašinović će biti poslijedoktorant, ona već radi sa mnom. Zapravo trenutno radimo samo nas dvoje, a zaposlit će se još i dva doktoranta te jednu osobu zaduženu za administraciju kako bismo se pridržavali svih pravila EU-a. To je početak osnivanja moje grupe istraživača. Prema pravilima EU-a moram 55 posto vremena posvetiti tom projektu, a uz to ću nastaviti raditi i u nastavi.

Do sada ste ostvarili zapažene istraživačke rezultate. Znači li to da cijele dane provodite u laboratoriju?

- U ovoj sadašnjoj fazi karijere nemam radno vrijeme. Ne mogu doći u 8 sati na posao i u 16 sati otići kući. Posao znanstvenika ne zna za radno vrijeme, zahtijeva dosta odricanja. Dolazimo i vikendima ako treba. To je posao koji traži veliki angažman. Nešto kao sport, možete imati talent, ali bez mukotrpnog rada nema uspjeha.

A slobodno vrijeme?

- U vrijeme dok sam bio u Portugalu dosta sam vremena provodio igrajući videoigre. Sada imam PS 5, ali otkako sam se vratio u Rijeku ne igram, jer nemam previše vremena. Tu je nastava, pisanje projekata i pokusi. Sve to zahtijeva dosta vremena i ako čovjek želi nešto postići, mora se i odricati. Zaglibio sam, unatoč što od raznih osoba u životu slušam da previše radim. Hobi mi je spašavanje mačaka. Ponekad ih skupljam i steriliziram. Veterinar sam i slab sam na mačke. U Rijeci imam dvije, a u Zagrebu trenutno tri. Jednostavno, skupljam ih.

Spomenuli ste predavanja. Volite li rad sa studentima?

- Volim. Zabavno je učiti nove generacije. Predmet histologija možda baš nije najzanimljiviji predmet, ali pokušavam studentima dati drugu perspektivu. Ne volim držati ispite, jer ponekad moram srušiti studente. Međutim, znam da to moram napraviti jer svi će nas oni jednog dana liječiti.

Zanimljiv je i vaš karijerni put. Na fakultetu često ističu da su vas našli u veterinarskoj ambulanti?

- Iz Zagreba sam, tamo sam rođen, tamo sam rastao i studirao. Kada sam upisao veterinu, zaista sam mislio da ću biti veterinar bez granica i »alkoholičar« koji će spašavati životinje diljem svijeta, ali onda čovjek u nekom trenutku shvati da mu roditelji nisu toliko bogati da to mogu financirati. Oduvijek sam htio biti veterinar, ali u jednom sam se trenutku htio prebaciti na drugi fakultet. Međutim, kako nije bilo financijskih mogućnosti, završio sam veterinu. I onda sam utopijski počeo raditi u ambulanti, ali nažalost životinje se gledaju kroz prizmu novca, a to mi se nije svidjelo. Tako sam odlučio da idem u znanost i skoro godinu dana tražio sam posao po Zagrebu, ali nitko me nije htio uzeti iako sam poslao

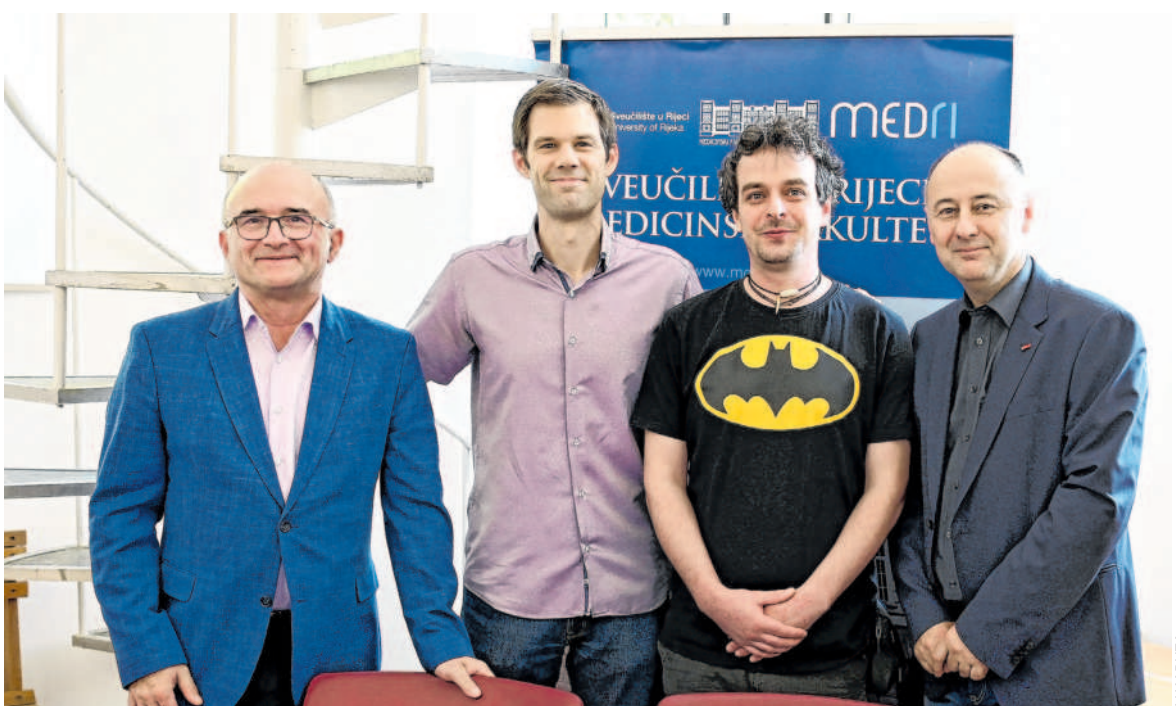

V.KARUZA

Ponos Medicinskog fakulteta u Rijeci - Bojan Polić, Felix Wensveen i Marko Šestan s dekanom Goranom Hauserom

dosta prijava. U konačnici sam poslao prijavu prof. dr. Bojanu Poliću te sam završio u Rijeci. Nikada prije toga nisam ni bio u Rijeci. To je bilo karmički. Prvi radni dan je bio i prvi dolazak u Rijeku. Realno, labosi prof. dr. Polića i akademika Stipana Jonjića u području imunologije su najbolji u Hrvatskoj, iako to nisam znao kada sam se prijavljivao, već sam tražio što brži izlaz iz veterinarske prakse. Kada sam dobio posao, mama je rekla da si neće oprostiti što je zapravo ona poslala papire, jer sin je otišao od kuće. Međutim, nakon dobivanja radnog mjesta kod kuće se ipak otvorio šampanjac. Zapravo, gotovo nisam ni došao u Rijeku, jer kada sam u ambulanti u kojoj sam radio tražio slobodan dan, kako bih došao na razgovor za posao, nisam ga mogao dobiti. Tako sam razgovor za posao obavio preko Skypea i prof. dr. Polić je odlučio riskirati. Tada sam imao 26 godina. Sada znam da nisam pogriješio, jer znanost je predivan posao.

U međuvremenu ste bili i na postdoktorskom usavršavanju u grupi poznatog neuroimunologa prof. Henrique Veiga Fernandesa, na Champolimaud Center for Unknown u Lisabonu. Niste razmišljali o tome da se ne vratite u Rijeku?

- Pa jesam. Iako sam ovdje dobio stalnu poziciju i ušao sam u sustav razvojnih radnih mjesta. Želio sam otići u Portugal prvenstveno iz razloga da testiram samog sebe i svoje sposobnosti jer ovdje sam radio s istaknutim znanstvenicima, a kada radite u takvom okruženju, ne možete se testirati. Htio sam vidjeti mogu li zaista biti znanstvenik. U Portugalu sam imao kolege iz cijelog svijeta i shvatio da u razvijenim zemljama nitko ne može ostati na fakultetu ako nije otišao na poslijedoktorsko usavršavanje, što u Hrvatskoj nije slučaj. Tendencija svih tih država je da se znanstvenici nakon stjecanja ekspertiza i usavršavanja vrate te dolaze s novim znanjima i novim poznanstvima, a to je jedini način da znanost raste. U Hrvatskoj to nažalost nije tako. Ima ljudi koji idu, ali su u manjini. Međutim, da nisam otišao u inozemstvo i nisam publicirao rad na kojem sam radio u Portugalu, skoro da se ne bih mogao ni prijaviti na ERC. Sve je to uzročno-posljedična veza. Taman pred kraj mojeg poslijedoktorskog usavršavanja prof. dr. Polić me došao posjetiti u Portugal pa se šalim da je došao kako bi se uvjerio da ću se vratiti u Rijeku. Mogao sam ostati u Portugalu, kalkulirao sam, ali tu je bila sigurnost te u konačnici i obitelj.

Zabavno je učiti nove generacije. Predmet histologija možda baš nije najzanimljiviji predmet, ali pokušavam studentima dati drugu perspektivu. Ne volim držati ispite, jer ponekad moram srušiti studente. Međutim, znam da to moram napraviti jer svi će nas oni jednog dana liječiti

Marko obožava mačke

UPEČATLJIV NASTUP

Ono po čemu su vas mnogi zamijetili je odjeća koja je neuobičajena za akademske krugove. Iznimno ležerne odjevne kombinacije upotpunjene ogrlicama. Imaju li one neko posebno značenje?

- Tijekom odrastanja imao sam hippy fazu. Tada sam nosio narukvice i ogrlice. To je sada kao neki moj zaštitni znak, ali nemaju nikakvo značenje. Što se odjeće tiče, ne želim biti rob nekih standarda i zaista mislim da odijelo ne čini čovjeka. Evo anegdota, dan kada smo imali konferenciju za novinare na kojoj smo objavili da sam dobio ERC, zaustavila me policija na putu do kuće. Išao sam pješice i iz neoznačenog kombija izašlo je njih troje. Pregledali su me, pitali imam li francuski ključ i slične nekakve stvari. Valjda su mislili da sam neki ovisnik. Bilo mi je čak i smiješno. Definitivno ne ostavljam dojam uglađenog gospodina. Njegujem taj neki stil koji je možda i neozbiljan. Čak sam i intervju za ERC odradio na način na koji to nitko ne bi napravio. Intervju se radio preko Webexa. U 10 minuta sam trebao predstaviti projekt, a ja sam to učinio na neozbiljan i šaljiv način. Čak sam napisao i pjesmu o projektu. Na šaljiv način želio sam ostaviti dojam na njih, jer ovo je bila moja jedina šansa da dobijem ERC. Odlučio sam napraviti cirkus pa ako ništa drugo neka me pamte po nečem smiješnom. Najbolji ili najgori ostaju zapamćeni pa sam htio nešto smiješno napraviti.

I kakva je bila reakcija?

- Smijali su se i dobio sam projekt. Sada ne znam, je li projekt bio dobar ili dojam. Prije prezentacije razgovarao sam s prijašnjim dobitnicima ERC projekta iz Hrvatske. Bili su pomalo skeptični oko tog mog načina prezentacije, ali odlučio sam riskirati i ispalo je dobro.

A pjesmica? Jeste li je dugo pisali?

- Ne, to je brzo išlo. Bila je to igra riječi pjesme The Police »Every breath you take«. I naziv mog projekta igra je riječi te pjesme. Uvijek nastojim davati nazive koji su lako pamtljivi i zvučni. Nešto što će biti upečatljivo.

KRATAK I JASAN

Je li i pisanje projekta išlo tako brzo?

- To je trajalo dva mjeseca i to intenzivno. Projekt mora biti kratak i jasan. Vagala se svaka riječ koja je napisana. Priprema za prezentaciju trajala je mjesec dana. Sada će netko reći da sam uludo potrošio mjesec dana za nešto što je trajalo 10 minuta, ali nije tako jer nakon prezentacije slijedi dvadesetminutno ispitivanje, a tu morate pokazati široko znanje.

Ipak vas je dobivanje projekta iznenadilo?

- Iako se čovjek uvijek nada, definitivno nisam bio siguran da ću ga i dobiti. Iskreno još uvijek ni ne mogu vjerovati da sam projekt i dobio, jer znam ljude koji su više puta pokušavali i nisu dobili. Nekome iz Hrvatske to je još veći poduhvat. Sam sam pisao projekt, nadgledali su prof. dr. Polić i prof. dr. Felix Wensveen, dok u inozemstvu možete dati postotak nekim agencijama koje se bave pisanjem takvih projekta. Zato smatram da je to još veći poduhvat jer nisam imao tim od 30 ljudi koji je stajao iza mene u trenutku prijave.

U konačnici ste dokazali da se i u Hrvatskoj može raditi vrhunska znanost.

- Istina. Mislim da smo mi Hrvati jedan kreativan narod koji s minimalnim ulaganjima radi dobru znanost, kada pogledate koliko se kod nas ulaže u znanost. Govorimo o razlikama u milijardama eura. Svi govore da bi ulaganje trebalo biti dva posto BDP-a, ali kada se uzme hrvatski i njemački proračun, tih dva posto je enormna razlika.

Kao dječak

Od veterinara do znanstvene zvijezde

TRAMVAJ I SPACE SHUTTLE

Svi koji pamte sedamdesete i osamdesete godine prošlog stoljeća, osim Louise Brown, pamte i Roberta Verigu, prvu IVF bebu rođenu u Zagrebu 1983. godine. Tadašnja Jugoslavija bila je ujedno i sedma zemlja na svijetu u kojoj se rodilo dijete začeto izvantjelesnom oplodnjom. Jedan od pionira medicinski potpomognute oplodnje u Hrvatskoj, prof. dr. Velimir Šimunić, govoreći o napretku ovog postupka kroz više od 40 godina, na opatijskom kongresu slikovito je kazao kako se nekad vozio tramvajem, a danas se zahvaljujući napretku medicine humane reprodukacije vozi u space shuttleu.

Nakon Zagreba, Klinički bolnički centar Rijeka postao je drugi centar u Hrvatskoj u kojem se provodi medicinski potpomognuta oplodnja. Prvi postupak tima za humanu reprodukciju pod vodstvom prof. dr. Ljiljane Randić proveden je 1994. godine, a prva IVF riječka beba rođena je 1996. godine.

- Znate što je manje dobra strana kad ste medicinsko čudo? Nikada ne možete lagati o svojim godinama, duhovito je primijetila Louise Brown u Opatiji.

Naslovnice medija koje su donijele priču o prvoj IVF bebi

Na setu Netflixovog filma »Joy« s glumcima Jamesom Nortonom i Thomasin McKenzie

Louise Joy Brown, medicinsko čudo i prva beba iz epruvete na svijetu

KADA NADA I ZNANOST RODE LJUBAV I RADOST

Kad sam bila dijete, ostala djeca često su me znala pitati – dobro, ali kako su te zapravo izvukli iz epruvete? Bila sam tipično dijete koje ih je ispravljalo da nisam došla iz epruvete, nego iz Petrijeve zdjelice. Slučaj moje mame koji je bio pionirski, bio je zapravo jednostavan slučaj u usporedbi s današnjim postupcima. Zato uvijek i kažem da zapravo nisam najbolja osoba kojoj bi trebalo postavljati znanstvena pitanja i sva stručna pitanja prepuštam profesionalcima koji se ovim područjem bave, kaže Brown

Barbara ČALUŠIĆ

U naručju oca

Sreća majke

Lesley i John Brown iz Bristola u Engleskoj devet su godina bezuspješno pokušavali dobiti dijete, kada su se sredinom sedamdesetih godina prošlog stoljeća obratili ginekologu i opstetričaru dr. Patricku Steptoeu u općoj bolnici Oldham. Steptoe im je predložio tada još uvijek eksperimentalan zahvat izvantjelesne oplodnje na kojem je godinama unatrag radio s biologom Robertom Edwardsom i embriologinjom Jean Purdy. Lesleyna jajašca oplođena su »in vitro« spermom njezinog supruga Johna 10. studenog 1977. godine, a 25. srpnja 1978. godine na svijet je došla njihova prva kći Louise Joy Brown, medicinsko čudo i veliki iskorak znanosti druge polovice 20. stoljeća.

I prije njezina rođenja, javnost je budno pratila rad trojca iz Oldhama koji je, osim davanja nade brojnim parovima koji su se borili s neplodnošću, i tada izazivao kontroverze. No, kada je Louise došla na svijet, i sama je postala svjetska senzacija označivši uspješan početak nove ere humane reprodukcije.

NA SVJETSKOJ TURNEJI

Od njezina rođenja prije više od 47 godina pa do danas uz pomoć medicinske potpomognute oplodnje rođeno je 12 milijuna djece, od čega u Hrvatskoj njih 40 tisuća. Louise Brown danas je ambasadorica medicinski potpomognute oplodnje koja se zalaže za zdravlje reprodukcije i svojom pričom podiže svijest o snazi znanosti. Ovog tjedna boravila je u Opatiji na kongresu ginekologa i embriologa na kojem je podijelila dijelove svoju životnu priču.

Kako je i sama istaknula, puno je već puta javno govorila o svojem životu prve IVF bebe na svijetu.

- Nekako sam uvijek bila dio te priče. Kada su mama i tata davali intervjue, uvijek sam bila u blizini, a zajedno smo odradili svjetsku turneju kad sam imala samo devet mjeseci. Tada baš i nisam znala govoriti, ali da, bila sam prisutna u priči o medicinski potpomognutoj oplodnji od samih početaka, kazala je Brown.

Prisjetila se i kako je bilo odrastati pod pritiskom javnosti i biti prva »beba iz epruvete«.

- Moji roditelji su me prije polaska u školu, kad sam imala četiri godine, posjeli, pokazali video mojeg rođenja i objasnili da sam na ovaj svijet došla na malo drukčiji način od druge djece. Očito je da sam bila svjesna da je moj život malo drukčiji od života mojih vršnjaka, a kada sam bila tinejdžerica i kad smo u školi slušali predmet spolni odgoj, mogla sam se vidjeti u udžbeniku. Tada sam otprilike i shvatila koliko je velika stvar što sam došla na ovaj svijet. Danas sam i sama majka dvoje djece i svoje sam im rođenje objasnila otprilike kao što su moji roditelji objasnili meni – da su baka i djed trebali malo pomoći da bih došla na ovaj svijet. Mislim da moja djeca imaju normalno djetinjstvo, kao što sam ga uostalom imala i ja, bez obzira na medijsku pozornost. Da, bili smo prisutni u javnosti, moji su roditelji imali priličan broj javnih nastupa i to je trajalo sve do mojeg polaska u školu, kad su odlučili da žele da imam normalan život kao i moji vršnjaci. Kako sam krenula u školu sa svojim prijateljima s kojima sam odrastala i kojima su roditelji na način prilagođen djeci objasnili kako sam došla na svijet, sjećam se samo da su se, kad bi netko novi dolazio u naš razred, uvijek nadmetali tko će tom novom učeniku objasniti kakva sam ja zapravo beba. No, sve u svemu, ja sam bila ono što jesam, bila sam samo jedno obično dijete kao i svi ostali, istaknula je Louise.

PETRIJEVA ZDJELICA

Louise Joy Brown izrazito je otvorena i istovremeno vrlo strpljiva osoba, a ako je suditi prema opatijskom kongresu, svako njezino pojavljivanje u javnosti i danas pobuđuje veliko zanimanje i emocije. U Opatiji je dočekana s neskrivenim oduševljenjem stručnjaka, kao i onih koji se ne bave humanom reprodukcijom, a koji su svejedno željeli imati fotografiju s prvom »bebom iz epruvete«.

- Kad sam bila dijete, ostala djeca često su me znala pitati – dobro, ali kako su te zapravo izvukli iz epruvete? Bila sam tipično dijete koje ih je ispravljalo da nisam došla iz epruvete, nego iz Petrijeve zdjelice. Slučaj moje mame koji je bio pionirski, bio je zapravo jednostavan slučaj u usporedbi s današnjim postupcima. Zato uvijek i kažem da zapravo nisam najbolja osoba kojoj bi trebalo postavljati znanstvena pitanja i sva stručna pitanja prepuštam profesionalcima koji se ovim područjem bave, kaže Brown.

Kako i sama potvrđuje, njezini roditelji pokušavali su gotovo deset godina dobiti dijete.

- Moj tata je već imao dvoje djece iz prethodnog braka, pa je nakon deset godina pokušavanja moja majka otišla liječniku. Bila je u depresiji i rečeno joj je da je depresivna jer ne može zanijeti. Poslali su je specijalistu koji joj je rekao da su njezine šanse za trudnoću jedan prema milijun. Odlučili su se za susret s Patrickom Steptoeom i tu je mama podvrgnuta tretmanu koji je tada bio besplatan jer je bio eksperimentalan, ali je podrazumijevao i jedan zahvat koju su moji roditelji morali platiti i to su uspjeli uz pomoć nogometne kladionice na kojoj su osvojili pet tisuća funti pa mogu reći i da sam i dijete nogometa, iako ga baš i ne volim. Nakon toga, uslijedio je prvi pokušaj medicinski potpomognute oplodnje koji je odmah bio uspješan i evo me danas ovdje s vama, pojednostavljuje Louise.

Njezina majka Lesley preminula je 2012. godine, šest godina nakon njezinog oca Johna. Louise će za svoju majku reći kako je bila vrlo samozatajna i tiha osoba, ali istodobno i vrlo odlučna.

- U trenutku kad je upoznala Patricka Steptoea, Roberta Edwardsa i Jane Purdy, znala je da će joj oni pomoći da dobije dijete. Moja je majka imala sreće i uspjela je zatrudnjeti iz prvog pokušaja, no svjesna sam da se to ne događa svima. Ipak, moja mama je bila vrlo uporna i uvijek je govorila - ne odustajte. Tako i ja mislim, ako je moja mama uspjela, može svatko tko vjeruje u uspjeh. Također, oni koji uspiju, mislim da djeci trebaju reći da su začeti uz pomoć medicinski potpomognute oplodnje i da djeca trebaju znati da su doista željena, kao i da su njihovi roditelji prošli kroz puno toga da bi ih na kraju dobili, poručuje Louise koja ima sestru koja je također začeta uz pomoć IVF-a.

ŽIVOTNI CIKLUS

Njezina sestra Natalie rođena je 1982. godine kao 40. IVF beba u svijetu. Natalie je 1999. godine postala i prva majka koja je začeta uz pomoć medicinski potpomognute oplodnje, a danas ima petero djece i sva su začeta prirodnim putem. Louise ima dvoje djece koja su također došla na svijet prirodnim putem.

- Moja sestra Natalie imala je već dvoje djece kad sam ja dobila svoje prvo dijete. Mislim da je mojim roditeljima činjenica da su postali baka i djed značila da su zatvorili životni ciklus u potpunosti. Jedna od posljednjih misli moje majke koje je podijelila sa mnom prije nego što je preminula, jest da bi bez medicinski potpomognute oplodnje na ovom svijetu bila sama, bez ikoga. S IVF-om dobila je kćeri, zetove i unučad… Mislim da to dovoljno govori o kakvom se izvanrednom i neponovljivom znanstvenom postignuću radi kad je riječ o medicinski potpomognutoj oplodnji, zaključuje Brown.

N. BLAGOJEVIĆ

> **Jedna od posljednjih misli moje majke koje je podijelila sa mnom prije nego što je preminula, jest da bi bez medicinski potpomognute oplodnje na ovom svijetu bila sama, bez ikoga. S IVF-om dobila je kćeri, zetove i unučad… Mislim da to dovoljno govori o kakvom se izvanrednom i neponovljivom znanstvenom postignuću radi kad je riječ o medicinski potpomognutoj oplodnji**
>
> LOUISE BROWN

Siniša PAVIĆ
Snimio Davor KOVAČEVIĆ

Da je samo krupnih slova, bio bi to za većinu svijeta tek običan letak i plakat koji vabi na edukaciju na temu »Upravljanje dojmom, krizom i komunikacijom u javnoj upravi«. No, sitna slova ovdje su onaj pravi vab, a bome i fotografije predavačica što će o spomenutoj temi govoriti 22. i 23. rujna u Termama Tuhelj. Bianca Matković i Milanka Opačić! Znana lica, makar je i koja godina prošla da se više ne bave politikom. A bile su, i Matković i Opačić, visoko rangirane, obnašale valjda sve moguće dužnosti osim one premijerske i predsjedničke, da bi nakon pustih godina - Opačić nakon 28, a Matković nakon 16 - rekle dosta. Istinabog, Matković je i dalje članica HDZ-a, dok Milanka nije u SDP-u ima već i koja godina, ali HDZ i SDP da zajedno djeluju na poslovnom planu, to je u nas i za naše prilike čudo neko. Ili, ipak, nije!? Bianca kaže: »Nije politika prioritet u životu.«

- Zvali su vas gospodaricom Banskih dvora, a velite nije politika prioritet!? - mrvu smo sumnjičavi.

- U životu! U životu, na ljestvici prioriteta politika ne treba i ne može biti ispred drugih stvari. Ne bi trebala biti ispred obitelji, zdravlja, ispred čiste duše - ne popušta za milimetar Bianca.

- Politika i čista duša. Nije Milanka otišla iz politike jer joj je nečista bila duša - velimo.

- Ne, ali vas počne grčiti - kaže Bianca.

- Okruženje postaje takvo da vas grči. Iskreno, mislim da nakon izvršne vlasti nemate više što raditi u zakonodavnoj. S posla u kojem operativno radite 12 sati dnevno, i koji vas melje, odjedanput dođete tamo i sjedite k'o panj, pomalo beskorisno - priča Milanka.

Možda treba mijenjati model, velimo? Ma, kako kažu naše sugovornice, i vani je tako, svi su svjetski parlamenti postali statični, taman da se ne može mjeriti i uspoređivati parlamentarna razina s onom u Vladi, ili nekom javnom poduzeću.

- Ali, kako smo već nešto sitno i razgovarali prije nego se upalio diktafon, atmosfera je takva da je svaka rasprava »na nož«, da vas automatski stavljaju u rovove, ladice - primjećujemo.

- Zbog toga što nemaju političke argumente, a ponekad ni znanje ni argumente. I onda je najlakše ići na nož, bit bezobrazan, bitno da se lupa po političkim suparnicima - detektira Bianca.

ČUDNO NAS GLEDAJU

Pogleda li čovjek teme o kojima na predavanjima govore, silan je tu trud da se objasni kako ta taktika »na nož« nije dobra.

- Putem edukacija pokušavamo prenijeti znanje, ono što imamo, što smo stekle kroz praksu, kroz realni život, kroz donošenje odluka u izvršnoj vlasti, pa čak dijelom i zakonodavne. Pokušavamo to političko iskustvo prenijeti. Ali, ne ulaže svatko u sebe - kaže Bianca.

- Taman da ću vas pitati tko vas to dolazi slušati ako je politika »na nož« tako in - velimo.

- Biste li nas vi došli slušati - odgovara protupitanjem Bianca.

- Bih - iskreno ćemo.

- Zašto? - pita Bianca.

- Zato što imate prošlost, imate povijest - priznajemo.

- Upravo to - zadovoljna je odgovorom Bianca.

Pritom ističe kako imaju one znanje, iskustvo rada u državnoj upravi i volju prenijeti to znanje onima koji se kale u politici. Milanka pak veli kako na radionicama pokušavaju ljudima, polaznicima, reći ono što, primjerice, u javnosti nikada nisu izgovorile.

- Pokušali smo pričati o nekim situacijama koje smo imali u Vladi. Evo, recimo, kada je Ivica Račan došao 2000. na Glavni odbor SDP-a i rekao: »Ljudi, u Velikoj Gorici smo dobili gradonačelnika, ali mi nemamo većinu u Gradskom vijeću. Mislim da treba ići s HSP-om.« Nastao je muk u dvorani, neki su tada otišli i ti do danas nisu naučili što je politika, ali on je nama tada rekao da moramo znati kako je državna razina jedno, dok je lokalna politika komunalna politika. Ljudi na lokalnoj razini raspravljaju o nogostupu, parkingu, vodi, kanalizaciji, običnim životnim problemima i važno je samo imaš li dovoljan broj ljudi koji žele na tome raditi. Pokušavamo im takve stvari reći, pa nas čudno gledaju - kazuje Milanka.

Činjenica je, dodaje, da su političari bili malo drukčijeg kova za njihova vremena.

- Postojao je kontingent pitanja oko kojih smo se usuglašavali i razgovarali, a onda i jedan set pitanja oko kojih smo mogli biti različiti. Danas, na žalost, kao da je oko svega rat - smatra Milanka.

I nije da nije u pravu. Samo, kako uopće sve vratiti natrag!?

- Samo znanjem. Učiti ljude, slušati ih, otvoriti im vidike o tome što je sve politika. Učiti ih da politika nije uskogrudan kanal po kojem idete kao po bob stazi, nego padina po kojoj ideš, voziš slalom i imaš pritom svoj politički cilj. Cilj i ulaganje u sebe. Imate ljude na političkoj sceni koji su tu godinama, ali se njihov napredak ne vidi, a ima i onih koji napreduju i rastu što je više nego pozitivno - detektira Bianca.

KRVAV POSAO

Bit će da je dobro tima koji su se usidrili, velimo. Njima je, slažu se sugovornice. Ma...

- Politika je krvav posao - veli Milanka.

- Samo nemoj reći da je kruh sa sedam kora, molim te - smije se Bianca.

- Nije, neću. Ali, kad se sjetim '92., '93., pa nas je četvero išlo okolo, u Dubrovnik, Novu Gradišku, bilo kuda. I četvero, petero ljudi bi nas došlo slušati. Mi bismo sjedili s tim ljudima i pričali. To traži energiju - priča Milanka.

- Na našim skupovima je bilo puno više ljudi. Ha, ha, ha - smije se Bianca.

Aha! Je li se ovo i dalje ne da izbjeći ono »naši« i »vaši«!?

- Bianca, vi ste još uvijek u HDZ-u - pitamo.

- Ja sam u HDZ-u - kaže Bianca.

- Milanka, vi niste nigdje, stranački - provjeravamo.

- Ja nisam nigdje. Ali, imamo nas dvije devizu, a ta je da nema ni lijevo ni desno, nego imate ili ljude ili one koji to nisu - ističe Milanka.

Samo, dojam je da u nas ego sve i svakog pojede, pa i dobre materijale za politiku.

- Ego je glavna hrđa čovjeka, hrđa doslovce, ali ne samo u politici. Imate u biznisu ljude koje ego pojede, u sportu, na estradi. Ego je hrđa i onaj koji ne zna kontrolirati vlastiti ego, radi štetu najprije sebi, a onda i koroziju u društvu i oko sebe. E, mi imamo dosta jako antikorozivno sredstvo - veli Bianca.

Pritom kaže da se ni Milanka ni ona, i kad su u politici bile, nikada egom nisu vodile.

- Nikada nisam poželjela vidjeti svoju sliku na naslovnici da mi pišu kako sam lijepa, lijepo odjevena i krasne frizure. Druge neke žene, pri čemu ne mislim na Milanku, radile su sve da se priča kako su divne i krasne, imaju li liniju ili ne, kako su odjevene, jesu li smršavjele ili nisu. Netko tko pazi na sebe nema problema s kilažom. Jedino su mi bili bitni rezultati rada, a ne da me netko voli zbog mojih godina, izgleda ili frizure - priča Bianca.

- Dobro, nisam ja baš najpozvaniji da o kilama pričam - skrušeno

Milanka Opačić i Bianca Matković, nekad političke suparnice, danas suradnice

EGO JE GLAVNA HRĐA ČOVJEKA

»Imamo nas dvije devizu, a ta je da nema ni lijevo ni desno, nego imate ili ljude ili one koji to nisu«, ističe Milanka Opačić, a Bianca Matković dodaje: »Ego je hrđa i onaj koji ne zna kontrolirati vlastiti ego, radi štetu najprije sebi, a onda i koroziju u društvu i oko sebe. E, mi imamo dosta jako antikorozivno sredstvo«

U životu, na ljestvici prioriteta politika ne treba i ne može biti ispred drugih stvari. Ne bi trebala biti ispred obitelji, zdravlja, ispred čiste duše

BIANCA MATKOVIĆ

Mi imamo hrpu tema koje bi trebalo otvoriti, a nitko to ne čini. Mi se i dalje bavimo partizanima i ustašama, a životnim stvarima ne

MILANKA OPAČIĆ

će novinar.

- Ali, vi niste javna osoba, vaša kilaža se ne propitkuje - smije se Bianca.

MISS HDZ-a, MISS SDP-a

Podsjećamo sugovornice na davni tekst iz tjednika Nacional koji ih je tad svrstao među 500 najutjecajnijih i najmoćnijih osoba u Hrvatskoj 2005. godine.

- Vi ste Bianca bili 155., a Milanka 457. - velimo.

- Ha, ha, ha, ha - smiju se one.

- Ma, je li vi mislite da je to uistinu bitno!? Mislite li stvarno da je meni to bilo bitno kada je taj članak osvanuo ili da sam bila sretna zbog toga? - sada će već žešće Bianca.

- Meni se i to čini dobrom ilustracijom koliko ste važne funkcije obnašale - velimo.

- Doživljavali su nas važnima, jer smo očigledno radile dobar i odgovoran posao - na to će Bianca.

- A mi smo samo radile - domeće Milanka.

Radile, i to na suprotnim stranama. Je li bilo nekih sukoba!?

- Ne. Nismo se uopće razgovarale tad - smije se Bianca.

- Nismo imale doticaja. Ona je bila u vanjskim poslovima, a ja u drugim nekim poslovima - kaže Milanka.

Ali....

- Jedanput su nas stavili na naslovnicu Jutarnjeg, Miss HDZ-a protiv Miss SDP-a. Usporedili su nam stajlinge. Poprilično besmislena naslovnica - sjeća se Bianca.

- I tko je pobijedio? - pitamo.

- Ja! Ha, ha, ha - k'o iz topa će Bianca, a bome se dobro nasmijala i Milanka.

Eto, i to se pamti, baš kao i široka lepeza nadimaka što ih je za službovanja Bianca zaslužila, poglavito kao predstojnica ureda Ive Sanadera.

- Crna mamba, Atila bič Božji, gospodarica Banskih dvora... Je li toga nestalo - pitamo.

- Pa i nije - veli ona.

- Pa što ste sad – ne da nam vrag mira.

- Isto to, al' bez Banskih dvora - smije se Bianca.

Milanka nadimaka nije imala. Eto neke sitne razlike među njima. No, sve su razlike, pa i ona zbog različite boje političkog dresa, nestale kad su izašle iz politike, pa se sprijateljile.

- Zapravo ne. Još smo bile u politici - ispravlja nas Bianca.

TEŠKA PRIČA

Tatjana Krajač Tajči, prerano preminula novinarka Nove TV, kumovala je, u najboljem smislu te riječi, ovom prijateljstvu.

- Imale smo zajedničku prijateljicu koja se družila posebno sa mnom, a posebno s Milankom - priča Bianca.

Ali i zbog onog da u nas ima plavo i crveno i tih razlika što ne daju ljudima blizu, nikako njih tri da zajedno popiju piće.

- Dok se naša Tajči nije razboljela. I dok se u tom jednom teškom periodu, prvo za Tajči, a onda i za sve nas, nas pet cura, njenih prijateljica, nije izmjenjivalo kraj nje svaki dan. Svaki dan je jedna po sat, dva bila uz Tajči zadnjih mjesec i pol dana. I to vas spoji. U tim trenucima kada sjedite i držite za ruku nekog vašeg koji umire nebitno je je li netko s lijevog ili desnog političkog spektra, nebitno je vjeruje li netko u Boga ili ne vjeruje, nebitno je ima li neki stav oko '45. ili nema. To su teme koje u tom trenutku apsolutno nisu bitne. Bitna je samo ta osoba zbog koje ste tu. Onda shvatite kakav je netko. A puno ljudi u politici prijateljuje s političkim suparnicima, i dobri su, i druže se, da bi onda došli u političku arenu i pljuvali jedni po drugima. To je ta razina licemjerja koja u društvu postoji, jer je društvo naučeno biti polarizirano. Naučeno na dva pola, na sukobe. Mi možemo imati različita mišljenja, dobro je za društvo da ih imamo, ali moramo prvenstveno biti ljudi - kazuje Bianca.

Teška priča spojila je njih dvije. Zapravo, spojila ih je Tajči koja je, kako vele, znala i kakva je Milanka i kakva je Bianca i koja je znala da imaju njih dvije jako puno zajedničkih interesa.

- Recimo, obje volimo glazbu, putovanja, volimo komentirati najobičnije ženske teme - niže Bianca.

- Volimo se malo podbadati - smješka se Milanka.

Bila je Tatjana vrhunska i korektna novinarka i ona koja je imala ljudsku dimenziju, ističu Bianca i Milanka.

- Imale smo ljudski odnos s njom. Nije ona bila, uvjetno rečeno, na drugoj strani. Zapravo, skoro 15 godina smo nas dvije bile svaka na svojoj strani da bi se negdje pred kraj, na žalost, razvilo divno prijateljstvo. Već je prije bila Tatjana dobra s Biancom, pa bi mi znala reći: »Znaš, i ona ti tu glazbu sluša. I ona ti voli tog izvođača!«. Ja bih stala i rekla: »Stvarno!« Nama je Tajči pomogla. Mi smo je zvali »Tajči connecting people«. Pomogla nam je da u jednoj teško situaciji vidimo ljudski lik, i ja Biancin i ona moj - priča Milanka.

Politika, priznaju, gura ljude da idu u fajt.

- Ali, s druge strane, ne nose ljudi rogove na glavi zato što imaju člansku iskaznicu HDZ-a - podcrtava Milanka.

- Ja se ne bojim rogova ma kakve boje bili - smije se Bianca.

- Puno je lakše kada izađete iz svakodnevne politike van, puno lakše - zaključuje Milanka.

Što se konzultantskog posla tiče, vjerojatno je marketinški potentan taj predavački spoj HDZ-a i SDP-a za govornicom!?

- Kad cestom hodamo, ljudi nas gledaju u čudu - na to će Bianca.

- Još uvijek!? - ne vjerujemo.

- Još uvijek - potvrđuje Milanka.

POLITIČKI TRAG

Ma, nije to zapravo ni za čuditi se.

- Vas se pamti. Da netko izda album sa samoljepivim sličicama na temu hrvatske politike, vi biste bile sličice vrijedne razmjene - konstatiramo.

- Ako ne ostavite trag u politici, kakav god on bio, rezultatima, radom, osobnošću, to je kao da niste ni bili u politici - nema dvojbi Bianca.

Reći će Milanka kako je u njihovo vrijeme u politici bila druga neka struktura, ljudi od kojih se imalo što i čuti i učiti.

- Bila je, ali mi smo bile mlade, Milanka! - na to će Bianca, taman da se Milanka grohotom nasmije.

- Mi smo bile mlade, pa su oni svi bili nama face. Danas smo mi starije i mi smo mange mladim generacijama - objašnjava i smije se Bianca.

Istina je, obje su uletjele u ozbiljne političke borbe jako mlade. Je li to bilo pametno!?

- Naravno da je bilo pametno i na vrijeme, jer sada imamo pravo na život izvan politike, a stekle smo ogromno iskustvo. I još smo u najboljim godinama, punom naponu energije. Intelektualne, životne, strastvene - podcrtava Bianca.

Eto vaba i boljeg od poziva s plakata.

- Ali, to je stvarno tako. Čovjek bez energije je kao brod bez vjetra, kao auto bez goriva. Ako nemate energiju koja vas gura da svaki dan budete najbolja verzija sebe, da svaki dan napravite nešto u politici, ili privatnom životu, u biznisu ili socijalnom okruženju, čemu život!? - ne dvoji Bianca.

A što se »davnih« vremena tiče i politike, kaže ona kako je onomad bila čast i ponos raditi za državu bez da se vidiš na visokim nekim funkcijama. Slaže se s tim Milanka.

- To su bila neka ponosna vremena. Danas smo država koja je u klubu sa svima najboljima, ali imam osjećaj da mlade generacije, mladi po ministarstvima, nemaju motivaciju za nešto više - detektira Bianca.

U politici jednostavno treba jako i puno raditi, kaže Milanka. Umjesto toga na snazi su, veli, paušalne ocjene, etiketiranja, udaranja ispod pojasa. A to, veli, nije politika, već je politika ozbiljan rad.

- Mi imamo hrpu tema koje bi trebalo otvoriti, a nitko to ne čini. Mi se i dalje bavimo partizanima i ustašama, a životnim stvarima ne - kaže Milanka.

E da, partizani i ustaše. Ima li tu podbadanja slijeva, pitamo Biancu.

- Mi smo temu partizana i ustaša riješili prije hrpu godina. Nemamo mi dilema oko toga - na to će Bianca.

A što se tiče našeg konstantnog bavljenja prošlošću ponavlja ono što, kako kaže, često govori, ono da će se čovjek koji se neprestano okreće iza sebe i gleda u sjene prošlosti neminovno popiknuti i pasti. A nove generacije trebaju gledati naprijed, u budućnost, lišeni tereta prošlosti.

- No, ipak mora biti tako da vam se nekada mišljenja suprotstave - velimo.

- Da, ali to neće umanjiti moje mišljenje o njoj ako se ona sa mnom ne slaže, niti njeno mišljenje o meni. Imamo pravo na različita mišljenja i obje poštujemo tuđe mišljenje - rezolutno će Bianca.

PONAŠANJE, KARAKTER, POUKE

Nego, konzalting. Zanimljivo ime ima tvrtka Biance Matković, Morium. Već je skoro 12 godina ona u tim poslovnim vodama.

- Znate što znači Morium? - pita nas.

- Priznajem, guglao sam - velimo.

- To je riječ na latinskom koja znači - ponašanje, karakter, pouke. Mislim da svaki karakter utječe na ponašanje pojedinca, a to ponašanje dovodi do odluka u životu iz kojih morate izvući pouke. Mislim da je Morium riječ koja mene najbolje opisuje - kaže Bianca.

Cilja ona svojom tvrtkom prvenstveno na one koji već jesu u politici, ali ide i šire, na ljude iz privatnog sektora koji, kako kaže, žele proširiti svoje vidike izvan »plesnih podija« na kojima jesu.

- Jer, da biste bili recimo dobri u prodaji, morate imati pristup ljudima temeljen na povjerenju, znati predstaviti sebe u najboljoj varijanti. Na tome radimo. To nije life couch, ne želim to i postoje zato bolji od mene, ali to neko životno iskustvo i znanje koje imam mislim da je dobro prenijeti dalje - ističe Bianca.

Da se pak zadnjih par predavanja Bianci kao predavačica pridruži i Milanka krivo je zajedničko sudjelovanje na konferenciji s temom »Život nakon politike«.

- I kako smo prijateljice i dobro se znamo i nadopunjujemo, zapravo se svima svidjelo to naše »prepucavanje« pa su nam ponudili da napravimo zajedničku edukaciju - kaže Bianca.

- Dobili smo poziv, ponudu, a dalje ćemo vidjeti kako će biti. Baš sam razmišljala kako se nogometaše, recimo, kad okončaju karijeru angažira u klubovima, a političare kad siđu s političke scene nitko ne želi, zaborave ih - veli Milanka.

- Ali, ne želimo biti savjetnice unutar sustava - prekine je Bianca.

- To ne! - potvrdno će Milanka.

- Ali možemo, na primjer kroz političku akademiju, prenijeti znanje kroz praksu, ne ubiti ih teorijskim znanjem, to mogu pročitati u knjigama i na webu, nego im približiti taj svijet kroz praktične primjere već proživljenog - veli Bianca.

- To da. Da uče od nas. Da prenesemo dio svoga iskustva - kaže Milanka.

Bianca i jest već par godina predavačica na Političkoj akademiji.

- Ali, lijepo je imati Milanku kao političkog suparnika i na edukacijskom terenu, bit će to izazov - ističe Bianca.

U Tuhelju će njih dvije zajedno po treći put odraditi predavanje. Prvi put se pričalo o životu nakon politike, drugi put je tema bila liderstvo. Lider... Fali ih u nas.

- Znate, lider se ne rađa. Rodite se vi s određenim genetskim predispozicijama koje vas malo izdvajaju od druge djece, pa kažu za nekoga »on je drukčiji«, ali lider se postaje i to upornim radom, ulaganjem u sebe, znanjem, svakodnevnim učenjem. Rad na sebi je ono što je ključno. Često znam reći da danas znam puno više nego jučer, ali puno manje nego što ću znati sutra. Iz ovog intervjua ćemo nešto naučiti. Ako ste spremni na učenje, na ulaganje u sebe, u vlastitu analizu što je na meni dobro, a što nije, realno sebe pogledati, onda možete stvari usmjeriti u boljem, pozitivnijem smjeru. Slušati ljude oko sebe, detektirati potrebe i bilo naroda i djelovati i raditi upravo u interesu tog naroda koji ti je dao povjerenje. Tako se stvaraju dobri političari. A znate li koja je razlika između političara i lidera!? Samo u jednom - lideri donose odluke. Ljudi koji ne donose odluke, koji ne žele preuzeti odgovornost, nikada neće biti lideri, oni ostaju samo političari - ističe Bianca.

SLAŽU SE I U KUHINJI

Elem, ono što je bilo lijevo i desno u političkoj areni, evo posve miroljubivo i prijateljski egzistira poslovno.

- Nego, sviđa li se vama ime firme - provjerava Bianca.

- Sviđa - velimo.

- Neki ljudi su mislili da je to neko pogrebno poduzeće, valjda im tako mračno djelujem - smije se Bianca.

- Ja sam se samo pitala što to pamet mori, koji um - šali se Milanka.

Eto podbadanja, a evo i njihove tvrdnje kako njih dvije funkcioniraju dobro čega god da se dohvate.

- Recimo u kuhanju - kaže Bianca.

- I u čišćenju - dodaje Milanka.

- E da, Milanka mi je pomogla očistiti apartman na moru. Ribale smo pločice, oprale prozore na opće veselje svih susjeda. I onda smo tu večer otišle na otvorenje hotela i zabljesnule u haljinama, k'o Pepeljuge - smiju se grohotom obje.

Eto priče za polaznike konzultacija, o autentičnosti ponajprije.

- Idemo ispod radara, živimo živote koji su lijepi, imamo to iskustvo politike. Čak i kad smo »pale«, i jedna i druga, znale smo se dići same, svojim radom, bez obzira na politiku. Ostati svoj bez obzira na lovorike i udarce, uspone i padove, okruženi dragim ljudima koji u vama vide iskrene a ne interesne prijatelje. Mislim da je to najljepše što vam se može dogoditi. Biti svoj i svakome moći pogledati u oči - zaključuje Bianca.

A s obzirom na to da su obje poklonice dobre glazbe, ne ostaje ništa drugo nego ih pitati ima li neke pjesma kojom se ovo njihovo prijateljstvo i životno iskustvo dade opisati. Zamislile se one, gledaju se, čuje se uf....

- »Neću propast ja«, naše legendarne Doris - reče Bianca, pa obje opet udariše u smijeh.

Zapravo, skoro 15 godina smo nas dvije bile svaka na svojoj strani, da bi se negdje pred kraj, na žalost, razvilo divno prijateljstvo. Nama je Tajči pomogla. Mi smo je zvali »Tajči connecting people«. Pomogla nam je da u jednoj teškoj situaciji vidimo ljudski lik, i ja Biancin i ona moj

MILANKA OPAČIĆ

U tim trenucima kada sjedite i držite za ruku nekog vašeg koji umire nebitno je je li netko s lijevog ili desnog političkog spektra, nebitno je vjeruje li netko u Boga ili ne vjeruje, nebitno je ima li neki stav oko '45. ili nema. Bitna je samo ta osoba zbog koje ste tu. Onda shvatite kakav je netko

BIANCA MATKOVIĆ

Katarina BOŠNJAK
Snimio Vedran KARUZA

Na gornjoj palubi odvija se Zvučno putovanje Mediteranom

Dolaskom katamarana otvoren Art Explora festival

OD LUKE DO LUKE MEDITERANA GLAS LOKALNIH UMJETNIKA

Nadamo se da će ljudi imati radost dijeljenja ovih iskustava, i onih virtualnih na brodu, ali i fizičkih, same glazbe, predstava i radionica. Zbog toga smo i stvorili ovo sveobuhvatno i multidisciplinarno iskustvo koje se širi od luke do luke i daje glas lokalnim umjetnicima, dakle tu se doista radi o pravoj kulturnoj razmjeni, zaključio je Frédéric Jousset, osnivač i predsjednik festivala

Najveći ploveći katamaran u svijetu pristao je na riječku obalu te označio otvorenje jednog potpuno novog festivala za Rijeku. Art Explora festival pokrenut je 2024. godine s ciljem da umjetnost i kulturu učini dostupnom što većem broju ljudi, a čini to ploveći Mediteranom i zaustavljajući se u gradovima, gdje se u suradnji s lokalnom kulturno-umjetničkom scenom priređuje besplatan festivalski program. Tijekom svojevrsne kulturne odiseje Mediteranom koja je započela prije godinu i pol dana, brod muzej je obišao Vallettu, Veneciju, Marseille, Tangier i Rabat, Malagu, Drač i Nicu, a u Rijeci je do 20. rujna, nakon čega nastavlja za Pirej, odnosno Atenu.

Nakon toliko mnogo gradova, bilo im je prirodno da dođu u Rijeku kako bi se obratili luci raznolikosti, govori nam Agnès de T'serclaes, zamjenica izvršnog direktora Festivala Art Explora.

- Kada smo pomislili na Hrvatsku, i drugi gradovi su nam pali na pamet, primjerice Dubrovnik koji je, naravno, poznati grad, ali mi smo odabrali Rijeku jer stvarno vjerujemo da ima savršenog smisla za ovu vrstu festivala. Posljednjih 10 godina grad se kladio na kulturu kako bi se uklopio u novo doba, grad je bio i Europska prijestolnica kulture, a mi smo zaista željeli potaknuti još kulturnih događanja i biti dio ovog putovanja – objasnila je de T'serclaes.

Nakon što je koncertima otvoren u petak, festivalski program nastavlja se odvijati na brodu muzeju, na Gatu Karoline Riječke te u Muzeju moderne i suvremene umjetnosti i Muzeju grada Rijeke.

IMERZIVNA ISKUSTVA

Sam katamaran, 47 metara dug i 55 visok, donosi inovativna i imerzivna iskustva. Na gornjoj palubi odvija se Zvučno putovanje Mediteranom koje su osmislili IRCAM i Ircam Amplify iz Pariza, a koje u 11 minuta istražuje šarolikost jezika, kulturnih običaja i praksi, pa se tako preklapaju zvuci žamora s bazara u Medini, prosvjeda vezanih uz klimatske promjene u Lisabonu, ezana iz džamije u Nikoziji, uličnih svirača, automobilskih truba, kao i zadarskih morskih orgulja. Unutrašnjost broda pak nudi serijal virtualne stvarnosti naslovljen »Čuda Mediterana« nastao u suradnji s Ubisoftom, a kroz koji se može pogledati u prošlost Atene, Aleksandrije i Venecije.

Premda na samom brodu, za razliku od »Galeba«, nema fizičkih eksponata, Frédéric Jousset, osnivač i predsjednik festivala Art Explora, objasnio je da veliki brodovi, a naročito jedrilice, djeluju poput magneta – fasciniraju i privlače ljude, a upravo je njihov temeljni cilj učiniti umjetnost dostupnom široj publici. Dolaskom ovim katamaranom tako su objavili cijelom gradu: ovdje se nešto događa, za vas je, otvoreno je, dođite i iskusite.

- Ljudi se prirodno, nažalost, ne obraćaju previše muzejima, zbog čega vjerujemo ako dovedemo ovaj dobrohotni brod na obalu, da će privući ljude koji inače ne dolaze na mjesta kulture. To je svrha ovog broda koji smo okružili nizom paviljona i umjetničkih iskustava, a uvijek radimo u partnerstvu s lokalnim kustosima tako da se stvara kombinacija umjetnosti koju donosimo i umjetnosti koja se ovdje njeguje – objasnio je Jousset.

EGZISTENCIJA UZ MORE

Lokalna kustosica za hrvatsko izdanje Art Explora festivala jest Branka Benčić, ravnateljica Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci. Riječki program naslovljen je »Iza plime« te ima za cilj istražiti egzistenciju uz more, u prošlosti, budućnosti i sadašnjosti.

Od industrijalizacije i deindustrijalizacije, ekološke baštine, istraživanja mora, sve do brodogradnje, »Iza plime« će donijeti program koji progovara kroz glazbu, performanse, razgovore i brojne druge umjetničke žanrove

BRANKA BENČIĆ

Odabrali smo Rijeku jer vjerujemo da ima smisla za ovu vrstu festivala. Posljednjih 10 godina grad se kladio na kulturu kako bi se uklopio u novo doba, grad je bio i Europska prijestolnica kulture, a mi smo zaista željeli potaknuti još kulturnih događanja i biti dio ovog putovanja

AGNÈS DE T'SERCLAES

Kao pomorac sam mnogo puta bio u Hrvatskoj koja je raj za jedrenje, ali nikada nisam bio u Rijeci i pomalo me podsjeća na Marseille i Tangier gdje smo isto bili u samom srcu grada, što je vrlo važno jer se tada osjeća laka dostupnost i vrlo bliska veza s ljudima. Nadam se da će se ovdje dogoditi ista magija kao i tamo

FRÉDÉRIC JOUSSET

- Od industrijalizacije i deindustrijalizacije, ekološke baštine, istraživanja mora, sve do brodogradnje, »Iza plime« će donijeti višedimenzionalan program, koji progovara kroz glazbu, performanse, razgovore i brojne druge umjetničke žanrove. Program donosi i emancipirane ženske glasove, a najvažnije od svega kada govorimo o Mediteranu, i lokalnom i globalnom, je da je danas Mediteran prostor ekoloških kriza, političkih kriza i humanitarnih kriza. Mi jednostavno ne možemo zanemariti da živimo u vremenu tenzija i upravo će cijeli niz programa istraživati našu odgovornost i naš horizont budućnosti – poručila je Benčić.

Festival je tako već u subotu, na drugi dan gostovanja, donio interaktivne programe poput radionice mozaika, ali i nešto više angažirane sadržaje. Primjerice, plesna predstava »Lopoči« autorice Kate Foley govorila je o miru, međuovisnosti i toku vode, a plesačice su istražile aspekte protoka, pada, stabilnosti i nestabilnosti. Održao se i performans »Protiv struje« te nastupi Zbora Praksa, Kuće ekstremnog glazbenog kazališta, Ansambla Symponia i DJ-a Sunny Sun, dok u idućim danima slijede performativna predavanja arheobotanike, koncert Sare Renar, radovi Lale Raščić i Renate Poljak te brojni drugi sadržaji.

PRILIKA I IZAZOV

Više o tome kakvo je iskustvo ploviti od grada do grada i na putu organizirati festivale, kazala nam je Agnès de T'serclaes, objasnivši kako im posao uvelike olakšava suradnja s lokalnim kustosima i umjetnicima, ali i da imaju festivale različitih veličina ovisno o veličini grada, prema čemu riječki, a ujedno i hrvatski Art Explora, spada u manje festivale.

- U svakom gradu koji smo posjetili, nas je posjetilo između 20.000 pa sve do 100.000 ljudi kao što je bilo u Tangieru. Ovdje, u Rijeci, nadamo se

Serijal virtualne stvarnosti naslovljen »Čuda Mediterana«

ČAROLIJA MEDITERANSKIH MOZAIKA

U sklopu Art Explora festivala, riječka umjetnica Tanja Blašković održala je na Gatu Karoline Riječke radionicu pod nazivom »Čarolija mediteranskih mozaika« tijekom koje se izrađivao mozaik u tehnici kolaža.

- Kroz ovu radionicu polaznici otkrivaju ljepotu mozaika, jednog od najpoznatijih oblika umjetnosti mediteranskih kultura poput grčke, rimske i sjevernoafričke, kazala je Blašković, dodavši da joj je mozaik uvijek bilo zanimljivo promatrati kroz druge materijale.

Svaki sudionik izrađivao je svoj mali mozaik koristeći kvadratiće od tkanine i papira, kartonske podloge, ljepila i primjera antičkih mozaika, stvarajući jedinstvena djela inspirirana tradicionalnim uzorcima, biljkama, morem i geometrijom.

- Cilj radionice je potaknuti kreativnost i razvoj kulturne svijesti kroz umjetničko izražavanje, ali i upoznavanje sudionika s umjetničkom baštinom Mediterana, zaključila je Blašković.

Radionica je bila namijenjena svima, od djece do umirovljenika i umirovljenica te čitavih obitelji koje su mogle doći zajedno i uživati u kreativnom subotnjem jutru. (S. M. F.)

Radionica mozaika

da će nas posjetiti oko 20.000 ljudi, što je vrlo ambiciozno, ali prilično sam sigurna da ćemo u tome uspjeti. Što se tiče samog broda muzeja, on predstavlja priliku koliko i izazov: dobra je prilika u tome što omogućuje privlačenje ljudi, međutim, iako je brod zaista gigantski, ima svoja prostorna ograničenja. Razgovarali smo o tome kakva bismo umjetnička djela još mogli ponuditi na brodu, baš na licu mjesta, ali o tome još razmišljamo jer on ipak nije muzejski prostor – objasnila je de T'serclaes.

Oko očekivanja od festivala u Rijeci složio se i Jousset rekavši kako u prosjeku privuku oko 7 posto stanovništva grada. Primjerice u Tangieru, gradu od 1,3 milijuna ljudi privukli su čak 100.000 ljudi, dok se u Valletti od 300.000 pojavilo 30.000 ljudi.

- Ipak, nije sve do brojki, već i do iskustva, stoga se nadamo da će ljudi imati radost dijeljenja ovih iskustava, i onih virtualnih na brodu, ali i fizičkih, same glazbe, predstava i radionica. Zbog toga smo i stvorili ovo sveobuhvatno i multidisciplinarno iskustvo koje se širi od luke do luke i daje glas lokalnim umjetnicima, dakle tu se doista radi o pravoj kulturnoj razmjeni. Kao pomorac sam mnogo puta bio u Hrvatskoj koja je raj za jedrenje, ali nikada nisam bio u Rijeci i pomalo me podsjeća na Marseille i Tangier gdje smo isto bili u samom srcu grada, što je vrlo važno jer se tada osjeća laka dostupnost i vrlo bliska veza s ljudima. Nadam se da će se ovdje dogoditi ista magija kao i tamo – zaključio je Jousset.

PLAVI SVIJET

Branko ŠULJIĆ

Lovostaj za koćarski ribolov

Još danas i sutra – ovisno o meteorološkim prilikama – na našim ribarnicama možemo očekivati uobičajenu ponudu koćarske lovine, bijele ribe, te određenih vrsta rakova i glavonožaca. Sljedećih mjesec dana, nema sumnje, ponuda će biti skromnija. Posljedično, lako je zaključiti da bi se to moglo odraziti i na cijene. Tržište, komentirat će mnogi. Iako, svaki prosječan supermarket danas ima solidnu ponudu ribe i ostalih morskih organizama, u svježem i duboko zamrznutom stanju. Drugo je pitanje gdje je, i kada to ulovljeno. Posebno ono svježe. Namjerno ne pišem – friško. Nadasve mi smeta kada iznad nekih vrsta pročitam »jadranska …« Na primjer, papalina. Istina je, to je jadranska riba, ali se ona posljednjih godina skromno lovi. Njen ukupan prošlogodišnji ulov iznosio je skromnih 9,5 tona. Jedan prometniji supermarket toliko proda kroz nekoliko mjeseci. Možda je stvarni ulov papaline i dvostruko veći od onoga što iskazuje službena statistika, ali i to je ništa u odnosu na vrijeme kada se lovilo tisuće tona. Ulaskom u komercijalu, što nisam namjeravao, udaljio sam se od današnje osnovne teme – lovostaja za koćarenje što počinje sutra, 15. rujna i traje mjesec dana, do 14. listopada. Ništa novoga, standardno za ribare koji rade s tim alatom, pridnenom povlačnom mrežom – koćom. Sitno se mijenja jedino datum, koji dan ranije ili kasnije, ali uvijek u rujnu i listopadu. Za ribare, a i tržište, povoljna je okolnost što lovostaj nije potpun, poput onih za malu plavu ribu, odnosno rad s okružujućom mrežom plivaricom – srdelarom. Brodovi koćari moći će raditi i za vrijeme lovostaja. Praktički svi!

ZABRANA U TRI ZONE

Za koćarski ribolov kroz sljedećih mjesec dana zabranjene su ribolovne zone C, D i E, s time što ribolovna zona E neće biti potpuno zabranjena. Za ribare s našeg područja to je posebno važno. Ribolovne zone obuhvaćene lovostajem uključuju značajan dio hrvatskog ribolovnog mora, unutarnjeg i vanjskog, u njima su područja najbogatija koćarskom lovinom. Zona C obuhvaća vanjski srednji Jadran, a D vanjski južni Jadran. Mnogi ribarski brodovi tamo provode veći dio godine. U zoni C nalaze se najbogatija koćarska lovišta. U njoj uglavnom rade veliki brodovi, a kroz čitavu godinu tamo je prisutna grupa koćara iz naše, Primorsko-goranske županije.

Za ovdašnje ribare najzanimljivija je zona E. Ona obuhvaća unutarnji sjeverni Jadran. Upravo područje u kojemu radi glavnina lokalne flote, a koja opskrbljuje naše ribarnice. U njoj su od zabrane koćarenja izuzeta dva manja područja - podzone E1 i E2. Podzona E1 je Riječki zaljev, a podzona E2 Kvarnerski zaljev. To znači da će većina ovdašnjih ribara raditi, te da će u ribarnicama biti svježe koćarske lovine. Treba, međutim, istaknuti da je ribolovna zona E jedna od tri najviše eksploatirane u hrvatskom ribolovnom moru. Uz Riječki zaljev i Kvarner, ona također obuhvaća Kvarnerić i Velebitski kanal. U potonjem morskom prostoru koćarenje je davno zabranjeno, ali ne i druge ribolovne aktivnosti.

Ostale dvije zone velike eksploatacije su zone A i C. Zona A obuhvaća zapadnu obalu Istre, a zona C duboki srednji Jadran, veći dio Jabučke kotline, te široki akvatorij otoka Svetac, Biševo, Vis i Palagruža. Za Jabučku kotlinu može se reći da predstavlja najatraktivnije koćarsko lovište, privlačna je ne samo našim, nego i talijanskim ribarima. Izuzetno je važna, ne samo kao lovište, nego i kao mrijestilište mnogih gospodarski važnih vrsta riba i ostalih morskih organizama.

NAKNADA IZGUBLJENE ZARADE

Vlasnicima brodova što ne rade u vrijeme lovostaja, i njihovim posadama, država isplaćuje naknadu za izgubljenu zaradu. Jasno, uz ispunjenje određenih, ne baš jednostavnih uvjeta. Državna potpora je jednokratna i bespovratna, namijenjena za privremenu obustavu ribolovne aktivnosti. Isplaćuje se na temelju preporuke Opće komisije za ribarstvo Sredozemlja o višegodišnjem planu upravljanja za održivi pridneni ribolov u Jadranskom moru, te nacionalnog pravilnika na temelju kojeg je donesena odluka o lovostaju.

Znanstvenici i ribari za njega tvrde da je glavno jadransko mrijestilište i rastilište škampa i oslića. Prema riječima znanosti, iz Jabučke kotline obnavlja se čitav Jadran, uključujući talijansku i hrvatsku stranu. Upravo iz tog razloga, a na prijedlog naše ribarske struke, te naših i talijanskih znanstvenika, to je područje zaštićeno.

OGRANIČENJE S ODLIČNIM REZULTATOM

Jabučka kotlina velik je morski prostor praktički na sredini Jadranskog mora, oko vulkanske hridi Jabuka. Ono je dijelom u našem teritorijalnom moru, a dijelom u gospodarskom pojasu. Od 2017. godine dio tog akvatorija potpuno je zatvoren za ribolov. Do tada, bio je nemilosrdno eksploatiran, nadasve od talijanskih ribara. Najprije je dio akvatorija Jabučke kotline proglašen »područjem s posebnim režimom upravljanja« i u njemu je ograničeno obavljanje ribolova kroz tri godine. Pojam ograničenja u stvarnosti je predstavljao zabranu ribolova za većinu alata, osim stanovitih iznimki. Rezultati tog »ograničenja« bili su izuzetno dobri, odlični, govorili su tada ribari čiji brodovi tamo rade. I na njihov prijedlog takav je režim produžen, zasad do kraja 2026. godine. Ozakonila ga je i Opća komisija za ribarstvo Mediterana. Realno je očekivati da će nakon isteka navedenog datuma, takva zaštita, odnosno zabrana, postati trajna.

U danima »lovostaja« velik dio koćarske flote ipak će raditi. Imaju gdje, uključujući i brodove što najviše radnog vremena provode u zonama C i D. Hrvatsko ribolovno more podijeljeno je na 11 zona, a lovostaj je propisan samo za tri, i to ne kompletne. Zone se, to se podrazumijeva, značajno razlikuju, veličinom, bogatstvom resursa i dostupnošću. U gospodarskom pojasu nalaze se četiri zone i one nisu obuhvaćene lovostajem. U njima, međutim, ne može raditi svako ribarsko plovilo, a koću ne povlače samo veliki brodovi. To je otvoreno more, uglavnom dosta udaljeno od obale kopna, pa i najbližih otoka. Sljedećih dana moći će se raditi i u većem dijelu unutarnjeg ribolovnog mora, za koje je opet propisano više prostorno-vremenskih ograničenja za koćarenje.

Dio ribara odlučiti će se za mjesec dana mirovanja. Ljudi imaju različite računice. Neki će u brodogradilišta, na navoze, na redovni godišnji remont. To moraju obaviti, a i trebaju, posebno veliki i veći brodovi što rade na otvorenom moru, u režimu tri-četiri dana ribarenja, bez uplovljavanja u luku i gašenja motora. Motori, alati i oprema, te ribari, izloženi su maksimalnom naprezanju. Težak je to posao, pa se i ljude za rad na tim brodovima sve teže pronalazi.

Fotomonografija »Domovinski rat – Priča o pobjedi« prikazuje i otpor i ponos te nepokolebljivi duh hrvatskih branitelja

538

emotivnih i dokumentarnih fotografija u knjizi »Domovinski rat – Priča o pobjedi« prikazuje dramatične događaje i to od uvertire rata, preko presudnih bitaka, pa sve do mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja

SPOMENIK HRABROSTI, ZAJEDNIŠTVU I POBJEDI

Siniša PAVIĆ
Snimio Davor KOVAČEVIĆ

Jako sam ponosan što se ova monografija pojavila. Ponosan sam jer pripadam jednoj od najvažnijih postrojbi iz Domovinskog rata koja je pridonijela obrani Hrvatske i pobjedi u Domovinskom ratu, a koja nikada nije bila ustrojena i nikada do danas postrojena. Riječ je o nevidljivoj vojsci koja je pravednu borbu Hrvatske za slobodu, sve njene patnje, sve njene pothvate i herojske bitke učinila vidljivima. Zato je ova monografija važna, kazao je Stanko Ferić, i sam jedan od ratnih fotografa i fotoreportera koji su se našli u monografiji

Jako sam ponosan što se ova monografija pojavila. Ponosan sam jer pripadam jednoj od najvažnijih postrojbi iz Domovinskog rata koja je pridonijela obrani Hrvatske i pobjedi u Domovinskom ratu, a koja nikada nije bila ustrojena i nikada do danas postrojena. Riječ je o nevidljivoj vojsci koja je pravednu borbu Hrvatske za slobodu, sve njene patnje, sve njene pothvate i herojske bitke učinila vidljivima. Zato je ova monografija važna.

U ovo malo rečenica gotovo da je sve bitno i važno kazao Stanko Ferić i sam jedan od ratnih izvjestitelja, ratnih fotografa i fotoreportera koji su se našli u fotomonografiji »Domovinski rat – Priča o pobjedi«. U ovo malo mudrih i ljudski sročenih rečenica stisnulo se podosta razloga zbog kojih se morala dogoditi monografija u kojoj će slike uistinu govoriti više od riječi. Točno 538 emotivnih i dokumentarnih fotografija u knjizi »Domovinski rat – Priča o pobjedi« prikazuje dramatične događaje i to od uvertire rata, preko presudnih bitaka, pa sve do mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja. Obuhvaća ova knjiga sva ključna bojišta i stradanja, ali i otpor i ponos te nepokolebljivi duh hrvatskih branitelja. Knjiga je objavljena u Mozaiku knjiga uz veliku potporu Hrvatskog povijesnog muzeja i Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata. Izdana je ona povodom 30. obljetnice vojno-redarstvenih operacija Bljesak i Oluja i dvojezična je. Ona je, kako to veli izdavač, spomenik hrabrosti, zajedništvu i pobjedi hrvatskog naroda. No, ona je i dokaz koliko su važni i odvažni bili oni koji su svojim objektivima svjedočili

Učinit će se da nas nema. Ali nas ima. Vidjet ćete nas, ako malo pažljivije pogledate, na sjenama ruševina, na sjenama grudobrana, na sjenama oružja kojim se Hrvatska borila za slobodu. Zašto? Zato što smo u tim trenucima pazili da te slike budu snimljene kako treba i da svjedoče o svemu onome što se događa

STANKO FERIĆ

ključnim trenucima borbe za slobodu Hrvatske.

NIKAD ISPRIČANA PRIČA

I ima pravo Ferić kada kaže kako će se oni koji uzmu monografiju u ruke možda poželjeti ratne izvjestitelje pitati – a gdje ste tu vi!?

- Možda će nas pitati, onako kako nas znaju pitati djeca koja dolaze vidjeti naše fotografije na izložbama, gdje smo tu mi koji smo snimili te fotografije. Učinit će se da nas nema. Ali nas ima. Vidjet ćete nas, ako malo pažljivije pogledate, na sjenama ruševina, na sjenama grudobrana, na sjenama oružja kojim se Hrvatska borila za slobodu. Zašto? Zato što smo u tim trenucima pazili da te slike budu snimljene kako treba i da svjedoče o svemu onome što se događa - kazao je Ferić.

Kazao je on to za svečanog predstavljanja monografije u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, dodavši kako priča o ratnim izvjestiteljima i ratnim fotoreporterima nikada nije ispričana.

- O nama nikada nitko nije ispričao priču, pa ni o tome kako smo zapravo stupili u obranu Hrvatske. Svatko od nas ima svoju priču, svaka je drugačija, a sve se svodi na isto; svi smo znali gdje nam je mjesto, što nam je misija, što s tim fotografijama trebamo reći i koja je uloga i smisao ratnog izvještavanja – istaknuo je Ferić.

Uz njega na predstavljanju i Dinko Neskusil, još jedan od ratnih izvjestitelja čije su se fotografije našle u knjizi.

- Ja sam imao 25 godina kada je počeo rat. Bio sam fotoreporter koji je obožavao fotografiju kao i dan danas, ali nisam znao u što ću upasti. Nisam znao što će se dogoditi. Rat je došao doslovno u naše dvorište. Postao sam ratni fotoreporter jer je rat došao u moje dvorište. Tog 4. listopada, kada je bio najgori napad na Karlovac, prvi napad, najsuroviji, meni je odmah pogođen krov kuće, garaža, dvorište, sve. Tako sam kršten kao ratni fotoreporter – kazao je Neskusil.

EMICA ELVEDJI/PIXSELL

Postao sam ratni fotoreporter jer je rat došao u moje dvorište. Tog 4. listopada, kada je bio najgori napad na Karlovac, prvi napad, najsuroviji, meni je odmah pogođen krov kuće, garaža, dvorište, sve. Tako sam kršten kao ratni fotoreporter

DINKO NESKUSIL

I zato je ponosan sa svim što je napravio, i on i njegove kolege. I zato misli kako je sjajno da su u knjizi zastupljene manje sredine i oni gradovi koji su bili na crti razgraničenja, u kojima se četiri godine živjelo očekujući da će im neprijatelj spaliti granatu na glavu.

- Moj najsretniji trenutak života je bio prestanak opće opasnosti za Karlovac koji je sviran u ponedjeljak 7. kolovoza u 19 sati. Ta sreća nas koji smo tad bili u Karlovcu, mene koji sam fotografirao i ljudi koji su bili na cesti ostala mi je zapamćena za cijeli život – iskreno će Neskusil.

Na tom tragu i Ferić ističe i nešto što smatra važnim, nešto što su, barem on tako misli, ratni reporteri svjesni radili.

- Teško ćete tu vidjeti tugu, depresiju, bezvoljnost. Svi su ti ljudi na slikama ponosni, svi znaju što rade, što im je misija, gdje im je mjesto i za što se bore – napomenuo je Ferić.

ZADNJI ANALOGNI RAT

Pri tom su i Ferić i Neskusil podsjetili na činjenicu koja se često i zaboravlja.

- Mi smo i sudionici zadnjeg analognog rata općenito, pa i medijskog rata. Nije bilo interneta, nije bilo digitalije, radilo se na crno-bijelim filmovima, eventualno malo kolora. Ušli smo u rat prilično nenaoružani kao i Hrvatska. Hrvatska je bila razoružana i morali smo oteti oružje od JNA. Mi smo bilo manjkavi s opremom, pogotovo s kemikalijama, filmovima. Nismo ih imali dovoljno i radili smo svašta da se opreme domognemo. Dijelili smo jedan film među trojicom da svatko ima bar po deset snimaka. Neke su kolege provaljivali u kioske i uzimali filmove, pa ostavljali poruke i ceduljice da plate kasnije – prisjetio se Ferić.

Je li bilo straha? Ako ga je i bilo, nije to bio onaj neki uobičajeni strah.

- Bilo nas je strah hoćemo li imati dovoljno filma, hoće li aparat izdržati, strah da smo potrošili snimku više i da nećemo kasnije imati s čim snimati – reče Ferić.

Snalazili su se ratni fotoreporteri svakojako, a ono zbog čega ih fotomonografija posebno veseli je to da su se zbog knjige mnogi od njih prvi put vidjeli premda se po imenu znaju.

- Pripadamo istoj postrojbi, prvi put smo zajedno u ovoj knjizi i mislim da možemo biti ponosni da se nitko od nas nije osramotio i da smo pridonijeli pobjedi Hrvatske u borbi za slobodu i neovisnost jednako kao i oni koji su se borili s puškom u rukama – poručio je Ferić koji ne dvoji kako je fotomonografija i spomenik i sjećanje.

Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata, podsjetio je da Hrvatski memorijalni dokumentacijski centar od početaka 2005. godine među prikupljenim gradivom inzistira na prikupljanju ratnih fotografija, fotografija iz Domovinskog rata.

- Iznimno je to važno gradivo, ono koje je autentično, koje nam o onome što je bilo govori onako kako je bilo – reče Nazor.

EMOCIJE U OBJEKTIVU

Zahvalio se Nazor svim fotografima koji su imali hrabrosti zajedeno s hrvatskim vojnicima i policajcima ići na prvu crtu, jer, kako reče, zahvaljujući tome možemo danas povijest puno bolje rekonstruirati nego da toga nije bilo.

- Ova fotomonografija nije samo podsjetnik na 20 godina od pobjede Hrvatske u Domovinskom ratu, ona je i spomenik svim hrabrim ljudima, ratnim fotografima koji su na prvoj crti bili zajedno s vojnicima i snimili dramatične, ali predivne fotografije – istaknuo je Nazor.

- Fotoreporteri su oni koji šire istinu – ne dvoji Matea Brstilo Rešetar, ravnateljica Hrvatskog povijesnog muzeja.

Pače, kazala je ona kako je Hrvatska s fotografijama dobila propagandni rat, baš kao i to kako Hrvatski povijesni muzej čuva fotografije i kataloški ih obrađuje, jer su one dio nacionalne baštine. Važno je, reče, zaslužiti povjerenje i branitelja, i fotoreportera, i njihovih obitelji, važno je da ljudi u kojih su negativi, filmovi, fotografije znaju da je tu institucija koja sve to čuva i čuvat će. Štoviše, smatra Brstilo Rešetar da nam treba institucija koja bi se sustavno bavila samo fotografijama iz Domovinskog rata.

Urednik fotomonografije, Vid Jakša Opačić, kazao je da je ovo uradak u kom se pustilo fotografijama da ispričaju priču o Domovinskom ratu. Najteže je, kao reče, među tisućama fotografija bilo odrediti koje će ući u knjigu. Ušlo ih je 536 i to tako da pokriju desetogodišnje razdoblje, kako i ono prije rata tako i poraće.

- Prva slika u monografiji je iz 1988. godine, miting bratstva i jedinstva na Ušću u Beogradu. Zadnja ona s mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja u Ustavno pravni poredak Republike Hrvatske iz 1998. godine. Obuhvatili smo cijelo desetljeće. Glavni akteri su branitelji, njima dugujemo najveće priznaje i poštovanje, ali posebnu pažnju posvetili smo civilima, prognanicima, srušenoj i oštećenoj kulturnoj baštini. Rat nisu samo ispaljeni projektili, rat su sve one emocije koje su ratni fotografi uspjeli zabilježiti na licima ljudi tih godina – kazao je Opačić.

Ratni fotografi imaju svoju fotomonografiju i po prvi put su zajedno u knjizi. Možda je to i početak nekih novih sličnih projekata koji će uvezati još ratnih reporterа.

AUTORI FOTOGRAFIJA

U ovoj fotomonografiji zastupljene su fotografije sljedećih autora: Ivana Asić, Darko Bavoljak, Josip Bistrović, Božo Biškupić, Predrag Bosnar, Renato Branđolica, Stanko Ferić, Mario Filipi, Zoran Filipović, Ivica Galović, Željko Gašparović, Steve Gaunt, Mladen Genc, Drago Havranek, Stanko Herceg, Mario Jareb, Ljubomir Kačić, Zlatko Kalle, Klub veterana 119. brigade HV-a, Aleksandar Korka, Svebor Labura, Mišo Lišanin, Hrvoje Matanović, Ivica Matošević, Jadran Mimica, Gojko Mitić, Dinko Neskusil, Goran Novotny, Goran Pavelić, Marko Perić, Žarko Peša, Planinska satnija Velebit, Vilson Polić, Ivan Posavec, Zdenko Pušić, Damir Radnić, Zdravko Senčar, Antun Smajić, Srećko Stipović, Zvonimir Tanocki, Marin Topić, Duška Trgo, Pavo Urban, Davorin Višnjić, Ivo Vrtarić i Srdjan (Žiga) Živulović.

DVA IZDANJA: LUKSUZNO I ENCIKLOPEDIJSKO

Monografija ima svoje luksuzno i svoje znatno jeftinije enciklopedijsko izdanje. Onaj luksuzni komplet sadrži raskošnu fotomonografiju s umjetničkom medaljom od mjedi na koricama, zaštitni ovitak na rasklapanje s otvorom u sredini kroz koji se vidi umjetnička medalja i luksuznu grafiku s prikazom Golubice. Svaki primjerak knjige je kaligrafski numeriran serijskim brojem, čime se dodatno naglašava njegova unikatnost.

FOTOAPARAT VETERAN

Donio je Ferić na promociju i jedan fotoaparat, veteran, »oružje« iz Domovinskog, a onda ispričao lijepu priču.

- Meni se u jednoj od važnih bitaka pokvario fotoaparat, objektiv. Imao sam sreću da se tu našao dečko koji je učio zanat za urara. On mi je ovaj objektiv popravio. Ako ga pogledate pažljivo, vidite da ima rukohvat od zračnice od bicikla, od unutarnje gume, a vodilice koje su se unutra polomile on je napravio od konzerve graha. I taj je fotoaparat, s tim vodilicama i gumama, mene uredno služio od 1993. godine do pobjedničke Oluje i snimanja završnih operacija za oslobođenje Knina. Zadnje fotografije koje su napravljene s njim su snimljene s pokojnim biskupom Badurinom kada je ušao u oslobođen Knin i blagoslovio branitelje – ispričao je Ferić.

Antonio Brajković, mladi istarski chef i foodinfluencer

U KUHINJI NEMA STAJANJA, A NA MREŽAMA NEMA PREDAHA

Najčešće biram sezonska jela. Kuham ono što je u ponudi, što se u tom trenutku može naći svježe na tržnici. Vidim proizvode i onda mi dolaze razne ideje što spremiti, kakve namirnice kombinirati. Volio bih dodatno obogatiti istarsku kuhinju novim receptima. Težim toj nekoj novoj kulturi kuhanja gdje bi se kroz nove varijacije jela prepoznala stara tradicija, rekao je Antonio

Zvonimir GUZIĆ

U potpunosti posvećen kulinarstvu

PRIVATNA ARHIVA

GLAZBENE KULISE

Dotakli smo se glazbe koja možda nije glavni sadržaj, ali itekako doprinosi uspjehu njegovih videa. Kako bira pjesme koje se nalaze u pozadini njegovih popularnih recepata?

- Iskreno, nemam vremena posebno se baviti tim dijelom. Glazba je najčešće nešto što mi je taj dan »ušlo u uho« ili me na neki način privuklo. Bitno mi je da ima dobar ritam i da se uklopi u onaj šaljivi ton i brzi tempo koji karakterizira moje videe, objašnjava uz osmijeh.

- Ponekad iz fore ubacim i neki narodnjak, pa se ljudi više zakače za pjesmu nego za hranu. Onda u komentarima raspravljaju o glazbi, a recept ostane po strani, rekao je.

Antonio Brajković, 26-godišnji chef i foodinfluencer ističe se jednostavnim, ali privlačnim receptima koji svakodnevno oduševljavaju tisuće pratitelja. Odrastao je u Štrmcu kraj Labina, gdje je još kao tinejdžer otkrio strast prema kuhinji. U srednjoj je školi teorijske lekcije pretvarao u pravu kulinarsku avanturu, a manjak praktične nastave nadoknađivao je vikendom radom u lokalnom restoranu. Kasnije je karijeru nastavio usavršavajući se uz chefove Pavu Klarića i Tristana Šipraka u restoranu San Canzian gdje i danas radi. Antonija smo posjetili u Kaštelu kraj Buja gdje je smješten u istoj kući s još nekoliko kolega.

- Kuharstvo me zanimalo od najranije mladosti, tako da je upis u kuharsku školu u Labinu bio logičan korak koji me usmjerio prema poslu koji volim. Tijekom školovanja, nastavni program nije nudio puno praktičnog rada, pa sam stalno tražio dodatne prilike kako bih učio i napredovao u kuhinji. Obveznu praksu za sve tri godine srednje škole odradio sam već tijekom prve godine, kaže Antonio o kuharskim počecima.

STRAST I LJUBAV

U to vrijeme znao je preko ljeta odraditi sezonu kao kuhar na jedrilici, a kasnije se posvetio većim hotelskim sustavima. Posebno se sjeća dana kada je nakon nastave redovito odlazio u lokalni hotel Maslinica.

- Često bih, nakon nastave, odlazio u lokalni hotel Maslinica i po nekoliko sati promatrao rad u kuhinji. Nisam bio zaposlen, ali su tamo primijetili moju strast i ljubav prema kulinarstvu i dopuštali mi da budem prisutan. S vremenom su me počeli uključivati u jednostavnije poslove, a to je postupno dovelo i do mog zaposlenja. Vlasnik hotela imao je i objekt Flamonia na vidikovcu u Plominu, pa sam tako znao raditi dio dana u Labinu, a dio u Plominu, prisjeća se svojih početaka Antonio.

U tom razdoblju nakon školovanja imao je velike planove za daljnje kulinarsko usavršavanje. Kroz AZRRI projekt je bio prijavljen na nekoliko radionica s Michelinovim chefovima, a nakon toga planirao je otići u Dansku na stažiranje u restoran koji ga je posebno inspirirao.

- Sve je bilo dogovoreno. Radionice, pa Danska, ali onda je došla korona i sve je propalo. Ništa se nije realiziralo.

Ipak, nije odustao. Umjesto odlaska vani, 2021. godine dolazi u restoran San Canzian, privučen fine dining konceptom i željom za dodatnim znanjem.

-Tu sam također imao sreću što sam naišao na izvrsne chefove od kojih sam dosta naučio, a i sam sam postao kreativniji istražujući nove ideje i napredujući u poslu.

ZIMA ZA PREDAH

Zimski mjeseci za Antonija Brajkovića znače predah od intenzivnog rada u restoranu San Canzian, koji tada zatvara vrata. Upravo taj višak slobodnog vremena postao je prekretnica u njegovoj karijeri uputivši ga prema digitalnom svijetu. Prije otprilike dvije godine doživio je nagli uzlet na društvenim mrežama. Njegovi kratki, jednostavni i duhovito predstavljeni videorecepti poput popularnog »ručak za četvero ispod jednog eura« brzo su privukli pažnju javnosti, ali i otvorili brojne rasprave te izazvali značajan interes medija. U nepune dvije godine broj pratitelja na njegovim profilima narastao je na gotovo 100 tisuća.

- Imao sam tri mjeseca pauze, i naravno, kad imate toliko vremena, počnu vam se po glavi vrtjeti razne ideje. Već sam ranije pokušavao snimati videe za društvene mreže, ali to nije prošlo baš najbolje. Ipak, nekako mi se vratila želja da opet pokušam, ovaj put bez ikakvih očekivanja, prisjeća se.

U početku su to bili skromni pokušaji. Snimio je nekoliko jednostavnih videa dok je učio osnove montaže i snalaženje u tehničkim detaljima koji su mu, kako kaže, bili prilično strani.

- Ti prvi videi nisu bili ništa posebno, nisu privukli neku pažnju, ali meni je bilo zabavno pa sam nastavio snimati čak i na poslu kad bih stigao, prije ili nakon smjene, s jednostavnijim jelima.

Tada si je postavio osobni izazov, snimiti 100 videa i vidjeti kamo će ga to odvesti.

- Bilo je tu dosta uloženog vremena i truda, ali u toj zimskoj pauzi prije dvije godine stvarno sam se posvetio tome i u 60 dana sam uspio objaviti 60 videa.

PRVIH 60 VIDEA

Objavljivao je uglavnom na Instagramu, nesvjestan da se njegovi uradci automatski šire i na Facebooku. Upravo ta neplanirana prisutnost na obje platforme omogućila mu je da dosegne širu publiku. Nakon prvih 60 videa skupilo se oko 20

tisuća pratitelja i tada je sve počelo.

- Počele su pristizati prve poslovne ponude, što me potpuno iznenadilo. Nisam to očekivao, radio sam to iz gušta, iskreno priznaje.

Popularnost je rasla iz dana u dan, a uskoro je uslijedila i njegova prva ozbiljna poslovna suradnja, sklopljen je jednogodišnji ugovor s poznatom tvrtkom Lonci i poklopci.

- Bio sam oduševljen. Kod njih sam već ranije kupovao puno opreme za kuhinju, tako da mi je ta suradnja djelovala gotovo nestvarno. Na kraju smo svi bili zadovoljni i jednogodišnji ugovor je odrađen na obostrano zadovoljstvo, kaže Antonio, kojem su se vrata gastrosvijeta, ali i digitalnog prostora, tada širom otvorila.

Nakon prvih uspjeha na društvenim mrežama i suradnje s brendom Lonci i poklopci, Antonio Brajković postao je prepoznatljivo ime na domaćoj gastrosceni. Uslijedili su novi ugovori s istarskim proizvođačima Tjestenine Klara Marić i Karlić tartufi, te brendom Međimursko pile.

Njegov rad ubrzo je privukao pažnju i velikih domaćih tvrtki, pa je stigao i poziv koji je označio novu prekretnicu u njegovoj karijeri.

- Dobio sam poziv iz Plodina. Željeli su širu suradnju, koja uključuje i izdavanje kuharice. Ta kuharica bi uskoro trebala biti gotova, a sadrži 25 recepata, uz koje sam radio i videosadržaj, objašnjava Antonio.

Radi se o ozbiljnom projektu koji mu je, kako kaže, donio mnogo izazova, ali i osobnog zadovoljstva.

- Bilo je tu dosta neprospavanih noći, puno snimanja i kuhanja, ali smatram da se trud isplatio. Svi ti poslovni razgovori, brojni upiti… sve mi to i dalje zvuči pomalo nevjerojatno, iskreno priznaje.

Ubrzo je, zbog povećanog opsega posla i zanimanja za njegov rad, morao poduzeti i neke formalne korake kako bi sve funkcioniralo.

- Morao sam otvoriti vlastiti obrt da mogu ispostavljati račune, a nedavno sam angažirao i jednu osobu koja mi pomaže s poslovnim dijelom, nešto poput menadžera. Uz posao u kuhinji i snimanje videa, jednostavno više nisam mogao sam odgovarati na sve upite, objašnjava Antonio.

MANJE VREMENA, VIŠE OBAVEZA

Dodaje kako je najveći izazov postalo vrijeme kojeg je sve manje, a obaveza sve više.

- Fizički ne bih mogao odraditi sve što mi se nudi. Interesa ima jako puno, što me veseli, ali i tjera da još pažljivije biram projekte i pazim na kvalitetu onoga što radim.

S porastom popularnosti na društvenim mrežama postao je sve izloženiji javnom mijenju. Premda je po prirodi pozitivan i otvoren za konstruktivne kritike, priznaje da su u početku reakcije bile svakakve.

- Iskreno, u samom početku bio je totalni šou od komentara. Bilo je svega, od dobronamjernih kritika do otvorenog vrijeđanja. Danas je situacija znatno bolja.

Većina reakcija koje dobiva su pozitivne, a zajednica koja ga prati postala je podržavajuća i lojalna. No, uz sve poslovne obaveze, kaže da više ni nema vremena pratiti baš svaki komentar.

- Toliko sam zauzet da više ni ne stignem sve pratiti. Doslovno objavim video i idem dalje. S vremena na vrijeme odgovorim na poneki komentar ili poruku u inboxu i to je - to.

Antonio vjeruje da hrana ima moć povezivati ljude, prenositi emocije i otvarati vrata prema novim kulturama i okusima. Taj pristup jasno se osjeti u svakom njegovom videosadržaju bilo da je riječ o tradicionalnom receptu ili nekoj modernoj reinterpretaciji. Zanimalo nas je kako bira jela koja prikazuje u svojim videima i preferira li određenu kuhinju.

- Najčešće biram sezonska jela. Kuham ono što je u ponudi, što se u tom trenutku može naći svježe na tržnici. Vidim proizvode i onda mi dolaze razne ideje što spremiti, kakve namirnice kombinirati.

Iako mu suradnje sa sponzorima ostavljaju veliku dozu slobode, ipak najviše uživa kada može raditi po vlastitoj inspiraciji.

TIRAMISU I KNEDLE

Posebnu pažnju posvećuje domaćoj, istarskoj kuhinji, u koju želi unijeti nove ideje i osvježiti je suvremenim pristupom.

- Volio bih dodatno obogatiti istarsku kuhinju novim receptima. Imamo toliko kvalitetnih, autohtonih proizvoda, kao što je na primjer naš istarski crveni češnjak. Od njega se, recimo, može napraviti desetak prepoznatljivih istarskih jela. Težim toj nekoj novoj kulturi kuhanja gdje bi se kroz nove varijacije jela prepoznala stara tradicija, rekao je Antonio s jasno izraženom vizijom onoga što želi ostaviti kao svoj gastronomski trag.

Od hrane osobno najviše voli jela s tjesteninom i rižom, ne preferira neko određeno jelo osim kad je desert u pitanju.

- Tiramisu obožavam, mogao bi pojesti cijelu tepsiju, a tu su i knedle sa šljivama koje su mi top.

S obzirom na sve pozitivne promjene koje su mu se dogodile u posljednje dvije godine, od naglog rasta na društvenim mrežama, do uspješnih suradnji s poznatim brendovima, zanimalo nas je gdje se Antonio Brajković vidi za nekoliko godina.

- Iskreno, teško mi je na to odgovoriti. Nisam očekivao ništa od ovoga što mi se događa u posljednje vrijeme. Sve mi je to još uvijek novo i trudim se snaći i odraditi sve najbolje što mogu.

Ipak, neke dugoročnije ideje i ambicije postoje.

- S vremenom bih volio imati nešto svoje, možda neki vlastiti gastroobjekt ili se više posvetiti konzaltingu. Vidjet ćemo kamo će me sve ovo odvesti.

Pitali smo Antonija što bi poručio mlađoj generaciji koja tek kreće njegovim stopama. Što je, po njegovu mišljenju, ključno da bi netko postao uspješan kuhar?

- Kuhanje se mora voljeti. To nije posao koji ćeš odraditi osam sati i onda zaboraviti na njega. Ako želiš postati dobar kuhar, to ti mora biti najbitnija stvar u životu.

Ističe kako je riječ o iznimno zahtjevnoj profesiji koja traži potpunu posvećenost.

- Kuharstvo je težak posao jer zahtijeva cjelodnevnu koncentraciju i predanost. To je, u neku ruku, način života. Nema nikad stajanja s učenjem, znanje dolazi polako i samo ako konstantno radiš i ulažeš i ono malo slobodnog vremena koje imaš.

Bilo je tu dosta neprospavanih noći, puno snimanja i kuhanja, ali smatram da se trud isplatio. Svi ti poslovni razgovori, brojni upiti... sve mi to i dalje zvuči pomalo nevjerojatno

Aplikacija Okreni žlicu nutricionistice Ive Dorić

AKO SE PITAŠ ŠTO KUHATI, KLIKNI I DOZNAT ĆEŠ

Okreni žlicu prva je hrvatska aplikacija za planiranje prehrane, zbog koje vječno pitanje što ćemo danas kuhati pada u drugi plan. Uz bazu od 80 recepata, tjedne prijedloge jelovnika i automatski popis za kupnju, planiranje obiteljskih obroka postaje brže i jednostavnije - objašnjava Dorić

U Hrvatskoj se, kažu podaci Eurostata, godišnje baci oko 280.000 tona hrane, što je 72 kilograma po stanovniku, a najviše tog otpada, čak 76 posto, dolazi iz kućanstava.

Magistra nutricionizma iz Osijeka Iva Dorić smatra da bi se bacanje hrane znatno smanjilo boljom i svakodnevnom organizacijom pripreme obroka.

- Naše su bake planirale obroke, a danas većinu nas svakodnevno okupira dvojba »što kuhati« umjesto da uživamo u kuhanju - objašnjava Dorić.

PLANIRANJE PREHRANE

U tu je svrhu lansirala prvu hrvatsku aplikaciju za planiranje prehrane Okreni žlicu.

- Moj je cilj da ovo praktično rješenje stigne do što više obitelji ne bismo li zajednički donijeli lakoću u hrvatska kućanstava i odgovor na svakodnevno pitanje što danas kuhati.

Novu je hrvatsku aplikaciju za planiranje prehrane, koja obećava revoluciju u organizaciji domaćih kuhinja, ljetos testiralo 40 žena.

- Okreni žlicu prva je hrvatska aplikacija za planiranje prehrane, zbog koje vječno pitanje što ćemo danas kuhati pada u drugi plan. Uz bazu od 80 recepata, tjedne prijedloge jelovnika i automatski popis za kupnju planiranje obiteljskih obroka postaje brže i jednostavnije - objašnjava Dorić i dodaje kako, uza sve to, svaki petak stiže novi jelovnik s kratkom edukacijom i malim »izazovima« koji pomažu stvaranju zdravih navika.

Prema njezinim riječima, aplikacija je nastala u suradnji sa stvarnim korisnicama.

- Ubrzo nakon diplome suočila sam se s problemom usklađivanja posla i zdravog načina života. Iako sam znala što trebam jesti, bilo mi je izazovno uza sve ostale obaveze to provesti u praksu - kaže ta 28-godišnja nutricionistica, napominjući kako su sve aplikacije koje je isprobala nudile recepte s neobičnim mjerama ili egzotičnim namirnicama koje nije mogla pronaći u lokalnim dućanima.

UŠTEDA VREMENA, ENERGIJE I NOVCA

Smatra da je znanje o zdravoj prehrani jedno, a organizacija tog znanja da završi na stolu drugo.

- Organizacija štedi vrijeme, mentalnu energiju i novac - naglašava Dorić.

Prema iskustvima testerica aplikacije, za tjedno je planiranje ručkova bilo potrebno 20 minuta. »Tako je lakše krenuti u novi tjedan, jer točno znam što imam za ručak i što trebam nabaviti«, iskustva su koja prenose testerice.

Dorić također dodaje da je, za razliku od stranih aplikacija, poput MyFitnessPal ili Yummly, Okreni žlicu prilagođena hrvatskim navikama. Svi recepti uključuju namirnice dostupne u lokalnim trgovinama, uz upute za pripremu dijela sastojaka unaprijed i prilagodbu za posebne prehrambene potrebe (bez laktoze, glutena i slično).

- Aplikacija je stvarna podrška u planiranju jelovnika, jednostavna je, ideje su prilagodljive, a upute za kuhanje pomoći će i početnicima - kaže Dorić najavivši kako do kraja godine planira proširiti bazu na 200 recepata i dodati još edukativnih lekcija.

Aplikacija je stvarna podrška u planiranju jelovnika, jednostavna je, ideje su prilagodljive, a upute za kuhanje pomoći će i početnicima

IVA DORIĆ

Zaključuje da praktičnim i održivim strategijama planiranja prehrane pomaže osobama s ubrzanim tempom života usvojiti uravnotežene prehrambene navike i postići trajnu ravnotežu, bez velikih vremenskih odricanja ili kompliciranih planova.

Više se informacija o planeru i aplikaciji Okreni žlicu, kao i praktične savjete za lakše planiranje prehrane, može pronaći na okrenizlicu.hr ili na Instagram profilu @OkreniZlicu.

APLIKACIJA JE SADA DOSTUPNA SVIMA PO CIJENI OD 50 CENTI DNEVNO (U SKLOPU MJESEČNE PRETPLATE), A MOŽE JOJ SE PRISTUPITI NA POVEZNICI PLANER. OKRENIZLICU.HR.

Alacati

Uvala Cesme

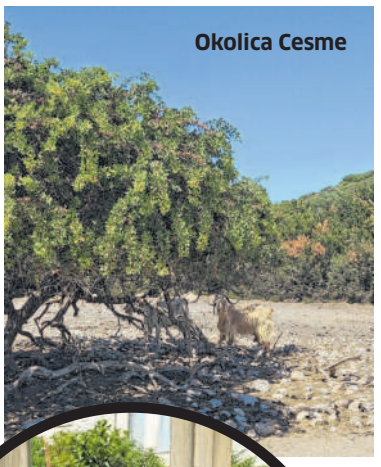
Okolica Cesme

VALENTINA BOTICA

Erdoganova inflacija pojela liru, ali ne i turizam

KAKO JE TURSKA OD JEFTINE DESTINACIJE POSTALA LUKSUZ I ZA VLASTITE GRAĐANE

Povijesna kula s dizalom u četvrti Konak

iSTOCK

Unatoč ogromnom broju posjetitelja koji je zabilježila 2024. godina, a to je 62,2 milijuna ljudi, više ne možemo reći da je Turska niti jeftina, niti ičiji raj - a pogotovo ne za lokalno stanovništvo. Na stanarinu odlazi više od polovine plaće. Skočila je i cijena javnog prijevoza, pa je tako jedna vožnja tramvajem u trećem gradu po veličini, Izmiru, od nekadašnje tri lire skočila na 25, a sedmosatna vožnja autobusom od Istanbula do Izmira sa 70 lira porasla je na 900. Prosječna plaća u trećem najvećem gradu zato je morala narasti na otprilike 22.000 lira, što je samo 454 eura

Valentina BOTICA

Prošlo je šest godina otkako su hrvatska kuna i turska lira vrijedile podjednako - odnosno euro je vrijedio koliko i 6,36 lira ili 7,42 kune. Od te 2019. godine, Turska je prošla kroz turbulencije, a svakom lošom odlukom turskog predsjednika Erdogana, broj lira unutar jednog eura ubrzano je rastao sve dok na ljeto 2025. nije došlo do vrtoglavih 42,72 lire za jedan euro.

Što to znači za Turke, osim inflacije na domaćem terenu? Znači da se na već velike poreze na automobile, tehnologiju i druge uvozne proizvode nadodala ogromna razlika u vrijednosti lire i stranog novca, a time se značajno smanjila i mogućnost Turaka da putuju izvan zemlje. Naime, za europske zemlje Turcima je potrebna viza, a nekoliko noći u poznatim destinacijama može im

Lučica u Foci

Ulice u Foci

Kleopatrina stijena

Centar Izmira

42,72
toliko lira vrijedi jedan euro u ljeto 2025.

Obala Foca

Selo Barbaros

Izmir

pojesti cijelu jednomjesečnu plaću.

Međutim, prije nego što je ekonomska kriza dotukla ovu zemlju, Turska je jedan kraći period, dvije do tri godine, bila pravi raj za ljetovanja i putovanja Europljana. Između 2020. i 2022., lira je rapidno gubila vrijednost, a cijene namirnica još nisu stigle narasti na ove današnje. Tada je Turska bila idealna destinacija koja ima sve - prirodne ljepote, uslužnost, vrhunsku kuhinju i - niske cijene.

Tada su se njezinim najčešćim

PROSJEČNA TURSKA OBITELJ NA LJETOVANJE POTROŠI 50 - 60 % PLAĆE, DOK HRVATI ZA ODMOR NA JADRANU ČESTO IZDVAJAJU I VIŠE OD JEDNE MJESEČNE PLAĆE

turistima, Rusima, pridružili Europljani. Sada najveći broj turista u Turskoj, uz Ruse (6,7 milijuna), čine Nijemci (6,6 milijuna) i Britanci (4,4 milijuna). Statistika TurkStata iz 2023. godina Tursku je svrstala među prvih pet zemalja na svijetu po broju međunarodnih turista, a četvrto je mjesto zauzela ako gledamo samo europske destinacije.

RAZNOLIKA POLJOPRIVREDA

Ali unatoč ogromnom broju posjetitelja koji je zabilježila 2024. godina, a to je 62,2 milijuna ljudi, više ne možemo reći da je Turska niti jeftina, niti ičiji raj - a pogotovo ne za lokalno stanovništvo. Na stanarinu odlazi više od polovine plaće, pogotovo u većim gradovima gdje je velika fluktuacija stanovništva i gdje je najviše studenata. Skočila je i cijena javnog prijevoza, pa je tako jedna vožnja tramvajem u trećem gradu po veličini, Izmiru, od nekadašnje tri lire skočila na 25, a sedmosatni autobus od Istanbula do Izmira sa 70 lira porastao je na 900. Prosječna plaća u trećem najvećem gradu zato je morala narasti na otprilike 22.000 lire, što je samo 454 eura.

Ali namirnice ipak nisu bezobrazno skupe kao što su, naprimjer, u Hrvatskoj. Naime, Turska je jedna od najvećih poljoprivrednih sila u Europi i na Bliskom istoku – udio poljoprivrede u BDP-u je 6-7 posto, ali je u toj grani zaposleno od 17 do 20 posto radne snage, na površini od više od 23 milijuna hektara obradivog zemljišta.

Turska poljoprivreda izuzetno je raznolika, a njezine glavne kulture obuhvaćaju žitarice, voće i povrće, industrijske kulture poput pamuka, duhana, šećerne repe i suncokreta, a mediteranske regije posebno su poznate po maslinama, smokvama, lješnjacima, pistacijama i agrumima. Turska se svrstava među vodeće svjetske proizvođače, držeći prvo mjesto u proizvodnji lješnjaka, smokava, trešanja i marelica, te peto mjesto po proizvodnji maslina i pamuka. Zahvaljujući toj proizvodnji, voće i povrće čine značajan izvozni adut zemlje, s najvećim tržištima u Europskoj uniji, Rusiji i na Bliskom istoku. Prema podacima platforme Wise koja navodi da prosječna neto plaća u Turskoj iznosi oko 23.700 lira, troškovi osnovne mjesečne košarice hrane i povremenih obroka u restoranima dosežu približno 8.500 lira. Takva potrošnja odnosi oko 36 posto prosječne mjesečne plaće.

LJETOVANJE KOD KUĆE

Što je s godišnjim odmorima? Imaju li Turci više sreće nego Hrvati pa si mogu priuštiti ljetovanje na vlastitoj obali? Kao i mi, i oni su rođeni u zemlji koja stoji rame uz rame najljepšim svjetskim destinacijama, ali za razliku od nas, njima je ljetovati na svojoj obali ipak priuštjivije nego nama. Oni boljestojeći ljetuju na obali Egejskog mora, gdje spada ranije spomenuta provincija Izmir.

Ova regija nudi desetke kilometara pješčanih plaža, kristalno čisto more, na mnogim dijelovima netaknutu prirodu i jednu važnu karakteristiku ovog naroda - tursku uslužnost. Posebno su popularna ljetovališta poput gradića Çe me i Alaçatı, koji su poznati po hotelima i apartmanima raznih kategorija, kao i po živopisnim starim gradskim jezgrama punim restorana i kafića. Plaže su raznolike – od uređenih plažnih klubova s ležaljkama do mirnih uvala dostupnih samo lokalnim cestama.

Dnevni troškovi u regiji Izmir mogu se prilagoditi različitim budžetima, no realno se za četveročlanu obitelj za tjedan dana potroši između 10.000 i 12.000 lira (oko 200 – 250 €) na smještaj, hranu i osnovne aktivnosti. Taj iznos odnosi se na jeftiniji, obiteljski apartman ili manji hotel srednje kategorije, koji Turci često biraju jer im je regija dobro poznata i rezerviraju unaprijed (često i izvan glavne sezone). Zato je cijena po noći niža nego s kojom bi prošao strani turist. To znači da prosječna turska obitelj na ljetovanje potroši gotovo 50 – 60% mjesečne plaće, što ljeto čini značajnim financijskim izazovom, ali još uvijek dostižnim uz dobro planiranje i ranu rezervaciju.

Usporedimo li to s Hrvatima koji ljetuju u Turskoj, dobivamo zanimljiv kontrast. Hrvati u prosjeku (medijalna vrijednost) zarađuju oko 1.250 eura neto, pa čak i uz trošak povratne avionske karte (oko 150 eura po osobi) i boravak u hotelu srednje kategorije (oko 80 – 100 eura po noći), ukupni trošak tjednog ljetovanja u Izmiru iznosi 1.300 – 1.500 eura. To je otprilike jedna mjesečna plaća, dok bi na Jadranu za sličnu razinu smještaja i usluge morali izdvojiti i do 30% više.

S druge strane, Turci koji bi htjeli ljetovati u Hrvatskoj suočavaju se s visokim cijenama izraženima u eurima – smještaj na obali često je dvostruko ili trostruko skuplji nego u gradu Çe me, a jedan ručak u restoranu lako prijeđe 25 eura po osobi (oko 1200 lira). Za njih bi sedam dana odmora na Jadranu značilo izdvajanje dvije do tri prosječne plaće, što većini čini takav odmor nedostupnim.

BOLJI OMJER CIJENA

Ako gledamo čisto financijski, Hrvati trenutno imaju nekoliko opcija. Hrvatska obala i dalje je najskuplja opcija za domaće turiste jer cijene smještaja i restorana nisu niže za domaće goste, nego su uglavnom iste kao za strane. Tjedan dana obiteljskog ljetovanja srednje kategorije (apartman + povremeni restorani) lako prijeđe 1.500 eura, što za prosječnu hrvatsku neto plaću (oko 1.250 eura) znači više od jedne plaće.

Turska je već nekoliko godina vrlo popularna među Hrvatima upravo zbog boljeg omjera cijene i kvalitete. Smještaj srednje kategorije u regiji Izmir ili Antaliji kreće se 80-100 eura po noći (za apartman ili hotel s doručkom), hrana u restoranima je znatno jeftinija nego u Hrvatskoj, a sveukupni tjedni trošak obitelji može stajati između 1.000 i 1.300 eura - dakle, manje od domaćeg ljetovanja.

Grčka i Španjolska su negdje u sredini - cijene smještaja i hrane su slične ili nešto više nego u Turskoj, ali su putni troškovi često povoljniji nego let za Tursku, pa se ukupan trošak može izjednačiti.

Dakle, ako je cilj uštedjeti, a opet uživati u moru i dobroj hrani, Hrvati sve češće biraju Tursku zbog »all inclusive« paketa i nižih cijena u trgovinama i restoranima. Hrvatska, iako najbliža, ostaje luksuz za domaće – osim ako se odabere vlastiti smještaj (vikendica, kod obitelji) ili kraći boravak, a i tada ne dobivamo garanciju da će cijenu pratiti i kvaliteta.

AKO ODLUKA PADNE NA TURSKU, ONDA VRIJEDI OTIĆI U...

Izmir. Izmir je grad kontrasta, gdje se moderno obalno središte spaja s bogatom poviješću i tradicijom. Najliberalniji je grad Turske, u kojem će građani radije umrijeti nego negirati oca domovine - Ataturka - koji je osnovao republiku, promijenio zemlju iz korijena i učinio je sekularnom. Grad je to u kojem su Turkinje odjevene slobodnije nego turisti, a grad živi mladošću i slobodom, koliko je to moguće u državi koja je velikim korakom zakoračila prema autoritarnosti. Ljudi su pristojni, topli i spremni pomoći, a ulice su pune mačaka i pasa za koje se brinu svi.

Samo sat vremena od Izmira nalaze se gradići Çeşme i Alaçatı, poznate turističke destinacije s dugačkim plažama, a uz malo truda pronaći ćete zabačene uvale s kristalnim morem. S druge strane, prema sjeveru, smjestila se Foça koja će pružiti autentičan osjećaj ribarskog gradića bez puno stranaca. Za ljubitelje povijesti, Izmir i okolica nude arheološka nalazišta kao što je Efes, nekada jedna od najvećih i najnaprednijih luka antičkog svijeta, a nezaobilazna su i mala sela unutar regije, gdje se još uvijek osjeti duh Egeja uz maslinike, vinograde, svježu ribu, masline i sir.

Naša novinarka Valentina Botica u Izmiru

USPOREDBA

S ljetovanjem na svojoj obali muče se i Grci, iako su cijene usporedive s onima u Turskoj. U grčkim obalnim regijama prosječna cijena smještaja srednje kategorije kreće se između 70 i 120 eura po noći, što za tjedan dana iznosi 500 do 850 eura. Kada se na to dodaju troškovi hrane – u prosjeku 300 do 450 eura za kombinaciju kuhanja i povremenih obroka u restoranima – te lokalni prijevoz i aktivnosti od 150 do 300 eura, ukupni trošak doseže između 950 i 1.600 eura. Budući da prosječna neto plaća u Grčkoj iznosi oko 1.000 eura, takvo putovanje pojede gotovo cijelu, a nerijetko i više od jedne mjesečne plaće, što znači da si ga mnoge obitelji mogu priuštiti samo uz prethodnu štednju. U još jednoj popularnoj destinaciji, Španjolskoj, situacija je slična, ali zbog viših plaća nešto povoljnija za domaće turiste.

Smrću Giorgija Armanija definitivno je završena era kreativn

ODLAZAK GE KREATORA S

Bernard KARAKAŠ

Moda će se i dalje mijenjati, brže nego ikad, potaknuta tehnologijom, društvenim mrežama i ekonomskim interesima. No, ono što je Armani, zajedno s Coco Chanel, Christianom Diorom, Yvesom Saint Laurentom i Giannijem Versaceom ostavio, nije samo nasljeđe u obliku arhiva i muzeja, nego dokaz da moda može biti umjetnost. A upravo to je ono što današnjoj modi najviše nedostaje - ljudsko lice i osobni pečat

Smrću Giorgija Armanija svijet nije samo izgubio modnu ikonu i kreativnog genijalca, njegovim odlaskom definitivno je završena jedna era cijele plejade kreativnih velikana koji su brisali granicu između mode i umjetnosti. Coco Chanel, Christian Dior, Yves-Saint Laurent, Paco Rabanne, Giani Versace, Armani... Lista je relativno kratka, ali ljudi čije su ime nosile kreacije visoke mode oblikovali su svijet svojim idejama... I nikoga od njih više nema na svjetskoj modnoj sceni.

MALA CRNA HALJINA

Svakako prva među jednakima, ujedno i začetnica vala velikih modnih kreatora dvadesetog stoljeća bila je Coco Chanel, koja je svoje ime počela graditi između dvaju svjetskih ratova. U visoke krugove Pariza ušla je kao vrlo prisna, intimna prijateljica kompozitora Igora Stravinskog, a probila se kada je dizajnirala kostime za ruski balet koji je, netom nakon ruske revolucije, pobjegao u Francusku. I tada je krenuo njen veliki uzlet. U sljedećih desetak godina kreirala je cijeli niz haljina, među kojima je i danas poznata »mala crna haljina koju svaka žena mora imati u svojoj garderobi«, no dizajnirala je i parfeme, među kojima se posebno ističe Chanel No.5, miris za koji je Marilyn Monroe, tridesetak godina kasnije, u intervjuu za časopis Life ustvrdila da je jedina stvar koju nosi kad noću legne spavati. Tijekom Drugog svjetskog rata Coco Chanel je ostala u Parizu, ali je obustavila rad na dizajnu novih kolekcija tvrdeći kako »sada nije vrijeme za modu«. No odmah po oslobođenju Francuske, njena se kreativnost ponovo razmahala do punog sjaja. Europa, koja je netom izašla iz rata bila je razrušena, siromašna, pod Marshallovim planom, no želja za luksuzom kod Parižana nije ugašena. A Coco je bila tu da je ispuni.

RASADNIK TALENATA

Upravo u to vrijeme, na pariškoj, ali i svjetskoj modnoj sceni, pojavilo se novo ime koje će uskoro postati, ali i do danas ostati, stvarni sinonim ekskluzivnosti i luksuza, bilo da se radi o odjeći, parfemima ili nakitu. Christian Dior. Prvu samostalnu reviju organizirao je 1947., a samo mu je deset godina trebalo da postigne zvjezdani status diljem svijeta. Diorove kolekcije bile su hrabre, pratile tijelo manekenke, protkane seksepilom, za razliku od grube, kutijaste odjeće koja se u to poratno vrijeme najčešće nosila, i nije nikakvo čudo da je Dior izazvao senzaciju svojim modnim revijama. Diorova modna kuća ubrzo je uposlila i Pierrea Cardina kao voditelja ateljea za odjeću, a sam je Dior kao osobnog asistenta za kreacije uposlio mladog Yvesa Saint Laurenta kojeg je vidio kao svoga nasljednika. Samo desetak godina kasnije, ova će dvojica kreativaca, Cardin i Saint Laurent, stvoriti vlastite modne kuće i upisati se na popis modnih velikana dvadesetog stoljeća. Naravno, imali su različite stilove. Dok je Cardin šezdesetih godina temeljio svoje kreacije na futurističkim linijama, Yves Saint Laurent je u modu unio smoking za žene, ali i pret-a-porter, odnosno odjeću visoke mode, ali proizvedenu prema standardiziranim veličinama i dostupnu u trgovinama, za razliku od dotadašnje prakse da se ekskluzivni komadi odjeće šiju po mjerama kupca.

Inače, modna kuća Dior bila je tih pedesetih i šezdesetih godina prošloga stoljeća pravi rasadnik talenata. Karl Lagerfeld još je jedan od modnih velikana koji je stasao pod Diorom, no uskoro je započeo svoj vlastiti put na pariškoj modnoj sceni. S Yves Laurentom bio je prisan prijatelj, no nakon niza nesuglasica, kako po pitanju mode, ali još i više po pitanju ljubavnih afera u kojima su se ispreplitali s partnericama uskoro su postali zakleti neprijatelji.

PRESTIŽ I DOBAR UKUS

Do šezdesetih godina Pariz je bio neprikosnovena prijestolnica visoke mode, no tada se stvorio novi centar modne moći – Milano. Giorgio Armani, Valentino Garavani, Gucci, velikani su talijanske modne industrije koja je ozbiljno počela parirati Parizu, a u nekim elementima i preuzimati primat krajem prošlog stoljeća. Tako je Armani postao veliko, nezaobilazno ime kada je odjenuo Richarda Gerea u filmskom hitu »Američki žigolo«, a njegova odjela sivih boja postala su znak prestiža i dobrog ukusa.

Visoka moda danas se znatno promijenila, a kupci više ni ne znaju tko doista stoji iza kreacija koje nose. Prošloga stoljeća kada bi kupovali Diora, niste samo kupovali komad odjeće, kupovali ste ideju, viziju, stil i viziju autora, njegov svjetonazor u kroju i njegovu filozofiju u boji. Danas je situacija potpuno drugačija, a veliki brendovi sada su mahom masovni proizvođači.

- To je ono što nazivam fast fashion, visoka moda za široki dijapazon kupaca. Više se ne nude ekskluzivni, pomno šivani modeli, već je sve stvar zarade. Modne kuće dobrim dijelom trče za profitom pa idu s nižim cijenama i masovnom proizvodnjom, a komadi odjeće više se ne šiju u Parizu ili Milanu, već na Dalekom istoku. Jednostavno, modna industrija u potpunosti se promijenila, kaže za naše novine hrvatska modna dizajnerica Vedrana Jurišinac.

KRAJ JEDNE ERE

Stara garda modnih kreatora čija su imena izazivala poštovanje, koji su modu pretvarali u umjetnost, s Armanijevim odlaskom definitivno je nestala sa svjetske scene. A sve je podređeno biznisu. Dok su se modni trendovi tijekom dvadesetog stoljeća mijenjali prilično sporo, danas velike modne kuće izbacuju kolekcije na mjesečnoj, ako ne i na tjednoj razini. Ujedno, danas ne postoji jedan ili dva modna stila, već je svojevrsni naglasak na mikrotrendovioma gdje kupci sami kombiniraju odjevne kombinacije čime se gubi prepoznatljivost pojedinog modnog branda. Moda je prije pedesetak godina bila simbol statusa, danas je ona demokratizirana i dostupna svima.

Upravo zbog toga, odlazak Armanija prekretnica je i definitivan kraj jedne ere kada ostaju kolekcije,

> **Više se ne nude ekskluzivni, pomno šivani modeli, već je sve stvar zarade. Modne kuće dobrim dijelom trče za profitom pa idu s nižim cijenama i masovnom proizvodnjom, a komadi odjeće više se ne šiju u Parizu ili Milanu već na Dalekom istoku. Jednostavno, modna industrija u potpunosti se promijenila**
>
> VEDRANA JURIŠINAC

nih velikana koji su brisali granicu između mode i umjetnosti

ENERACIJE SA STAVOM

REUTERS

arhivi i sjećanja na vrijeme kada su modni kreatori imali lice i stav, kada se Yves Saint Laurent tjednima zatvarao u studio kako bi našao »pravu nijansu crvene boje« za svoju novu haljinu. Sjećanje na vrijeme kada je Versace priređivao revije koje su izgledale poput kazališne predstave.

- I sama prezentacija mode danas je znatno drugačija. I sada postoje modne revije, ali one su znatno manje važne nego ranije za široku publiku. Danas postoje društvene mreže poput Instagrama ili Tik Toka na kojima se kreacija predstavlja milijunima ljudi, a trendovi se vrlo brzo mijenjaju. Nema sumnje kako je razvoj tehnologije znatno utjecao da se modna industrija u potpunosti izmijeni, uostalom baš kao i način života, kaže Jurišinac.

OSOBNI PEČAT

Posebno je to izraženo u posljednje vrijeme sa sve bržim razvojem umjetne inteligencije koja nalazi svoju primjenu i u području kreiranja odjeće. Naravno, niti jedan veliki modni brend neće rado priznati kako u osmišljavanju novih kolekcija poseže na AI-jem, no procjene govore kako umjetna inteligencija ima »upliva« u kreiranju najmanje dvadesetak posto kolekcija koje će na tržište doći u periodu jesen/zima 2025. godine. Ne mora to nužno biti loše, no definitvno se tu gubi svaka primisao o kreativnosti i stvaralaštvu u modnoj industriji. Bar onakvoj kreativnosti koju su kupci mogli očekivati u vrijeme velikih dizajnera kada su, kupujući komade njihove odjeće, kupovali i njegov identitet, poruku i kulturu. Modna industrija postala je golemi stroj, a dioničari žele profit. Kreativni direktori smjenjuju se nerijetko kao na traci, a prvenstveni cilj je stvoriti profit, a ne umjetničko djelo koje se može vidjeti ne samo na modnim pistama već i na ulici.

Ono što je Armani, zajedno s Chanel, Diorom, Saint Laurentom i Versaceom ostavio, nije samo nasljeđe u obliku arhiva i muzeja, nego dokaz da moda može biti umjetnost jednaka slikarstvu, glazbi ili arhitekturi. A upravo to je ono što današnjoj, »ubrzanoj« modi najviše nedostaje - ljudsko lice i osobni pečat.

CHRISTIAN DIOR

NJEGOV NEW LOOK IZ 1947. NAGLASIO JE ŽENSTVENOST I RASKOŠ NAKON RATNE OSKUDICE. DIOR JE KROJEVIMA VRATIO GLAMUR I RASKOŠNU SILUETU, NAGLAŠAVAJUĆI STRUK I ŽENINE OBLINE. STVORIO JE SINONIM ZA EKSKLUZIVNOST I LUKSUZ FRANCUSKE MODE

YVES SAINT LAURENT

BIO JE INOVATOR KOJI JE MODU PRIBLIŽIO ŠIROJ PUBLICI KROZ PRÊT-À-PORTER. UVEO JE SMOKING ZA ŽENE, RUŠEĆI RODNE STEREOTIPE I REDEFINIRAJUĆI ELEGANCIJU. NJEGOV RAD BALANSIRAO JE IZMEĐU UMJETNOSTI I MODE, INSPIRIRAN SLIKARSTVOM, GLAZBOM I KULTUROM

COCO CHANEL

UNIJELA JE SLOBODU I JEDNOSTAVNOST U MODU, OSLOBODIVŠI ŽENE KRUTIH KORZETA I SLOJEVITIH TOALETA. NJEZINA »MALA CRNA HALJINA« I PARFEM CHANEL NO.5 POSTALI SU BEZVREMENSKI SIMBOL ELEGANCIJE. CHANEL JE MODOM OBLIKOVALA STIL ŽIVOTA – SPOJ PRAKTIČNOSTI, LUKSUZA I EMANCIPACIJE

GIANNI VERSACE

NJEGOV STIL BIO JE SINONIM ZA GLAMUR, BOJE I SENZUALNOST, UZ UPEČATLJIVE UZORKE I BAROKNE MOTIVE. KREIRAO JE MODU KAO SPEKTAKL, A NJEGOVE REVIJE BILE SU DOGAĐAJI NALIK KAZALIŠTU. VERSACE JE SPOJIO LUKSUZ S POP-KULTUROM, UČINIVŠI SVOJE KREACIJE PREPOZNATLJIVIM DILJEM SVIJETA

PACO RABANNE

POZNAT JE PO FUTURISTIČKIM MATERIJALIMA POPUT METALA, PLASTIKE I PAPIRA, KOJIMA JE ŠOKIRAO MODNI SVIJET ŠEZDESETIH. NJEGOVE KREACIJE ČESTO SU NALIKOVALE KOSTIMIMA IZ ZNANSTVENE FANTASTIKE. U MODU JE UNIO IDEJU DA ODJEĆA MOŽE BITI EKSPERIMENT I PROVOKACIJA

Četvorica nepokolebljivih iz osječkog Downtown Game Studija

U VIDEOIGRI DARK QUEEN OF SAMOBOR SPOJILI HRVATSKU POVIJEST I MITOLOGIJU

Nevjerojatno je pomisliti da 10.000 ljudi želi igrati našu igru! To nam je dokaz da treba raditi ono što želiš i voliš, i ako se prepustiš strasti, postoje ljudi koji slično razmišljaju i koji će to prepoznati. Ovu igru razvijamo za nas i za njih, poručuju braća Mato i Josip Vincetić, Aleksandar Baranji i Matija Marković

Lario KREMER

Iz Slavonije, daleko od globalnih gaming metropola, dolazi nam mali, ali ambiciozni razvojni Downtown Game Studio, koji dokazuje kako se s dovoljno strasti, upornosti i dobrih ideja i kod nas može kreirati igra koja privlači pozornost igrača iz cijelog svijeta. Njihov prvi veliki projekt, Dark Queen of Samobor, nije samo još jedna indie igra, to je projekt koji vjeruje da hrvatska povijest i folklor mogu parirati velikim europskim pričama. Tim navedenog studija čine braća Mato i Josip Vincetić, Aleksandar Baranji i Matija Marković.

- Mi smo Downtown Game Studio, mali nezavisni tim sa sjedištem u Osijeku koji se bavi razvojem videoigara. Prethodno smo godinama razvijali mobilne igre, a trenutačno radimo na našem prvom projektu za PC i konzole – Dark Queen of Samobor – narativnoj akcijskoj avanturi inspiriran motivima iz hrvatske povijesti i mitologije, otkriva Mato.

POTPORA HAVC-a

Priču o nastanku tima ispričao nam je Josip.

- Naš core tim čine tri člana – Mato i ja, koji smo braća, te Aleksandar Baranji, s kojim smo se upoznali surađujući s istim izdavačima mobilnih igara. Tijekom 2021. radili smo odvojeno, ali održavali smo kontakt i dijelili savjete i lekcije koje smo naučili – a kojih je bilo puno. Nakon otprilike godinu dana poznanstva, negdje u 2022. godini, odlučili smo pokušati raditi zajedno i tu se dogodio pravi klik. Četvrti je član tima, koji nam se naknadno priključio, Matija Marković, koji radi sound design i zvučne efekte za igru.

Ideja o igri o Crnoj Kraljici uistinu je posebna, a cijela je priča oko njezina nastanka još zanimljivija.

- Ideju smo razvili još 2021. godine, kada je HAVC raspisao prvi javni poziv za sufinanciranje razvoja videoigara. Tada nismo prošli na natječaju, pa smo ideju spremili u ladicu i nastavili raditi na mobilnim igrama i raznim aplikacijama. Ponovo smo se prijavili 2023. godine, kada su nam sredstva odobrena, te smo u razvoj krenuli početkom 2024. Ideju nam je zapravo dao naš dragi prijatelj Daniel Rafaelić, koji je ujedno i savjetnik u ovom projektu. Preporučio nam je da pročitamo »Zmijsku kraljicu« Augusta Šenoe i malo proučimo priče i legende o Barbari Celjskoj, zloglasnoj Crnoj kraljici, jer je vjerovao da je tu podloga za kvalitetnu priču za mračnu videoigru inspiriranu hrvatskim motivima, kakvu smo htjeli razviti. Bio je u pravu – čim smo pročitali navedeni Šenoin ep, znali smo da su to temelji priče koju želimo ispričati. Dark Queen of Samobor naša je vizija te priče, proširena drugim elementima hrvatskog folklora te vlastitim idejama i onim što želimo podijeliti s našim igračima. Igru

AKTIVNA GAME DEV ZAJEDNICA

S obzirom na to da je game development, odnosno razvoj videoigara danas jedna od najbrže rastućih kreativnih industrija u svijetu, koja vrijedi više od filmske i glazbene industrije zajedno, bilo je samo pitanje vremena kada će ona doći u Hrvatsku. Naša indie scena polako raste, a svoje je mišljenje o cijeloj situaciji podijelio i Mato.

- Indie game scena u Hrvatskoj je u porastu. Sve je više timova koji nešto pokušavaju, a također sve je više onih koji uspijevaju. Puno posla tu obavlja CGDA, Croatian Game Developers Association, klaster izrađivača videoigara u Hrvatskoj, ali i lokalne zajednice koje se grade i okupljaju. Iz prve ruke svjedočimo rastu indie game dev zajednice u Osijeku, i to prvenstveno zahvaljujući Leu Totu iz Reboota i Nikoli Kovaču s Akademije za umjetnost i kulturu u Osijeku, koji su osnovali asocijaciju Osijek Game Dev Gathering (OGDG). Oni redovito okupljaju profesionalce i amatere iz našeg grada i okolice. Jako je motivirajuće vidjeti koliko se ljudi počinje zanimati za gaming i njime baviti. Drago nam je što smo dio tih »novih početaka«, iako su počeci postavljeni davno - još 1992. godine, kada je nastao Croteam. Oni više nisu neovisni i indie, ali su pokrenuli priču u Hrvatskoj i mnogima dali smjernice i motivaciju, kao i nama.

U Osijeku, Slavoniji postoji aktivna game dev zajednica.

- Djelujemo u poduzetničkom inkubatoru BIOS, te uz nas tamo postoje još dvije gaming-kompanije - Acodeon i Big Small Games. Radimo na različitim tipovima igara, ali si međusobno pomažemo i prolazimo kroz iste probleme, što nas svakodnevno povezuje i zbližava, čineći našu zajednicu jačom. Velik posao tu radi i već spomenuti OGDG, ističe Josip.

Financije su konstantna borba jer mi na igri ništa ne zarađujemo dok ona ne bude gotova i ne iziđe u prodaju – što očekujemo tek krajem 2026. Srećom, prepoznale su nas neke institucije, koje nam pomažu s financijama: HAVC, Turistička zajednica grada Zagreba, HAMAG-BICRO, no ta borba konstantno traje

MATO VINCETIĆ

smo originalno nazvali Dark Queen, a do promjene imena došlo je zbog pravnih razloga: jedna je europska tvrtka zaštitila taj naziv i napravila kasino-igricu. Iako smo bili prisiljeni promijeniti naziv, zapravo smo sretni što je do toga došlo jer mislimo da ovaj naziv puno bolje paše, daje ono nešto misteriozno igri i svakako zvuči unikatnije, otkrivaju.

IZAZOVNE FINANCIJE

Na pitanje o potencijalnoj poveznici braće sa Samoborom, Josip kaže da ne postoji osobna poveznica.

- Radi se isključivo o priči Barbare Celjske, koja je velik dio svog vremena boravila u samoborskom dvorcu, gdje je, prema legendi, provodila alkemijske pokuse i pretvarala bakar u zlato. Kada smo počeli pisati našu priču o Crnoj kraljici, bilo nam je logično smjestiti je u Samobor i odati počast i njoj i tom predivnom hrvatskom gradu. Također, dobili smo komentare od stranih ranih igrača da Samobor zvuči misteriozno i pomalo LOTR-ovski, što je svakako plus!

Kao u svakom poslu i industriji, i u njihovoj je sve puno izazova, a Mato je progovorio o najvećem izazovu s kojim se ekipa iz Downtown Game Studija suočila.

- Financije. Ima tu i tehničkih izazova, ali mislimo da smo dobro postavili opseg projekta i nemamo većih problema s tehničke strane. Međutim, financije su konstantna borba jer mi na igri ništa ne zarađujemo dok ona ne bude gotova i ne iziđe u prodaju – što očekujemo tek krajem 2026. godine. Srećom, prepoznale su nas neke institucije, koje nam pomažu s financijama: HAVC, Turistička zajednica grada Zagreba, HAMAG-BICRO, no ta borba konstantno traje. Trenutačno smo u pregovorima s izdavačima, a kao plan B pripremamo i kickstarter kampanju za listopad. Jedan od ta dva smjera trebao bi nam pomoći zatvoriti financijsku konstrukciju za cijeli projekt kako bismo nastavili raditi bezbrižno.

Mato je otkrio da su u radu sudjelovali vanjski suradnici.

- Vanjski su suradnici angažirani za glazbu, glasove i animacije. Konkretan soundtrack za igru još nije u razvoju, ali smo dogovorili suradnju s jednim velikim domaćim kompozitorom, koji će početi raditi na njemu nešto kasnije ove godine, a čije ćemo ime objaviti uskoro. Glas u traileru posudila je Sandra Lončarić, nacionalna prvakinja drame, koja će ujedno biti i glas Crne kraljice u igri.

ROLERKOSTER EMOCIJA

Razvoj je videoigara rolerkoster emocija, bile one pozitivne bilo negativne. Da je to tako, potvrdio je i Josip.

- Iskreno nas je iznenadila reakcija javnosti i zainteresiranost. Kada smo krenuli u razvoj, nismo znali hoće li itko htjeti igrati ovu igru osim nas i naših prijatelja. A danas, godinu dana nakon što smo objavili našu Steam stranicu, imamo gotovo 10.000 wishlista. Nevjerojatno je pomisliti da 10.000 ljudi želi igrati našu igru! To nam je dokaz da treba raditi ono što želiš i voliš, i ako se prepustiš strasti, postoje ljudi koji slično razmišljaju i koji će to prepoznati. Ovu igru razvijamo za nas i za njih.

Mato i Josip već su rekli kako im je najveći izazov bio financiranje, ali za dobru je videoigru potrebno pronaći i izdavača. Na pitanje o tome koliko je teško pronaći izdavača i osigurati si financije, Mato je poručio: »Kod nas, u smislu nalaženja domaćeg izdavača - nemoguće, jer takvi izdavači kod nas ne postoje. Što se tiče stranih tvrtki, tu ima puno mogućnosti, ali nije jednostavno pronaći partnera koji će odgovarati vašem projektu i viziji. Ako ne tražite financije, nego samo izdavačku pomoć u smislu marketinga, prevođenja na druge jezike ili provjere kvalitete - to je puno jednostavnije. No čim se uključe financije, situacija se znatno komplicira.«

Aleksandar Baranji braći Vincetić pridružio se 2022. godine

SAVJET ZLATA VRIJEDAN

Iz Downtown Game Studija poručili su kako ne planiraju izdati igru u obliku ranog pristupa, već će je odmah predstaviti u punoj verziji.

- Ipak, demoverziju svakako planiramo objaviti negdje iduće godine, kako bismo omogućili ljudima da probaju igru prije nego je potencijalno kupe. Prije toga, već ove godine, planiramo zatvorenu rundu testiranja rane verzije s članovima našeg Discord servera, a negdje početkom iduće godine i malo otvorenije beta-testiranje.

Ako želite raditi igre, samo krenite! Ako se prepustite i radite sa strašću, šanse za uspjeh vam rastu. Učite, povezujte se s ljudima u industriji, počevši od lokalne zajednice. I slobodno se javljajte za pomoć, tu smo jedni za druge

JOSIP VINCETIĆ

Nakon toga slijedi javno dostupni demo na Steamu – poručio je Mato.

Ako sve bude išlo prema planu, kako za sada ide, Dark Queen of Samobor bit će dostupna krajem 2026. godine. Vjerojatno u listopadu, naglasio je Josip.

Za sve mlade koji žele ući u svijet razvoja videoigara Josip ima jedan savjet.

- Ako želite raditi igre, samo krenite! Krenite iz hobija, uz to čime se sada bavite – bilo to škola, fakultet bilo posao. S vremenom ćete učiti sve više i to će vam biti motivacija da nastavite i potencijalno se posvetite samo tome. Ako se odlučite na taj korak, svi će vam govoriti da će biti teško i da je u game devu nemoguće uspjeti, s obzirom na konkurenciju. Djelomično će biti u pravu – bit će teško. Ali ono što oni ne znaju jest to koliko vi to volite i koliku osobnu nagradu vam to donosi. Ako se prepustite i radite sa strašću, šanse za uspjeh vam rastu. Učite, povezujte se s ljudima u industriji, počevši od lokalne zajednice. I slobodno se javljajte za pomoć, tu smo jedni za druge.

Matija Marković zadužen je za sound design i zvučne efekte za igru

TEHNIKALIJE

U današnje vrijeme postoji jako puno korisnih programa, alata i tehnologija koji developerima pomažu u razvoju videoigara. Od Unityja i Unreal Enginea, koji služe za osnovni razvoj igara, pa sve do Blendera i ZBrush, s pomoću kojih developeri rade animacije. Aplikacije kao što su Photoshop i Aseprite služe za 2D grafiku, a Audacity je popularan program za zvuk i glazbu u videoigrama. Na pitanje o tome kojim se programima i alatima koristi Downtown Game Studio za razvoj Dark Queen of Samobor, Josip je odgovorio:

- Igru razvijamo u Unity Engineu, što znači da se koristimo programskim jezikom C#. Za izradu grafika služe Blender, Photoshop, ZBrush i Substance 3D Painter. Taj »tech stack« nam omogućava da efikasno radimo s ograničenim resursima koje imamo kao mali tim.

Mato pak za kraj poručuje kako žele navesti igrače na razmišljanje o njihovoj igri nakon što ju odigraju.

- Želimo da im se naša igra vrti po glavi dugo nakon što se izvrti credits screen. Želimo da se igrači prvenstveno zabave, ali i da iskuse duboku emotivnu priču. Također bismo voljeli upoznati ih s elementima hrvatske baštine i možda ih usmjeriti na daljnje istraživanje naše literature i folklora. Dark Queen of Samobor naš je pokušaj pokazati da hrvatska povijest i mitologija mogu biti temelj za suvremene, globalno zanimljive priče - i da naša kulturna baština zaslužuje biti ispričana na nov, interaktivan način.

Dark Queen of Samobor

»Himmlerove jaslice« belgijske književnice Caroline De Mulder

Marinko KRMPOTIĆ

SUPERODGAJALIŠTA UŽASA I STRAVE

De Mulder piše o projektu Lebensborn, ustanovama koje su osmislili i vodili ideolozi zloglasnog nacističkog SS-a gdje su se djeca odgajala i »uzgajala« u čisto nacističkom duhu te bi se, čim bi se pružila prilika, slala u udomiteljske obitelji koje su, naravno, dušom i srcem bile posvećene ideji fašizma i superiornosti arijevske rase, koja je opravdano postala svjetski hit i ima snagu velikog dokumentarca

O AUTORICI

Caroline De Mulder (1976.) belgijska je spisateljica i profesorica književnosti te autorica pet zapaženih romana. Za svoj prvi roman Ego Tango (2010.) dobila je najvažniju belgijsku Književnu nagradu Victor Rossel, a 2018. Nagradu Auguste-Michot za roman Calcaire. Za roman Manger Bambi dobila je Nagradu Transfuge za najbolji frankofonski krimić i Nagradu Sade. Živi u Parizu i Namuru gdje na Sveučilištu Notre-Dame de la Paix predaje književnost.

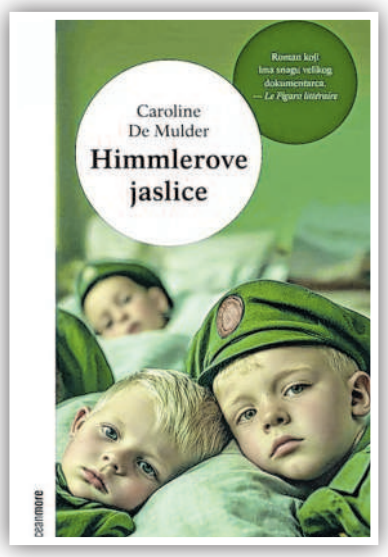

Lebensborn, što u doslovnom prijevodu znači Izvor života, bila je organizacija i projekt koji su osmislili i vodili ideolozi zloglasnog nacističkog SS-a (Schutzstaffel - Zaštitni odjel) na čelu s ratnim zločincem Heinrichom Himmlerom. Organizacija je osnovana u prosincu 1935. godine, a njen je cilj bio kroz rad što većeg broja ustanova za brigu o djeci, od dojenčadi do pete, šeste godine ostvariti ideje arijevske nadmoći. Odabrana i u te ustanove smještena djeca odgajala bi se i »uzgajala« - imali su najbolje moguće uvjete prehrane i svega drugog vezanog uz brigu o maloj djeci - u čisto nacističkom duhu te bi se, čim bi se pružila prilika, slala u udomiteljske obitelji koje su, naravno, dušom i srcem bile posvećene ideji fašizma i superiornosti arijevske rase. Temeljna ideja projekta bila je »uzgojiti« što više tih malih arijevaca koji će u budućnosti biti uvježbani vojnici, znanstvenici, stručnjaci svih vrsta, majke i očevi koji će širiti snagu i utjecaj nadmoćne arijevske rase.

HEIM HOCHLAND

Sva su djeca koja su bila dio Lebenbsborn projekta smještena u posebno uređene kuće, najčešće su to bili bivši domovi zdravlja, u kojima su brigu o njima vodili vrhunski liječnici pedijatri i brojne vrlo kvalitetne medicinske sestre, a svaka je takva ustanova imala i vojnu skupinu SS-ovaca koji su brinuli o njihovoj zaštiti. Prva kuća te vrste osnovana je 1936. godine u Steinhöringu, malom selu blizu Münchena, i nazvana je Heim Hochland, a i sva kasnija »superodgajališta« arijevaca u prvom će djelu naziva imati pojam Heim, u prijevodu zavičaj. Većina tih kuća djelovala je praktično do kraja rata, a uz deset njih osnovanih u Njemačkoj, osnivane su i u drugim državama kao što su Austrija, Poljska, Danska, Francuska, Belgija, Luksemburg, pri čemu je prednjačila Norveška koju su Himmler i nacisti cijenili zbog nordijskog podrijetla stanovništva pa se čak i zakonskim odredbama poticalo »oplođivanje« norveških žena od strane pripadnika njemačke vojske, a iz tih »veza« rođenu djecu bi potom s puno radosti preuzimali »domovi«. Ukupno je u Europi bilo osnovano 36 takvih kuća u kojima je od 1936. do 1944. godine na području Njemačke rođeno oko 8.000 djece, dok je u Norveškoj, po dostupnim podacima, rođeno između 8.000 i 12.000 djece!

Kuće su, dakle, ne samo primale djecu, već i trudne majke pri čemu je oko 60 posto rodilja bilo neudano, a udane rodilje bile su žene časnika SS-a i o njima se vodila posebna briga. Djeca neudanih davana su na usvajanje »rasno čistim roditeljima«, najčešće obiteljima službenika SS-a i ostalih državnih organizacija, ili pak obiteljima u koje je postojalo potpuno povjerenje zbog nedvojbene ideološke pripadnosti idejama arijevske nadmoći. No, budući da je cilj bio na taj način »uzgojiti« što veći broj arijevaca, a do djece baš i nije lako doći, došlo se i na ideju o - otimanju djece! Tako su od 1939. godine, a posebno nakon što se od 1941. rat zahuktao, organizirane otmice djece iz Jugoslavije, Poljske, Rusije, Ukrajine, Čehoslovačke, Rumunjske, Estonije, Latvije i Norveške. Naravno, djeca iz tih dijelova Europe nisu bili arijevci, ali ako bi pri liječničkim pregledima ispunjavali kriterije arijevske nadmoćne rase - boja kože, očiju, tjelesna i umna razvijenost - bili bi prihvaćani i odgajani u duhu »rasno čistih i zdravih«, a ako nisu zadovoljavali te kriterije smatrani su »neželjenim« i slani u koncentracijske logore. Ovaj užasavajući sustav »uzgoja rasno čiste i zdrave djece«, idejom sličan industriji smrti osmišljenoj kroz konclogore, bio je potpomognut s 8.000 uposlenih službenika (liječnici, medicinske sestre, ostalo osoblje, vojnici..) od kojih je 1939. njih preko 3.500 bilo dio sustava SS-ovih visokih činovnika.

UKUPNO JE U EUROPI BILO OSNOVANO 36 TAKVIH KUĆA U KOJIMA JE OD 1936. DO 1944. GODINE NA PODRUČJU NJEMAČKE ROĐENO OKO 8.000 DJECE, DOK JE U NORVEŠKOJ, PO DOSTUPNIM PODACIMA, ROĐENO IZMEĐU 8.000 I 12.000 DJECE

SNAGA DOKUMENTARCA

Literarnu sliku ovog mučnog i mračnog sustava ponudila je prošle godine belgijska književnica Caroline De Mulder u romanu »La Pouponniere d' Himmler« koji se ovog proljeća pod nazivom »Himmlerove jaslice« i u prijevodu s francuskog Tonke Baričević pojavio u hrvatskim knjižarama zahvaljujući agilnom zagrebačkom izdavaču OceanMore. De Mulder je, koristeći niz saznanja spomenutih u prethodnom dijelu teksta, stvorila vrlo dobru i zanimljivu priču koja je opravdano postala svjetski hit i ima, kako su to konstatirali u »Le Figaro literaire«, snagu velikog dokumentarca.

Radnja romana odvija se u rujnu 1944. godine i smještena je u spomenutu, prvu od tih kuća, bavarsku Heim Hochland, a pripovijedaju nam je tri lika. Rennee je mlada šesnaestogodišnja Francuskinja koja se za njemačke okupacije Francuske zaljubila u mladog SS-ovca. Kad je ostala trudna, on joj pomaže prebaciti se u Njemačku te je, dok je on na ratištu, smješta u Heim Hohcland gdje će ne samo čekati porod, već će i raditi kao medicinska sestra. Sestra Helga, jedna od medicinskih sestara tog doma, dvije je tri godine starija od Renee, iznimno je cijeni glavni liječnik, dr. Ebner i ona uskoro postaje glavna sestra. Treći lik je poljski logoraš Marek kojeg su, kao i desetak drugih logoraša, doveli iz konclogora Dachau da bi u Heim Hochlandu, uz strogu kontrolu i puno nasilja SS-ovaca, radio najrazličitije fizičke poslove. Priče ova tri lika isprepliću se i prožimaju i to u trenucima kada rat polako prilazi kraju što u tu, do tog trenutka mirnu i odgoju djece okrenutu ustanovu donosi potpuni kaos, nesigurnost i strah.

SIMBOLI UŽASA

Caroline De Mulder piše kroz kratke i jednostavne epizode koje nam naizmjenično prenose tri spomenuta lika, a uz klasično pripovijedanje o svemu što se zbiva čitatelj saznaje i iz Helginog dnevnika te niza pisama koje ona šalje svojim prijateljicama. Temeljni lik romana je Helga koja od iskreno uvjerene nacistkinje mijenja, izložena brutalnoj istini i dokumentima do kojih je došla, stav te postaje svijesna kako je to što se radi zločin. No, usprkos toj spoznaji, ona nema hrabrosti ni volje bilo što promijeniti. Likovi Renee i Mareka osmišljeni su i realizirani kao simboli žrtava sumanutog doba i ratnih zbivanja pri čemu je kod Mareka zaista moćno prikazana njegova konstantna glad, a kod Renee je možda još i snažnije dan prikaz psihičkih kriza i muka koje proživljava jer živi u neoprijateljskom okružju, nema mladića u kojeg se zaljubila, ne zna kako prehraniti djetešce koje je rodila... Ukratko, autorica je vrlo uspješno kroz zanimljivu priču koja vapi za filmovanjem pokazala ne samo suludost ideje projekta Lebensborn, već i tragične sudbine pojedinaca uključenih u taj projekt pri čemu je uz spomenute likove iznimno moćan dio vezan uz Frau Geertrui, mladu djevojku čiji sin umre nedugo po porodu što je psihički uništava. Nedvojbeno, belgijska je književnica rekonstruirajući stvarne povijesne događaje stvorila moćan roman koji kako navodi »L' Obs«, prokazuje slijepu okrutnost nečovječne ideologije.

TEŠKE BROJKE

Teške su i brojke vezane uz djecu silom uključenu u ovaj program. Primjerice, u Norveškoj su u okviru tog programa mnoga rođena djeca po završetku rata vraćena u Norvešku i tamo prečesto šikanirana i maltretirana. Norveška je vlada 2007. godine donijela odluku o novčanoj nadoknadi ljudima koji su proživljavali, potpuno nezasluženo, surovo izoliranje i osudu svoje okoline. Istraživanja provedena u Poljskoj i predstavljena kroz izvješće tadašnje Vlade donijela su podatke da je tijekom ratnih godina na području Poljske oteto oko 10.000 djece, a samo 15 posto njih vraćeno je po završetku rata svojim biološkim roditeljima.

SERIJA, FILM, VIDEOIGRA

Tema Lebensborn djece obrađivana je na različite načine. Primjerice u sjajnoj američkoj TV seriji »The Man in the High Castle« likovi Joe Blake i Nicole Dörmer djeca su odrasla u okviru tog projekta. U čuvenom romanu i filmu »Sofijin izbor« (1982., režija Alan J. Pakula) Meryl Streep glumi lik Sofije koja u nastojanju da spasi svog dječaćića smrti u logoru pokušava ostaviti ga u jednoj od Lebensborn kuća. Napokon, priča vrlo hvaljene i popularne videoigre »My Child Lebensborn« temelji se na izbjegavanju nasilja i bulinga kojem su bila izložena djeca tog monstruoznog projekta, te je 2018. ta videoigra dobila nagradu BAFTA Games Awards.

informator

Pripremila Ana Braškić
Kontakt redakcije: informator@novilist.hr

Imate prijedlog događanja koje biste željeli objaviti?
telefon 051/650 011
fax 051/672 114 ili 051/672 118
twitter.com/novilist
facebook.com/novilisthr
Ekskluzivne vijesti potražite na www.novilist.hr

Izdvojeno

KRALJEVICA

Ex tempore

Od 10 do 18 sati u dvorcu Nova Kraljevica - Frankopan počinje 4. izdanje likovno-umjetničke manifestacije Ex tempore Kraljevica 2025. - Lanterna se budi... Sudjelovanje je besplatno. Sudionici se mogu prijaviti u više kategorija: djeca od 1. do 4. razreda osnovne škole i djeca od 5. do 8. razreda osnovne škole te odrasli u dvije kategorije: amateri i profesionalci. Popodnevni dio programa bit će obogaćen i glazbenim nastupom akustičnog dua Honey & Bee. Svirka počinje u 15.30. Tijekom cijeloga dana, svi posjetitelji će moći obići i Posjetiteljski i Interpretacijski centar Kraljevica, Mali muzej ribarstva i brodogradnje Kraljevica te galeriju »Ana Katarina« i izložbeni prostor projekta 3rd-space uz slobodan ulaz.

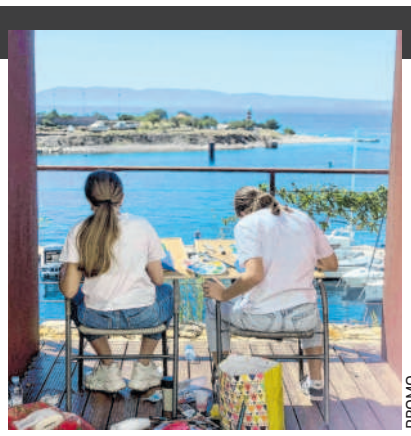

PROMO

Sudjelovati mogu svi uzrasti

RIJEKA

Drugi dan »Vriska«

Drugog dana festivala književni program Vriska seli u V.B.Z.-ovu knjižaru na Korzu 9. Večer započinje u 18 sati u sklopu Publicističkog teleskopa, kada će Drago Pilsel predstaviti svoj »Argentinski roman«, a razgovor će moderirati Iva Karabaić. Sat vremena kasnije, u 19 sati, u fokusu će biti nova knjiga Julijane Matanović »Stoji ti put«, uz razgovor koji će voditi Marina Banićević. Književni mostovi preuzimaju program u 20 sati, kada će Vlado Simčić Vava predstaviti »Vjetar i zastave«, a Ozren Majerić »Traženje ogledala«, uz moderaciju Marka Pogačara. Nedjeljna književna večer završava u Dnevnom boravku, gdje će u 21 sat u okviru Književnih mostova nastupiti Tanja Stupar-Trifunović te Ena Katarina Haler.

RIJEKA

Malik fest

Nedjelja na Malik festu rezervirana je za one najmlađe. Program započinje u 10 sati otvaranjem srednjovjekovnih kampova i streličarskog poligona, a mali posjetitelji moći će se odmah uključiti u radionice – od male škole glagoljice u 10.10 do izrade nakita već pola sata kasnije. Već u 10.15 publika će moći pratiti uzbudljivo finale viteških borbi, dok u 10.45 na scenu stupa vještica s kuhanjem čarobnog napitka. Magija se nastavlja u 11 sati uz posebnu predstavu za djecu i odrasle u izvedbi Andreja Škedela. Od 12 sati slijedi nova viteška predstava, a veliko zatvaranje festivala u 13 sati obilježit će viteški turnir. Program završava u 14 sati.

PROMO

Malik fest

Ljekarne

Tijekom vikenda danju je dežurna ljekarna »CAMBIERI«, Cambierijeva 11 (215-281). Noćno dežurstvo obavlja ljekarna »CENTAR«, Riva 18 (213-101). Noćno dežurstvo traje od 20 do 7 sati ujutro sljedećeg dana.

Danas

RIJEKA

Art Explora festival

U sklopu Art Explora festivala danas će se prijepodne održati radionice za djecu i obitelj. Popodnevni sati donose performanse, a večer je rezervirana za glazbu. U 20 sati na Gatu Karoline Riječke publika će doživjeti posebnu partituru inspiriranu brodom »Galeb«. U 21 sat počinje koncert kantautorice Sare Renar.

Proslava u katedrali sv. Vida

U katedrali sv. Vida u kojoj se čuva i štuje Čudotvorno raspelo, na svetkovinu Uzvišenja Svetoga Križa u 9.45 bit će služena misa na talijanskom jeziku, a na hrvatskom u 11 sati. Toga dana vjernici se pozivaju na euharistijsko klanjanje u tišini koje će u riječkoj prvostolnici biti od 20 do 21 sat.

Križevica

U Župi Svetog Križa - Srdoči jutarnja će misa biti u 8.30 sati, a svečano euharistijsko slavlje u 18 sati predvodit će riječki nadbiskup Mate Uzinić.

Proslava na Gornjoj Vežici

Blagdan Uzvišenja Svetog Križa bit će proslavljen i u kapelici Svetog Križa na Gornjoj Vežici. Svetu misu u 17 sati predvodi Dalibor Peričić, župni upravitelj Župe sv. Ćirila i Metoda na Sušaku.

Izložba Mirka Ilića

Do 26. listopada u Muzeju moderne i suvremene umjetnosti postavljena je izložba »Time After Time After Time« umjetnika Mirka Ilića. Muzej danas radi od 12 do 17 sati.

M. GRAČIN

Iz izložbe Mirka Ilića

RUPA

Memorijal Zambelli 2025

Biciklistički klub Rijeka ponovno organizira Memorijal Zambelli. Utrka će se voziti na kružnoj stazi u Rupi dugoj 2,61 kilometar, koju će vozači prolaziti više puta. Start najmlađih, kategorije U13, predviđen je u 12 sati. U 12.45 startat će zajedno U14 i U15, dok je u 14.30 na rasporedu utrka kadeta, juniora i mastera.

VIŠKOVO

Obilježavanje Matejne

U 10 sati na parkiralištu iza zgrade Općine Viškovo startat će prvo izdanje trkačke utrke Halubajski trail. Od 11 sati na parkiralištu Milihovo Udruženje obrtnika Viškovo-Kastav-Klana-Jelenje organizira natjecanje u kuhanju lovačkog kotlića. Održati će se i izbor najljepše konobe te najbolje orehnjače. Za zabavni dio programa zadužena je grupa Trio swing. Udruga Palentar iz Čavli pridružit će se s palentom konpiricom koju će moći degustirati svi posjetitelji. Od 13 sati Udruga hrvatskih hladnokrvnjaka iz Lisca nudit će vožnju kočijom i konjima po Viškovu.

MALINSKA

Otvorenje izložbe

Povodom obilježavanja 90. obljetnica Folklornog društva Dubašnica u 19 sati na krovu DUBoaka bit će otvorena izložba »Leta pasuju, tradicija ostaje«.

MALI LOŠINJ

40. rođendan Zračne luke

Povodom 40. rođendan Zračne luke Lošinj organiziran je bogat program koji počinje u 10 sati razgledom aviona te svečanim početkom letačkog djela u 14.30 u trajanju do 17 sati i nastavku druženja svih prisutnih do 19.30. Publiku očekuju padobranski skokovi, demonstracije policijskog helikoptera u akciji, vrhunski piloti u zračnim akrobacijama te kao vrhunac – nastup legendarne akrobatske grupe Krila Oluje.

Kina

RIJEKA

CINESTAR

TOWER CENTER, Janka Polića Kamova 81/A, 060 32 32 33 www.blitz-cinestar.hr

»DEMON SLAYER: KIMETSU NO YAIBA INFINITY CASTLE«, anime, 2D 19.15, 22.15; »RASKID«, komedija, 2D 18.00, 20.15; »DUGI HOD«, triler, 2D 19.25, 21.45; »DOWNTON ABBEY 3: VELIKO FINALE«, drama, 2D 20.00, 22.30; »PRIZIVANJA 4: POSLJEDNJI OBREDI«, horor, 2D 16.15, 19.00, 19.45, 22.30, EXTREME 2D 18.00, 20.45; »ČUDOVIŠTA IZ OLOVKE«, obiteljski, 2D 11.30, 13.30, 15.30, 17.30; »TAXI LJUBAV«, drama, 2D 18.00; »RAJ«, triler, 2D 19.30; »VELIKA UTRKA EUROPE«, animirani, EXTREME 2D 11.45, 13.50, 16.00; »UHVAĆEN«, triler, 2D 17.05; »SPOJ IZ SNOVA«, komedija, 2D 22.05; »KAYARA: AVANTURE U CARSTVU INKA«, animirani, 2D 11.55, 14.00, 16.00; »TRENUTAK NESTAJANJA«, horor, 2D 22.30; »GOLI PIŠTOLJ«, akcijski, 2D 17.35; »ŠAŠAVIJI PETAK«, komedija, 2D 15.45; »DJEVOJČICA PO IMENU WILLOW«, obiteljski. Redatelj: Mike Marzuk, 2D 15.30; »FANTASTIČNA 4: PRVI KORACI«, akcijski. Redatelj: Matt Shakman, 2D 11.15; »BUMBAROVO LJETO«, obiteljski. Redatelj: Daniel Kušan,2D 11.45, 13.35; »ŠTRUMPFOVI FILM«, obiteljski. Redatelj: Chris Miller, Matt Landon, 2D 11.00, 13.00, 15.00; »SUPERMAN«, akcijski. Redatelj: James Gunn, 2D 13.30; »JURSKI SVIJET - PREPOROD«, triler. Redatelj: Gareth Edwards, 2D 13.45; »F1 FILM«, akcijski. Redatelj: Joseph Kosinski, 2D 16.35, 21.45; »ELIO«, avantura. Redatelj: Madeline Sharafian, Domee Shi, Adrian Molina, 2D 11.00; »LILO I STITCH«, avantura. Redatelj: Dean Fleischer Camp, 2D 11.15, 13.15.

ART-KINO

Krešimirova 2, Rijeka; blagajna. (051) 323 261, www.art-kino.org

»VERMIGLIO«, igrani. Režija: Maura Delpero, 18.00; »FIUME O MORTE!«, dokumentarni. Režija: Igor Bezinović, 20.15.

Zelena NIT

Pripremila Mija DROPULJIĆ

KOMPLETAN VODIČ Od sadnje do skladištenja, češnjak ne traži previše

iSTOCK

Obilje plodova čak i uz minimalnu njegu

Od pravilne sadnje i gnojidbe, preko malčiranja i zalijevanja, pa sve do pravovremene berbe i skladištenja, svaki korak doprinosi aromatičnim i dugotrajnim glavicama

Češnjak je biljka s tisućljetnom tradicijom, pronađen je čak i u staroegipatskim grobnicama, gdje je bio cijenjen zbog svog intenzivnog mirisa, prepoznatljive arome i ljekovitih svojstava. Danas je nezaobilazan u gotovo svakoj kuhinji, a dobra vijest je da ga je vrlo lako uzgojiti i skladištiti. Uz pravi pristup, češnjak se može prilagoditi gotovo svakoj klimi i tlu.

Češnjak se može saditi u proljeće zajedno s ostalim ljetnim kulturama, ali mnogi vrtlari preferiraju jesensku sadnju. Razlog je jednostavan: u jesen posađeni češnjak razvija korijen kroz zimu, a u proljeće se pojavljuju jaki izdanci spremni za daljnji rast. Najbolje ga je saditi 3 - 6 tjedana prije nego što se tlo smrzne, kako bi stigao razviti korijen, ali da izdanak ne naraste previše i ne strada od hladnoće.

Priprema

Češnjak najbolje uspijeva u rahloj i plodnoj zemlji. Prije sadnje preporučuje se dodati od 5 do 7 cm organske tvari (kompost, stajski gnoj) i dobro je umiješati u gredicu. Tlo bi trebalo imati neutralan pH, pa ako niste sigurni, dobro je napraviti analizu tla.

Iako se češnjak može uzgojiti i iz malih lukovica koje se formiraju na stabljici, većina vrtlara koristi pojedinačne češnjeve iz glavice jer je to brži i pouzdaniji način. Važno je odabrati zdrave, čvrste glavice bez plijesni i oštećenja. Češnjeve odvojite od glavice najviše 24 sata prije sadnje, pazeći da im kožica ostane netaknuta.

U gredici napravite plitke redove na razmaku od 15 cm, a u redu sadite češnjeve svakih 10 cm. Češanj položite u zemlju vrhom okrenutim prema gore i prekrijte s 5 cm zemlje. Nakon otprilike mjesec dana prekrijte gredicu slojem malča (usitnjeno lišće, slama, sijeno lucerne). Malč pomaže u održavanju vlage i stabilne temperature tla.

iSTOCK

Njega i berba

Na proljeće češnjak treba redovito zalijevati, ali tlo nikako ne smije biti natopljeno. Preporučuje se prestati s navodnjavanjem od 3 do 4 tjedna prije berbe. U tom periodu najbolje je dvaput dodati tekuće gnojivo, u razmaku od mjesec dana.

Češnjak je spreman za berbu kada dvije trećine listova požuti i osuši se. Tada lagano podignite glavice vilama ili ravnom motikom, pazeći da ih ne oštetite. Očistite višak zemlje, ali ostavite zaštitne vanjske ljuske. Češnjak je potrebno dobro osušiti: glavice s peteljkama vežite u snopove ili ispletite pletenice i objesite na prozračno, sjenovito mjesto.

Uzgoj češnjaka jednostavan je i zahvalan posao koji donosi obilje plodova čak i uz minimalnu njegu. Od pravilne sadnje i gnojidbe, preko malčiranja i zalijevanja, pa sve do pravovremene berbe i skladištenja, svaki korak doprinosi aromatičnim i dugotrajnim glavicama. Ako želite imati domaći, zdrav i mirisan češnjak pri ruci cijele godine, vrijedi uložiti malo truda i posaditi ga već ove jeseni.

Kako skladištiti češnjak?

Nakon 2, 3 tjedna sušenja, češnjak je spreman za skladištenje. Odrežite vrhove stabljike nekoliko centimetara iznad glavice, očistite korijen i po potrebi odstranite oštećene vanjske ljuske. Najbolje ga je čuvati u mrežastim ili jutenim vrećicama, na tamnom i prozračnom mjestu.

MJESEČEV KALENDAR

14 nedjelja

15 ponedjeljak

16 utorak

17 srijeda

18 četvrtak

19 petak

20 subota

LEGENDA SIMBOLA

- biljke lista - salata, blitva, špinat, poriluk, kupus, kelj, travnjak
- biljke ploda - voće, rajčica, paprika, krastavac, grah, grašak, tikvica
- biljke korijena - krumpir, luk, mrkva, cikla, koraba, peršin, rotkvica
- biljke cvijeta - ruže, lukovičaste biljke, cvatući grmovi, začinsko bilje
- Najbolji dani za rezidbu
- Presađivanje

Enogastro KUTAK

Deklić, Malvazija istarska

Ljeto traži lagano vino

Ljetna vina osvježavaju tijelo, ali i donose radost zajedništva

Novootvorena vinarija Deklić privući će brojne posjetitelje svojim monumentalnim izgledom

Manuela PLOHL

Ljetna vina ne trebaju biti velika ni monumentalna, niti tražiti našu potpunu koncentraciju. Njihova je uloga jednostavnija – da budu živa, pitka, iskrena i nadohvat ruke. Da nam dopuste disati sporije, piti laganije, uživati bez tereta ozbiljnosti. Da ih osjetimo kao produžetak samog ljeta, kao njegovu najpitkiju notu

Vrijeme na moru ne broji se po jelima koje smo pojeli, nego po čašama vina koje su nas rashladile i osvježile. Ljeto je, u svojoj neumoljivoj vrućini, majstor preobrazbi – mijenja ritam dana, okus hrane, ali i način na koji doživljavamo vino. Na +35, pod suncem koje kao da ne prašta, teško je zamišljati ozbiljna, slojevita, moćna vina. U takvom trenutku tražimo lakoću, mineralnost, svježinu, nešto što će nas vratiti u život i dati prostora da hrana, more i prijateljstvo zasjaju.

Tako smo, za stolom na jednoj dalmatinskoj terasi, dočekali naš riblji ručak – divlji brancin i pokoji škamp, jednostavno pripremljeni, ali uz pogled na more uvijek najukusniji. Iskreno, da je dan bio hladniji ili barem blaži, posegnula bih za nečim punijim – možda za kompleksnijim, odležanim pošipom ili ozbiljnim grkom iz Lumbarde, vinima koja nose snagu i karakter juga. No, vrućina je odlučila umjesto mene: tražilo se nešto što će kliziti lako, gotovo neprimjetno, a opet ostaviti dovoljno traga da ne bude tek usputna nota. Trebalo mi je vino poput svježijeg, ležernog pošipa, nježnog debita ili pak profinjene zlataricе.

Oskudna ponuda

No, ruka je na kraju posegnula za Malvazijom Deklić – ne zato što je to bilo vino mog prvog izbora, već zato što se u oskudnoj ponudi vina ovog restorana, ovo istarsko ime nametnulo kao najsigurnije utočište. Pomalo je neobično, gotovo groteskno, da dalmatinski restoran na vinskoj karti nudi istarska i slavonska vina, ali ne i dalmatinska – no što je, tu je. U tom trenutku, ta malvazija bila je spas.

Vrijedi se također na trenutak zaustaviti na tom problemu. Restoran u vinorodnoj Dalmaciji koja je vinski toliko bogata i autentična, a da pritom nema nijedno dalmatinsko vino na karti – to je promašaj koji teško mogu razumjeti. Baš kao što ćete u Istri u svakom iole ozbiljnijem restoranu prije svega naići na istarska vina, tako bi i u Dalmaciji naglasak morao biti na dalmatinskim sortama.

Ne radi se tu o uskogrudnosti, već o elementarnoj logici identiteta: vino i hrana regije moraju zajedno činiti osnovu ponude.

Naravno, nisam pobornik isključivosti. Nije dobro ni kada restoran nudi samo vina svoje regije i potpuno ignorira ostatak Hrvatske. Upravo suprotno – raznolikost naših vinogradarskih krajeva je bogatstvo koje treba isticati. Ali, temelj mora biti lokalni, a ostatak zemlje može i treba biti zastupljen kao nadopuna, kao prilika da gost istražuje i usporedi terroire.

Fino i leženo

Zato me odgovor konobara da »nema potrebe za pošipom jer se on ne prodaje« ostavio u potpunosti bez riječi. Kako može znati što bi se prodavalo kad to uopće ne nude na karti? Takva logika nije samo kratkovidna, nego i uvredljiva za tradiciju dalmatinskog vinogradarstva. Naime, reći da u Dalmaciji »nema potrebe za pošipom« zvuči gotovo kao bogohuljenje – jer pošip je temeljni kamen identiteta ovog podneblja.

No, ostavimo po strani apsurde vinske karte i konobarske mudrosti. Na stolu je bila malvazija Deklić – i upravo je ona toga dana diktirala ritam našeg ručka: fino i leženo ljetno vino.

Ljetna vina ne trebaju biti velika ni monumentalna, niti tražiti našu potpunu koncentraciju.

Njihova je uloga jednostavnija – da budu živa, pitka, iskrena i nadohvat ruke. Da nam dopuste disati sporije, piti laganije, uživati bez tereta ozbiljnosti. Da ih osjetimo kao produžetak samog ljeta, kao njegovu najpitkiju notu.

A budući da je upravo ova malvazija obilježila ručak i pokazala se kao fin suputnik vrućini, u nastavku je izdvajam kao vino tjedna.

PREPOZNATLJIV KARAKTER

Malvazija Deklić dolazi iz vinograda istoimene vinarije u Vižinadi.

Vino se odlikuje blistavom slamnato-žutom bojom s nježnim zelenkastim odsjajem, gotovo poput svjetlosti koja se lomi na površini mora u podne.

U mirisu se odmah otvara prepoznatljiv karakter istarske malvazije: cvijet bagrema i akacije u prvom planu, zatim sočni citrusi – grejp i limun – koji donose svježinu i živost. Slijede zrelija žuta jabuka i breskva, dok se u pozadini diskretno javlja egzotični dašak ananasa. Sve zajedno upotpunjuju tanke herbalne nijanse mediteranskog bilja, koje aromi daju ozbiljnost i sloj autentičnosti.

Na nepcu vino djeluje otvoreno i čisto. Najprije se javljaju svijetli citrusi, zatim se šire mekši tonovi jabuke i breskve, povezani nježnom svježinom. Nije riječ o vinu koje traži pažnju slojevitošću, nego o onome koje osvaja iskrenošću i ravnotežom. Uz brancina se pokazalo upravo takvim: poput pouzdanog prijatelja koji neće preuzeti glavnu riječ, ali će znati podržati i naglasiti ono najbolje u trenutku.

U ustima se vino otvara čisto i precizno: srednje puno tijelo podupire nježnu svježinu, a zajedno daju ritam i jasnoću, dok blaga mineralnost leženo podiže okus. Tekstura je uglađena, a voćnost jasna, bez težine. Završetak je srednje dug i diskretno slan. Alkohol je nenametljivo uklopljen – dovoljno snažan da podupre strukturu, a opet dovoljno suptilan da očuva eleganciju.

Berba 2024. izdvaja se svježinom, čistoćom voćnih aroma i jasno izraženim sortnim karakterom. Iako posjeduje potencijal za čuvanje od nekoliko godina, riječ je prije svega o vinu koje svoju punu ljepotu pokazuje u mladosti – s vremenom neće dobivati na kompleksnosti, već će postupno gubiti svježinu i voćnost koja ga čini toliko privlačnim sada.

Malvazija Deklić iz 2024. vino je koje nudi tipičnu sortnost spojenu s lakoćom uživanja. Elegantna, iskrena i zavodljiva, ona je upravo onakav suputnik kakav ljeto traži – vino koje ne preuzima scenu, već daje da trenutak zablista u punoj ljepoti.

SUPERSPORT HNL **Nogometaši Rijeke ostali na jednoj pobjedi poslije šestog kola, no**

Katalonac Virgili Fern premijeru sunarodnja

GORAK REMI - Nogometaši Rijeke nakon utakmice

Riječani su poveli golom Anela Husića (41′), ali David Virgili Fernandez je kaznio obrambenu indolentnost domaćih (74′) . Premijeru rođenog Madriđanina na klupi Rijeke spriječio igrač rođen u Kataloniji

Zlatko HORVAT
Snimio Vedran KARUZA

RIJEKA » Nogometaši Rijeke nisu uspjeli ostvariti osmu uzastopnu domaću pobjedu nad Lokomotivom na premijeri novog trenera Victora Sancheza. Poveli su Riječani golom Anela Husića u 40. minuti, ali David Virgili Fernandez je kaznio obrambenu indolentnost domaćih u 74. minuti. Premijeru rođenog Madriđanina na klupi Rijeke spriječio je David Virgili Fernandez, rođen u - Kataloniji.

Prvi udarac uputili su gosti, Ivan Katić pokušao je zaprijetiti Martinu Zlomisliću s 18 metara, ali lopta je otišla pored gola.

Nije sve išlo glatko kao što su navijači Bijelih priželjkivali. Novi trener Victor Sanchez imao je dva treninga s kompletnom momčadi, nakon što su se nekolicina igrača vratila s reprezentativnih obaveza. Sanchez je dočekan pljeskom, ali puno snažniji pljesak dobio je nekadašnji igrač Rijeke Marko Vešović, koji je s Rijekom osvojio dvostruku krunu 2017. godine.

Brza je i precizna bila akcija Bijelih i 18. minuti, od Jankovićevog proigravanja, Frukove pete, do Devetakovog dodavanja u padu. Na kraju svega Butić je izvukao korner koji nije donio opasnost za vrata Posavca, još jednog bivšeg igrača momčadi s Rujevice.

Lob

U 21. minuti Marko Pajač je dugim korakom osvojio puno prostora odigrao na desnu stranu, s koje je dolazio Vešović. Uslijedila je odlična dijagonala s 15 metara, lopta, koju je Zlomislić samo pratio pogledom, prošla je uz stativu.

Šimun Butić je u 26. minuti sačuvao loptu, a zatim sjajno prevario Diopa na desnom krilu. Blokirano je njegovo ubacivanje, ali u šesnaestercu je došlo do sudara Vešovića i Fruka, ali sudac Duje Strukan nije se oglasio. Samo minutu kasnije Fruk je odigrao brzo za Butića, koji se ubacio iza leđa obrane gostiju. Uslijedio je lukav lob preko vratara Posavca, ali lopta je za koji centimetar preletjela vratnicu.

Gosti su još jednom zaprijetili u 33. minuti. Jedan za drugim ispadali su Riječani, ali imali su sreće. Udarac Pajača s lijeve strane iskosa, nakon povratne lopte Vasilja, nije bio precizan. Pajač se zbog promašaja ispričao suigračima...

Niko Janković je u 40. minuti izveo korner, Ante Majstorović je prvoj stativi uspio glavom malo skrenuti loptu, koja je pala na šest metara od gola, gdje ju je iz prve u mrežu s trave skreniuo Anel Husić - 1:0. U trećem nastupu za Bijele Husić je postigao prvijenac, ujedno i prvi gol u eri Victora Sancheza.

Slavlje se još nije ni stišalo, a domaći su mogli povećati prednsot. Čim su gosti krenuli s centra, pogriješio je Bošković. Fruk je u 42. minuti bio jedan na jedan s Diopom, ali s petnaest metara pucao je ravno u vratara Posavca.

Minutu kasnije zaprijetili su gosti, Stojaković je nakon ubacivanja Pajača pucao glavom s deset metara između dvaju stopera i poslao loptu pored vratnice.

Gosti su preuzeli inicijativu početkom nastavka. Agilni Pajač je najprije izvrtio Menala i iznudio prekršaj, »nagrađen« žutim kartonom, a zatim je u 52. minuti ubacio iz slobodnog udarca s ruba kaznenog prostora za Boškovića, koji sa šest metara glavom nije

DEKONCENTRACIJA

Trenutak dekoncetracije u obrani skupo je koštao Bijele, lopta je dugo letjela, Husić je ostao kratak, a Devetak je ostao iza Virgilija. I kada je izledalo da ima kontrolu lopte, završio je na travi, a lopta iza leđa Zlomislića

(NE)SPORNI TRENUTAK - Duje Strukan potvrdio je pogodak Lokosa kao regularan

Ozlijeđeni Radeljić prepustio mjesto

U odnosu na sastav koji je zaigrao na Poljudu dva tjedna ranije u posljednjem susretu Radomira Đalovića na klupu Bijelih, novi trener Victor Sanchez napravio je dvije promjene. Umjesto ozlijeđenog Stjepana Radeljića zaigrao je Anel Husić, dok je umjesto Oreča na bok premješten Menalo, dok je vezni red učvršćen Amerom Gojakom, kod Đalovića ponekad nepravedno zapostavljenom. U vrhu napada Bijelih opet je bio hrvatski reprezentativac Toni Fruk.

L.JELIČIĆ

VEOČIĆ BEZ FINALA

Gabrijel Veočić nije uspio izboriti finale na Svjetskom prvenstvu u Liverpoolu u kategoriji do 80 kilograma. Uzbekistanac Javokhir Ummataliev slavio je jednoglasnom odlukom sudaca s 5:0. Brodskom boksaču ostaje brončana utjeha, prva hrvatska medalja na svjetskim prvenstvima poslije 20 godina.

100.000

dolara nagrada je za svjetski rekord na Svjetskom atletskom prvenstvu u Tokiju

ovi španjolski trener startao remijem

andez pokvario aku Victoru Sanchezu

1		1	
RIJEKA		**LOKOMOTIVA**	
Zlomislić	6,5	Posavec	6,6
Menalo	6,5	Vešović	6,5
(59' Lasickas)	6	Kolinger	6,5
Majstorović	6	Diop	6,5
Husić	6,5	Dajčer	5
Devetak	5,5	Katić	6
Petrović	6	(46' Virgili F.)	7
Dantas	6	Bošković	6
(84' Bogojević)	-	(88' Vukić)	-
Gojak	6,5	Krivak	6
(59' Oreč)	-	Vasilj	6,5
(60' Lasickas)	6	(72' Subotić)	-
Butić	6,5	Pajač	6,5
(60' Adu-Adjei)	-	(75' Leovac)	-
Janković	6,5	Stojaković	6
(72' Čop)	-	(72' Sobol)	-
Fruk	6,5		

Stadion HNK Rijeka.
Gledatelja: 5.497.
Strijelci: 1:0 Husić (40'), 1:1 Virgili Fernandez (74').
Sudac: Duje Strukan (Split) - 5.

Utakmice 6. kola:

Slaven Belupo - Istra 1961	2:1
Varaždin - Hajduk	2:0
Rijeka - Lokomotiva	1:1
Osijek - Vukovar 1991	17.00
Dinamo - Gorica	19.15

Dinamo	5	4	1	0	12:2	13
Hajduk	6	4	1	1	11:5	13
Varaždin	6	2	3	1	8:7	9
Lokomotiva	6	2	3	1	8:8	9
S. Belupo	6	3	0	3	8:10	9
Rijeka	6	1	3	2	6:7	6
Gorica	5	1	2	2	6:7	5
Istra 1961	6	1	2	3	6:10	5
Osijek	5	0	3	2	1:5	3
Vukovar '91	5	0	2	3	4:9	2

Sljedeće kolo (20. rujna): Hajduk - Dinamo, Lokomotiva - Varaždin, Gorica - Slaven Belupo (21. rujna), Istra 1961 - Osijek (21. rujna), Vukovar 1991 - Rijeka (22. rujna).

bio precizan.

Brzu akciju izveli su gosti u 56. minuti, Vešović je sjajno odigrao dubinsku loptu za Vasilja, kojem je lopta u ključnom trenutku pobjegla, u čemu je pomogao i Menalo.

Veliku priliku Bijeli su imali u 59. minuti. Lopta se odbila do Menala, koji opalio s preko dvadeset metara s desne strane. Posavec je odbio loptu, koja je došla do Fruka. Napadač Bijelih je prevario čuvara, ali poslao je loptu preko vratara i gola gostiju.

Šok

Trener Riječana Victor Sanchez napravio je tri izmjene nakon sat vremena igre, a veliki pljesak dobio je mladi engleski napadač Daniel Adu-Adjei.

Trebao je Riječanima drugi gol kako bi zatvorili utakmicu, a Fruk dobio svježu pomoć na bokovima. Tako je u 71. minuti Fruk odigrao za Laiskasa, koji je sa šest metara iskosa s lijeve strane pucao preko gola u obećavajućoj situaciji. Nova pomoć bio je Duje Čop...

U 74. minuti - šok na Rujevici. Diop je odigrao dugu loptu, Sobol je produžio glavom, a još jedan igrač s klupe, David Virgili, 26-godišnjak rođen u Barceloni, nadmudrio je neodlučnog Devetka, malo se poslužio i rukom, a onda u padu pucao nogom. Lopta se od dalje stative odbila u mrežu - 1:1. Riječani su tražili prekršaj nad bočnim igračem Rijeke, ali Pajač je ostao nijem.

Trenutak dekoncetracije u obrani skupo je koštao Bijele, lopta je dugo letjela, Husić je ostao kratak, a Devetak je ostao iza Virgilija. I kada je izledalo da ima kontrolu lopte, završio je na travi, a lopta iza leđa Zlomislića.

Fruk je u 85. minuti probao glavom nakon ubacivanja Bogojevića, ali nije pogodio cilj uz uzdah s tribina.

»I pjevam satima i pjevam danima jer srce voli je i kada ne ide jer za ovaj grad i za ovaj klub ono pjevat će dok kucat ne stane«, pjevalo se na sjevernoj tribini.

U prvoj minuti od četiri minute nadoknade gosti su ostali s igračem, manje, Luka Dajčer je povukao Adu-Adjeija i zaradio drugi žuti karton. No, ostalo je premalo vremena da bi Bijeli iskoristili brojčanu prednost.

ZRAČNI DVOBOJ - Ante Majstorović i Denis Kolinger

Varaždin - Hajduk 2:0

Nogometaši Varaždina pobijedili su Hajduk s 2:0 u susretu 6. kola SuperSport HNL-a. Sve je odlučeno na samom otvaranju golom Alekse Latkovića (5') i autogolom Ivice Ivušića (8'). Varaždinci su seriju teških domaćih utakmica protiv Osijeka (0:0), Dinama (2:2) i Hajduka (2:0), plus pobjedu na gostovanju kod Rijeke (2:1), okončali s osam osvojenih bodova. Momčad Nikole Šafarića ovom je pobjedom skočila na treće mjesto.

Varaždinci su poveli nakon sjajne akcije, Mamut je proigrao Tavaresa na desnom krilu, uslijedila je povratna lopta na koju je natrčao Latković i iz prve zatresao mrežu.

Tri minute kasnije bilo je 2:0. Tavares se probio po lijevoj strani i uputio prizeman udarac. Ivušiću je lopta prošla kroz noge, pogodila Hajdukova vratara u petu i odbila se u mrežu.

Nakon četiriju startnih pobjeda momčad Gonzala Garcije spasila je bod protiv Rijeke na Poljudu, a sada je stigao prvi poraz.

Sanchez: Moramo biti pozitivni

Victor Sanchez

- Teška utakmica, kao što smo i očekivali. Moramo čestitati našim igračima na svemu, borili su se do kraja. Imali smo problema u prvom dijelu, kada nismo dobro kontrolirali loptu. To smo sredili u poluvremenu. Imali smo više šansi, nismo postigli drugi gol. Šteta što je smo primili gol iz prekida. To je nogomet. Moramo biti pozitivni. Izvući ćemo pozitivne stvari, vidjeti gdje smo griješili. Neki još nisu u idealnoj fizičkom stanju, imaju puno utakmica u nogama i morat ćemo poraditi na fizičkom dijelu kako bi mogli pratiti ritam utakmice. Sudac? To je najteži posao u nogometu. Možda je bio faul, ali on nije vidio tako. Analizirat ćemo utakmicu. Imali smo šansi za pobjedu, platili smo za jednu pogrešku. Svidjela mi se reakcija momčadi, pokušali su dečki zabiti do kraja. Duh momčadi je dobar, sada treba radom poboljšati fizičku spremu i bit ćemo kompetivniji - rekao je trener Rijeke Victor Sanchez.

Sjećanje na Mladena Lučića

Armada se u završnici prvog dijela sjetila svojeg tragično preminulog člana Mladena Lučića. Dana 11. rujna bila je 14. obljetnica njegove tragične smrti ispred svojeg doma s 22. godine.

PROBUDIO LAŽNU NADU - Toni Fruk čestita Anelu Husiću na prvijencu

ĐALE JEDAN OD NAS - Armada

UKRATKO

VARTEKS - GROBNIČAN 0:0

VARAŽDIN ›› Utakmica 4. kola SuperSport Druge NL: Varteks - Grobničan 0:0. SKUNC Sloboda. Gledatelja: 200. Sudac: Oliver Romić (Osijek). Žuti kartoni: Matova, Blaguški (Varteks), Dukađin, Momčilovski, Srzentić, Delibegović (Grobničan).

VARTEKS: Dorošenko, Rodek (od 28' Korpar Japek), Lukman (od 61' Blaguški), Kukec, Ptiček, Glavica, Matova (od 46' Dolovski, od 72' Jakupak), Snozyk (od 46' Pavlak), Lesjak, Kanceljak, Kovačec.

GROBNIČAN: Jurčević, Bosančić, Golić, Došen (od 63' Dukađin), Begović (od 63' Momčilovski), Vinarš, Marot, Šanjug (od 55' Rožajac), Grgić (od 81' Pilčić); Delibegović), Srzentić (od 81' Batarelo).

Nogometaši Grobničana su na četvrtom uzastopnom gostovanju ove sezone osvojili drugi bod. Prvi put ove sezone uspjeli su pritom sačuvati mrežu što je uvijek dobra vijest. Inače, na Mavrince su na dvojnu registraciju s Rujevice stigli Dominik Thaqi, Lovro Kitin, Lukas Murica i Dominik Velin Mrvčić.

Ostali rezultati 4. kola: Kustošija - Jadran LP 0:2, Lučko - Segesta 0:2, Bjelovar - Radnik 2:0, Varteks - Grobničan 0:0, Dugo Selo - Hrvatski dragovoljac 1:1, Trnje - Solin 2:1, Mladost Ždralovi - Uljanik 0:2, Uskok - Croatia Đakovo 2:3.

Poredak: Uskok 9, Uljanik 9, Mladost (Ž) 9, Radnik 9, Kustošija 7, Jadran (LP) 7, Croatia Đakovo 6, Segesta 6, Solin 5, Dugo Selo 5, Varteks 4, Bjelovar 4, Lučko 3, Trnje 3, Grobničan 2, H. dragovoljac 2 boda. (I. VO.)

CRIKVENICA - OŠK OMIŠALJ 5:4

RIJEKA ›› Nogometašima Crikvenice pripala je golijada pod Kotorom, igrači Marijana Tomića s 5:4 svladali su novajliju u ligi OŠK Omišalj pri čemu je pobjednika odlučio dvostruki strijelac Fernandes golom u 87. minuti.

Pomorac je osvojio puni plijen u Poreču golovima Matkovića (52') i Biškupovića koji je samo u nadoknadi (90'+5') zapečatio slavlje Kostrenjana.

Rezultati 3. kola Treće NL - zapad: Kraljevica - Lokomotiva 0:2 (Junuzović 38', Fumić 84'), Rudar - Buje 1:1 (Čenaj 75'/Seck 10'), Novalja - Halubjan 3:1 (Banović 50', Krizmanić 54'-ag, Loregian 64'/Knežević 8'), Pazinka - Naprijed 2:0 (Rojnić 11', Krištofić 42'), Nehaj - Banjole 1:0 (Katalinić 52'), Jadran - Pomorac 0:2 (Matković 52', Biškupović 90'+5'), Crikvenica - OŠK Omišalj 5:4 (Lukarić 20'-11m, Vidović 55', Fernandes 73', 87', Lopez 75'/Pavković 26', Vukelić 29', Mijić 36', Grbac 64'), **16. rujna:** Krk - Vinodol.

Poredak: Pazinka 9, Lokomotiva 9, Pomorac 9, Buje 7, Naprijed 6, Nehaj 6, Kraljevica 4, Banjole 3, Crikvenica 3, Novalja 3, Vinodol 3, Rudar 2, Jadran 1, OŠK Omišalj 1, Krk 0, Halubjan 0.

UMAG - BORAC 2:4

RIJEKA ›› Nogometaši bakarskog Borca slavili su u Umagu protiv istoimenog domaćina 2:4 golovima dvostrukog strijelca Zlatevskog te Jurića i Šimunovića za četvrti bod momčadi Ede Flege na startu prvenstva.

Rezultati 2. kola Četvrte NL NS Rijeka: Zamet - Ližnjan 0:2 (Marković 36', Beriša 90'), Cres - Rovinj 0:3 (Terlević 21', 86', Šerifović 76'), Umag - Borac 2:4 (Jašarević 61', Đuričin 86'/Zlatevski 23', 57, Jurić 31', Šimunović 63'-11m), Mladost Fažana - Funtana 1:1 (Simeunović 63'/Vladišković 41'-11m), Gospić '91 - Žminj 1:0 (Bulum 60'), Smoljanci Sloboda - Otočac 1:1 (Mišan 61'-11m/Isaković 56'), Medulin 1921 - Klana 2:0 (Stošić 64', Bulešić 90'+2').

Poredak: Rovinj 6, Ližnjan 6, Gospić '91 6, Borac 4, Žminj 3, Cres 3, Klana 3, Medulin 1921 3, Funtana 2, Smoljanci Sloboda 1, Otočac 1, Mladost Fažana 1, Umag 0, Zamet 0.

VINGEGAARDU PAKAO BOLA DEL MUNDO

BOLA DEL MUNDO ›› Danac Jonas Vingegaard (Visma-Lease a Bike) pobjedom u kraljevskoj, 20. etapi Vuelte, vožene od Robledo de Chavele do vrha paklenog uspona na Bolu del Mundo u dužini od 165,6 kilometara praktički je osigurao i ukupnu pobjedu. Vingegaard je krenuo u napad nešto više od kilometra prije cilja, što nitko nije mogao pratiti te je Danac na cilj stigao prvi s 11 sekundi ispred svog momčadskog kolege, Amerikanca Seppa Kussa, pobjednika Vuelte« prije dvije godine, dok je treće mjesto zauzeo Australac Jai Hindley (Red Bull-BORA-Hansgrohe) s 13 sekundi zaostatka.

REUTERS

SLAVLJE - Jonas Vingegaard

Danas se vozi ravničarska dionica cestama Madrida pa Vingegaard može slaviti ukupnu pobjedu. Danac ima 1:16 minuta bolje vrijeme od Portugalca Joaoa Almeide (UAE Emirates-XRG), koji nije ni pokušao napasti u jučerašnjoj etapi, dok je treći Britanac Tom Pidcock s 3:11 minuta zaostatka.

SUPERSPORT PRVA NL Na Kantridi se danas igra prvi ovosezo

Novi veliki sudar znanaca i velikil

Nećemo se podrediti njihovom načinu igre, nego ćemo težiti nekom svojem i probati izvući najbolje. Treba nam pobjeda nakon Cibalije - kaže Ricardo Bagadur, branič Opatije

Ivan VOLARIĆ

V. KARUZA

POČETI SAKUPLJATI BODOVE - Ricardo Bagadur

RIJEKA ›› Danas se na Kantridi igra - derbi! Opatija će od 14.30 sati ugostiti Orijent u sklopu 5. kola SuperSport Prve NL. Taj ogled mogao bi se komotno nazvati i sudar - bivših. Samo tijekom ljetnog prijelaznog roka dogodila su se ukupno četiri transfera na relaciji Kantrida - Krimeja. I obrnuto. Duje Ušalj je otišao preko Rječine u smjeru istoka, a Ricardo Bagadur, Andro Švrljuga i Adriano Milanović s Krimeje u smjeru zapada. Sve to doprinosi rivalitetu koji je ionako poprilično naglašen nakon prošlosezonske borbe Crno bijelih za titulu prvaka. Možda i ključni poraz doživjeli su na Kantridi od najbližih prvoligaških susjeda. Opatijci su uzvratili Krimejčanima u finalu županijskog Kupa. Crvenima je bilo itekako stalo do tog trofeja...

Agresivnost

Današnji ogled možda u tom natjecateljskom smislu nema takvu težinu, ali opet može puno toga usmjeriti u oba tabora. Opatijcima treba pobjeda nakon poraza u Vinkovcima, Krimejčanima nakon poraza od Rudeša i domaćeg remija s BSK-om...

- Orijent je prije svega jako dobra ekipa - napadačka. Imaju jasno razrađene principe igre i definitivno će doći na Kantridu probati nametnuti svoju igru. Međutim, nešto će se pitati i nas. Nećemo se podrediti njihovom načinu igre nego ćemo težiti nekom svojem i probati izvući najbolje što možemo. Idemo na pobjedu, treba nam nakon Cibalije. Protiv Orijenta moramo tražiti pozitivan rezultat - govori Ricardo Bagadur, iskusni stoper Opatije i jedna od ljetošnjih »ptica selica« s Krimeje.

Orijent je jako dobro krenuo u sezonu, no u posljednje dvije utakmice pokazao je određene slabosti. Kada se mladu momčad Crvenih malo »nagazi«, onda ulazi u probleme.

- Mi definitivno moramo biti agresivniji, a sigurno da bi im takav naš pristup otežao razvoj igre koje nastoje pružati ove sezone. Moramo se fokusirati na sebe i svoje igre. U pripremama smo izgledali dobro, ali jedno su prijateljske utakmice u kojima igraš rasterećeno, a drugo prvenstvene. Moramo kao ekipa pokazati svoju snagu, nametnuti se našim načinom igre i početi sakupljati bodove. Nema nam druge! - nastavio je Bagadur i prokomentirao činjenicu da će ovo biti »ogled bivših«.

- Sigurno da postoji rivalitet, ali svi smo mi u dobrim odnosima. Dobro se poznajemo pa samim time nema prostora za puno iznenađenja. Moramo iskoristiti prilike koje će nam Orijent pružiti, a takvih situacija sigurno neće biti puno - rekao je Bagadur

Loša igra u Koprivnici i treći prvenstveni poraz Zeleno-žutih u šest kola donijeli p

Goran Tomić smijenjen

PULA ›› Goran Tomić više nije trener Istre 1961. Očekivana vijest stigla je sinoć, na klupskoj stranici ukazao se »thank you« koji je označio raskid dvogodišnjeg ugovora nakon samo dva i pol mjeseca. Očekivano nakon poraza, ali i loše igre Zeleno-žutih u Koprivnici. Treći poraz u šest utakmica, ali iznad svega nova neuvjerljiva partija, ovog puta protiv suparnika koji kvalitetom nije ispred pulskog sastava, morala je ostaviti traga. Naravno, možemo opet govoriti o tome kako je Tomiću sreća okrenula leđa, da je lob Lončara nakon što se lopta od grede odbila na gol crtu, otišao samo centimetar, dva prema mreži, možda bi sve bilo drugačije.

Upravo je nesreća bila ključan remetilački faktor šibenskom treneru u njegovom drugom dolasku na pulsku klupu. Prvo je imao taj peh da je na Drosinu stigao nakon Gonzala Garcije, što se ranije pokazalo nepremostivom preprekom i za druge trenere. Preuzeti momčad nakon onakvih proljetnih igara i rezultata te stvorene atmosfere oko kluba, ogroman je teret sam po sebi. Nije mu zasigurno pomoglo niti to što su prodana četvorica igrača koji su bili nositelji tog uspješnog sastava, Lisica, Valinčić, Majkić i Gagua. Potom je dio novca od tih rekordnih transfera uložen u dovođenje novih igrača, ali se oni, nažalost, nisu pokazali pojačanjima. Barem zasad. Ovoga puta igrači koje je doveo sportski direktor Saša Bjelanović nisu iznjedrili »bingo« kakvima su se u bliskoj prošlosti pokazali Beyatt i Rozić. Na sve to nastavio se i cirkus uprave koja je treneru zabranila druženje s medijima tijekom cijelog pripremnog razdoblja što je dodatno pogoršalo atmosferu, a paralelno s time zaredale su se i ozljede, bolesti i nedoumice oko transfera koje su onemogućile Tomiću da pripremi i uigra momčad za novu sezonu. Kad je konačno krenulo prvenstvo, stigle su loše partije, uz poneki peh kao primljeni gol u posljednjoj sekundi protiv Lokomotive. Momčad na terenu djeluje

onski derbi Opatije i Orijenta

r dobrih h suparnika

D. KOVAČEVIĆ

VRATITI SE NA POBJEDNIČKE STAZE - Duje Ušalj

UTAKMICE 5. KOLA:						
Rudeš - Dubrava						1:0
Sesvete - Cibalia						0:0
Dugopolje - Croatia (Z)						2:0
Hrvace - Karlovac						1:3
BSK - Jarun						2:0
Opatija - Orijent						14.30
Karlovac	5	3	0	1	10:4	12
BSK	5	2	3	0	8:2	9
Rudeš	5	2	3	0	5:2	9
Orijent	4	2	1	1	10:5	7
Dugopolje	5	2	1	2	5:7	7
Cibalia	5	1	3	1	5:5	6
Sesvete	5	1	3	1	3:3	6
Dubrava	5	2	0	3	5:7	6
Hrvace	5	2	0	3	8:12	6
Croatia (Z)	5	1	1	3	4:7	4
Opatija	4	1	1	2	3:7	4
Jarun	5	0	2	3	2:7	2

Sljedeće kolo (17. rujna): Dubrava - BSK, Orijent - Sesvete, Jarun - Opatija, Dugopolje - Hrvace, Croatia - Cibalia, Karlovac - Rudeš.

i ustvrdio kako ne vjeruje u reprizu onih 2:3 na Kantridi iz prošle sezone kada su gledatelji mogli uživati u golovima i šansama.

Ambicije

- To je bila možda bila i najbolja utakmica u SuperSport Prvoj NL prošle sezone - podsjeća Duje Ušalj, mladi branič koji je nedavno preselio iz redova Opatije u Orijent. - Ovoga puta očekujem čvrstu utakmicu. Jako dobro se poznajemo, mi znamo kako Opatija igra, oni nas dobro poznaju tako da tu neće biti velikih iznenađenja. U ovakvim utakmicama nema favorita, a jedini pravi odgovor na pitanje tko je u ovom trenutku bolji pružit će teren.

Dva kola bez pobjede sigurno su malo poljuljali momčad koja je oduševila igrama u uvodna dva kola.

- U prva dva kola je sve išlo kao po špagi. Nakon toga je došao Rudeš koji nas je malo poremetio i dao neke smjernice što moramo popraviti. Poslije toga zaigrali smo protiv čvrste ekipe BSK-a... Ne, ne možemo reći da smo u krizi. Mislim da jednostavno postoje utakmice u kojima možda ne zabiješ pa utakmica ode u drugom smjeru. Siguran sam da ćemo nastaviti tamo gdje smo krenuli u uvodna prva dva kola. Na Kantridu idemo pokušati pobijediti. I Opatijci priželjkuju isto. To je jedino ispravno razmišljanje svakog pravog sportaša - dodao je Ušalj uz napomenu kako se zahvaljuje svima u Opatiji, posebno treneru Zoranu Bogolinu, na lijepo provedenoj sezoni u njihovim redovima.

> *U ovakvim utakmicama nema favorita, a jedini pravi odgovor na pitanje tko je u ovom trenutku bolji pružit će teren*
>
> Duje Ušalj, branič Orijenta

potres u Istri 1961

BANOVIĆ

Na klupu će ponovno privremeno zasjesti trener Uljanika Sergej Banović. Već je u dva navrata uskakao na klupu i oba puta je Zeleno-žute vodio protiv Osijeka. A u nedjelju na Drosini gostuje - Osijek

M. MIJOŠEK

RASTANAK S ISTROM 1961 - Goran Tomić

pogubljeno.

Kako to u sportu biva, lakše je promijeniti trenera nego igrače ili upravu. Na klupu će ponovno privremeno zasjesti trener Uljanika Sergej Banović. Već je u dva navrata uskakao na klupu seniorskog sastava nakon smjene trenera i oba puta je Zeleno-žute vodio protiv Osijeka. A u nedjelju na Drosini gostuje - Osijek. No, prije toga će Banović voditi momčad u kup ogledu s Neretvom u utorak u Metkoviću. Do nedjelje možda stigne i (ne)sretni 13. trener u baskijskoj eri. Navodno je favorit jedan od Španjolaca s kojima se ljetos pregovaralo, Oriol Riera.

R. CAR

Juventus u vatrometu golova (4:3) potopio Inter u Torinu

REUTERS

ZAPALIO TRIBINE - Vasilije Adžić slavi prvijenac

Vasilije Adžić džoker Tudora u nadoknadi

Juve je imao crnogorskog aduta, mladog Vasilija Adžića, devetnaestogodišnjak je sa »samo« 30 metara lansirao projektil za svoj prvijenac u 91. minuti

RIJEKA Mladi Crnogorac Vasilije Adžić bio je džoker hrvatskog trenera Igora Tudora, zaigrao je od 74. minute, a u prvoj minuti sudačke nadokande zakucao loptu u mrežu Intera i odlučio veliki Derby d' Italia« u kojem je Juventus dramatični susret krcat golovima i preokretima okončao s - 4:3.

Finalisti Lige prvaka su po nepisanom pravilu htjeli odmah pokazati zube na tom vrućem gostovanju, ali prvi ugriz, obećavajući pokušaj već u 4. minuti Barelle je ostao samo prijetnja. Vrijedi to i za nadmudrivanje pred drugim vratima, onu akciju kada je u 12. minuti Vlahović izašao na streljačku liniju, ali od zida Milaneza lopta je našla put do kornera.

Yildizova eksplozija

Ipak za samo dvije minute lopta je doputovala u gostujuću mrežu nakon malonogometne akcije Zebri, brze promjene strane s lijeva u desno pri čemu je Kelly mirni egzekutor po ubačaju Bremera nakon kojeg je vratar Sommer dospio u status nemoćnog promatrača kod udarca za braničev prvijenac u Serie A.

Kada se primicao kraj prvih pola sata igre Interovoj obrani je zaprijetila kapitulacija iz biljara, ali skrenuti daljinski pokušaj Locattellija zaobišao je okvir gola. Nije tako bilo s Calhanogluom čija je ljevica vratila rezultatsku ravnotežu, dijagonala iskosa s lijeve strane je stigla do mreže Di Gregorija, a strijelca je zakasnio zablokirati baš Kelly. Obrane su pak i dalje djelovale kao sjedenje na bačvi baruta, Yildiz je već u 38. minuti izazvao novu eksploziju. Juveov majstor, dokazani dribler je demonstrirao topničke osobine bombastičnim pokušajem iz daljine koji je Sommer tek dotaknuo ne uspjevši spriječiti itekako efektno ovo novo odmicanje Crno-bijelih.

Braća Thuram

Rezultat je naravno potjerao Interiste naprijed, a Torineze u kućicu kojoj su zatvorili vrata u nastojanju da veliki rivali ne provale u nju i preotme malu, ali vrlo dragocjenu prednost. Minute su protjecale, a domaćini su, gusto raspoređeni, odolijevali opsadi u toj gustoj šumi nogu na vrlo suženom prostoru rijetko ili nikako pomišljajući na prelazak preko centra. U prilog im je išlo napadanje gostiju koji su još tražili neko maštovito, iznenađujuće rješenje. Jasno da je i pritom nervoza sve više uzimala danak u taborima napaljenih suparnika.

Trener Intera Chivu je rješenje potražio u trostrukoj izmjeni i odmah je nagrađen. Calhanoglu je opet odapeo u 65. minuti dijagonalu s ruba 16 metara i volejem slavio izjednačenje i svoju »doppiettu«. Protjecanje minuta obilježeno je Juveovim grčevitim čuvanjem mreže, slijedom toga je Igor Tudor po receptu suparničkog kolege trostrukom promjenom htio ubrizgati svježu krv u očito posustalu ekipu. No, domaći su nanovo matirani, u 75. minuti Dimarco je iz kornera naciljao glavu Marcusa Thurama za Interovu zapaženu interpretaciju u tom periodu i preokret - 2:3.

Khephrem je međutim odgovorio bratu Marcusu i glavom poravnao u 73. minuti u tom vatrometnom derbiju. S tribina se najviše radovao legendarni, a u nas po lošem upamćeni otac im Lillian, čija su oba sina bili matadori.

Od 82. minute je zaigrao i hrvatski reprezentativac Petar Sučić. No, Juve je imao crnogorskog džokera, mladog Vasilija Adžića, devetnaestogodišnjak je sa »samo« 30 metara lansirao projektil za svoj prvijenac u 91. minuti.

U prvom susretu Cagliari je pobijedio Parmu 2:0 golovima Mine (33') i Felicija (77').

Rezultati 4. kola La Lige: Getafe - Oviedo 2:0, Real Sociedad - Real Madrid 1:2, Ath. Bilibao - Alavez 0:1. **Poredak:** Real Madrid 12, Ath. Bilbao 9, Getafe 9...

Igor DUVNJAK

Dva gola Matanovića, po jedan Kramarića i Majera

Igor Matanović postigao je dva gola u pobjedi Freiburga nad Stuttgartom (3:1), Andrej Kramarić bio je strijelac u slavlju Hoffenheima kod Uniona (2:4), a Lovro Majer u domaćem remiju Wolfsburga s Kölnom (3:3).

Ostali rezultati 3. kola Bundeslige: Heidenheim - Borussia D. 0:2, Mainz - RB Leipzig 0:1, Bayern - HSV 5:0. **Poredak:** Bayern 9, Borussia D. 7, Köln 7, Eintracht 6, Hoffenheim 6, RB Leipzig 6...

Arsenal - Nottingham F. 3:0

Rezultati 4. kola Premier lige: Arsenal - Nottingham F. 3:0, Bournemouth - Brighton 2:1, Crystal Palace - Sunderland 0:0, Everton - Aston Villa 0:0, Fulham - Leeds 1:0, Newcastle - Wolverhampton 1:0, West Ham - Tottenham 0:3.

Poredak: Arsenal 9, Tottenham 9, Liverpool 9, Bournemouth 9, Chelsea 7, Everton 7, Sunderland 7...

In memoriam: Romano Rubinić

Rome - doajen kozalskog rukometa

MRK KOZALA

Usjetno jesensko doba dok sa stabala otpadaju prvi listovi, s onog kozalskog dugovječnog rukometnog »čiburića« otpao je stari dobri list, preminuli Romano Rubinić, rođen 1952. godine, doajen rukometa na ovom romantičnom rukometnom brijegu. Uz voljeni je sport prošao kroz tolika desetljeća u kojima je na prepoznatljiv način ostavljao trag, doslovno od malih nogu, a kako su ga s njegova Kapitanova svi putevi vodili k starom igralištu na asfaltu, njima je pošao i Rome, kako su ga od milja nazivali toliki prijatelji i prijateljice.

- Romano je legenda našeg voljenog kluba Kozale - kaže jedan od njih, Dubravko Konjuh, mlađi brat Borisa, sada predsjednika Županijskog rukometnog saveza, člana Upravnog odbora Hrvatskog rukometnog saveza. Dubravko je bio vrsni vanjski igrač, kasnije u paru s Darkom Tomovićem u samom vrhu hrvatskih sudaca, sada je i delegat koji ujedno brine o napretku mladih sudaca.

- Bio sam s Romanom među tadašnjim pokretačima Memorijala Zvonimir Škerl, koji smo započeli igrati u spomen našeg zapaženog suigrača i prijatelja, poginulog hrvatskog branitelja u Domovinskom ratu na ličkom ratištu. S tim je turnirom raspiren rukometni žar na Kozali, klub je oživio i nastavio naprijed krupnim koracima i dospio do današnjih razina. S Rubinićem sam vezan tolika desetljeća, još kao klinac kao i moj brat Boris, od tih dana kada smo ušli u svijet rukometa pa nadalje vezani smo uz ovog dobroćudnog, komunikativnog čovjeka, velikog entuzijaste i zaljubljenika u sport.

Rubinić, u igračkoj karijeri vratar, uglavnom na Kozali i nakratko na Rabu, nakon sezona čuvanja mreže samo je nastavio život u rukometu pri čemu mu je ipak najveća ljubav rad s najmlađim kategorijama. Bio je i rukometni sudac i aktivan u raznim klubovima, primjerice bio je tehniko vrlo zapažene generacije rukometašica Zameta koje su tih sezona bile pri vrhu hrvatskog rukometa, a igrale su i europske utakmice.

Memorijal Zvonimir Škerl je priča za sebe, tu je on bio alfa i omega, pasionirani statističar i majstor u informatici koja tada nije bila ni izbliza na razini kao danas, na turniru je u biti bio ona »Katica za sve«. Silno druželjubiv bio je i prijatelj našeg nezaboravnog kolege i prijatelja, legendarnog Milana Perovića, uvijek se rado prisjećao epizode kada je bio prevoditelj u Perovićevom intervjuiranju talijanske i europske napadačke zvijezde Roberta Bettege koji je tada s Juventusom došao igrati na Kantridu.

U završnim epizodama ovih priča život ga nije nimalo mazio, prije nekoliko godina u kratkom razdoblju preminula je supruga, a nakon samo nekoliko mjeseci i sin Andrea, također rukometaš, kao i otac i kao Romano pasionirani navijač Intera, obojica su znali skoknuti u Udine na utakmicu dragog im kluba. Jaka duha je podnosio te udarce, dok su ga noge nosile išao bi na druženje s prijateljima u »Sambu«. Poslije su mu preostala samo sjećanja, svakodnevno isčekivanje Novog lista i La Voce del Popola koje je izmjenjivao s dragim susjedom, šjorom Vlahom. Sada je stavljena točka na i, dok današnja Kozala čak kuca na vrata najvišeg razreda, Romano Rubinić se na drugom svijetu pridružio Borisu Vozuu, susjedu i nekadašnjem suigraču preminulom prije nešto više od pola godine.

I. DUVNJAK

Svjetsko atletsko prvenstvo u Tokiju

SANDRA ELKASEVIĆ U FINALU

TOKIO ›› Sandra Elkasević plasirala se u finale diska na Svjetskom prvenstvu koje se održava u Tokiju, dok je Marija Tolj ostala bez završnice. Plasman u finale Elkasević je ostvarila hicem od 66,72 metara, najboljim u kvalifikacijama, i to iz drugog pokušaja. Marija Tolj je bacila 61,80 metara u prvom pokušaju, dok druga dva hica nisu bila uspješna.

Drugi hitac kvalifikacija (66,39 m) ostvarila je Nizozemka Jorinde van Klinken, a treći Amerikanka Valerie Allman (66,07). Braniteljica naslova Amerikanka Laulauga Tausagabila bila je peta (64,99). Finale diska na rasporedu je danas s početkom u 12.12 sati po srednjoeuropskom vremenu.

Nepobjedivi Ryan Crouser je ostvario nevjerojatan hat-trick u bacanju kugle, osvojivši treće zlato u nizu, koje je pridodao svoja tri olimpijska zlata. Amerikanac je pronašao pobjednički hitac od 22.34 metra, iako je dugo izbivao s natjecanja zbog ozljede lakta. Meksikanac Uziel Munoz postavio je nacionalni rekord od 21,97 metara u posljednjem hicu i šokantno osvojio srebro. Talijan Leonardo Fabbri osvojio je broncu (21,94).

Prijateljska utakmica košarkaša

KVARNER - DL ŠKRLJEVO 95:84

RIJEKA ›› Košarkaši Kvarnera pobijedili su susjeda DepoLink Škrljevo 95:84 u pripremnoj utakmici uoči početka sezone. Premijerligaša je predvodio Vučić s 23 poena, Vujičić je dodao 18, Miličević 12, a Eaddy i Jukić po 11. Kod prvoligaša iz Bakra najefikasniji je bio Konjević s 19 poena, a slijedili su ga Cetina (17) i Pilepić (16). (K. B.)

DAVIS CUP Hrvatska reprezentacija ostala bez četvrtfinala i z

Francusko slavlje u Gra

D. JERKOVIĆ/PIXSELL

NEUSPJEŠAN POVRATAK - Marin Čilić

Hrvati se čudili izboru Mouteta za prvog igrača, a on se prometnuo u heroja francuske reprezentacije. Mate Pavić i Nikola Mektić donijeli su bod nade, ali Moutet je spriječio preokret

Ivana LIOVIĆ

OSIJEK ›› Francuska teniska reprezentacija u slavljeničkom raspoloženju napustila je Slavoniju i ide na završnicu Davis Cupa u Italiju. Nakon dvodnevne borbe na zemljanoj podlozi dvorane Gradski vrt Francuzi su svladali Hrvatsku s ukupnih 3:1, a da se našoj reprezentaciji ne piše dobro dalo se naslutiti već u petak.

Bio je to crni petak za Hrvatsku u kojem su Dino Prižmić i Marin Čilić izgubili oba pojedinačna susreta, Francuzi su subotu čekali s velikim kapitalom i korak do pobjede, Hrvatska sa strepnjom, ali i nadom. Jednom smo se uspjeli izvući nakon zaostaka 0:2, u Portlandu 2016. godine protiv Amerikanaca, kada su u momčadi također bili Čilić i današnji izbornik Dodig, ali u Osijeku se nije moglo do velikog preokreta.

U prvom redu jer sadašnje igre Marina Čilića nisu kao nekad. Naš prvi reket je daleko od svojih najboljih izdanja, do ovog okršaja nikada u Davis Cupu nije izgubio protiv Francuza u singlu, a igrali smo s njima 2016. u Zadru i veliko finale 2018. u Lilleu. U Osijeku je poražen u oba meča. Jedan od problema bi mogla biti i podloga. Birala ju je Hrvatska i možda pogriješila.

Hrvatska - Francuska 1:3

Rezultati: Prižmić - Moutet 4:6, 7:5, 1:6, Čilić - Rinderknech 2:6, 4:6, Pavić/Mektić - Bonzi/Herbert 6:3, 7:5, Čilić - Moutet 5:7, 4:6.

U našoj reprezentaciji su željeli podlogu koja najmanje odgovara Francuzima, pokazalo se da je zemlja manje odgovarala nama. Francuski tenisači su odrasli na zemljanim terenima...

- Mislim da je zemlja bila dobra odluka, ali ne ovakva zemlja. Prvi puta igram na ovakvoj podlozi, ovo nije klasična zemlja na kojoj inače igramo - kazao je Čilić, koji se nakon oba meča žalio na uvijete i govorio kako su više odgovarali suparniku.

Slučajni heroj

Inače, podloga je specifična je po tome što se postavlja za samo 24 sata, na drvene ploče koje su slično tartanu, ne mora se zalijevati, već sama po sebi upija vlagu. Podlogu

Njemačka i Turska danas u Rigi igraju finale EuroBasketa, dok se Finska i Grčk

Turska lovi prvu krunu, Njemačka dvostruki naslov

Njemačka može spojiti naslov svjetskog i europskog prvaka, što je uspjelo tek Sovjetskom Savezu, Jugoslaviji te Španjolskoj

RIGA ›› Za Tursku bi to bilo pisanje povijesti, a za Njemačku drugo zlato na EuroBasketu i povezivanje svjetske i europske titule. Od Nijemaca se i očekivalo da će doći do današnjeg (20 sati) finala ovogodišnjeg EuroBasketa, dok su se Turci, koji su u svojoj povijesti osvojili tek jednu medalju na europskoj smotri, srebro 2001. godine, potajno nadali, ali bez prevelikog imperativa. Za razliku od Njemačke, Srbije, Francuske, Grčke...

Turska je na papiru bila tu negdje na rubu skupine prvih pet favorita za osvajanje titule, ali Ergin Ataman i društvo su bez previše problema projurili natjecanjem i jedini »kiks« im je zapravo osmina finala gdje su se provukli protiv Švedske. Slično je igrala i Njemačka, dominantno u grupnoj fazi i osmini finala, ali onda s nešto lošijom partijom protiv Slovenije. No, i Turska i Njemačka su pokazale u polufinalu da su zaslužile borbu za titulu. Zasigurno će to biti izjednačeno, uzbudljivo i za publiku nezaboravno finale EuroBasketa.

Inače, prije samo dvije godine u Istanbulu, u finalu pretkvalifikacijskog turnira za plasman na Olimpijske igre, Hrvatska je pobijedila Atamanovu Tursku 84:71. Ista ova Turska sa Šengünom, Osmanijem, Korkmazom... Nisu na kraju ni Turska ni Hrvatska vidjele Olimpijske igre u Parizu, ali zato su Turci dvije godine kasnije došli do finala, u kojemu imaju priliku osvojiti prvu krunu.

Njemačka je, pak, u lovu na dvostruki naslov, odnosno spajanje naslova svjetskog i europskog prvaka. Dosad je to uspjelo Sovjetskom Savezu, Jugoslaviji te Španjolskoj. Ovaj naslov bi im bio drugi u povijesti (1993.), ali i četvrta medalja ukupno jer su osvojili i srebro (2005.) te broncu (2022.).

- Ostvarili smo nevjerojatnu pobjedu protiv Grčke, ali to nam nije dovoljno. Spremni smo boriti se za naslov - rekao je turski izbornik Ergin Ataman, koji je na klupi od 2022. godine, a od 2023. vodi i Panathinaikos. Nijemce je nakon osvojenog zlata na Svjetskom prvenstvu 2023. preuzeo Alex Mumbru, ali on zbog zdravstvenih problema na ovogodišnjoj smotri nema funkciju glavnog trenera, već je ona pripala njegovu pomoćniku Alanu Ibrahimagiću.

Trener njemačke vrste rođen

avršnice u Bologni

dskom vrtu

Poljičak u finalu

Mili Poljičak plasirao se u finale ATP challengera u rumunjskom Targu Muresu, 21-godišnji Splićanin u polufinalu je svladao Britanca Jaya Clarkea sa 6:3, 7:5.
Poljičak će u finalu igrati protiv iskusnog Argentinca Marca Trungellitija, prvog nositelja, koji je sa 6:4, 6:4 pobijedio Rumunja Filipa Cristiana Jianua.
Luka Mikrut zaustavljen je u polufinalu challengera u talijanskoj Bielli, izgubivši od Švicarca Kiliana Feldbauscha s tijesnih 6:3, 3:6, 6:4.

u osječkoj dvorani je postavljala mađarska firma i, čini se, zeznula Hrvate, jer Čiliću ovi uvijeti uopće nisu odgovarali. Ni u petak, a ni u subotu, u meču u kojem je mogao vratiti stvari u egal i gurnuti Prižmića da igra »majstoricu« za ukupnu pobjedu.

Naime, nekon što je hrvatski par Mate Pavić/Nikola Mektić u prvom subotnjem meču pobijedio francusku kombinaciju Benjamin Bonzi/Pierre-Hugues Herbert, Marin Čilić je mogao vratiti meč u potpuni egal. Nije uspio, jer Corentin Moutet, koji se reprezentaciji priključio naknadno i kojeg je francuski izbornik Paul-Henri Mathieu neočekivano postavio za prvog igrača, prometnuo se heroja gostujuće momčadi. Francuzi su očito znali što rade, jer s Moutetovom igrom na kraj nije mogao izaći Prižmić, ali ni Čilić. U vrlo nervoznom meču Francuz je slavio u dva seta, a dosta mu je pripomogao i sam Čilić, koji je krenuo loše i brzo se našao u zaostatku od 0:3 izgubivši dva gema na svoj početni udarac.

Krivi trag

Nakon početnih muka pronašao je igru, vratio oba izgubljena servisa, ali onda kod 5:5 je treći put pokleknuo na svom početnom udarcu. Udario je još jednom loš smeč i to ga je stajalo servisa. Francuz je potom odservirao za set, a u drugom setu prava konfuzija. U trećoj igri Čilić je izgubio servis. I to nakon sporne situacije. Kod 0:30 pogodio je crtu, Moutet je reklamirao aut, zaokružio pogrešan trag loptice, a sutkinja Allison Hughes to potvrdila. Čilić je »poludio«, urlao je na sutkinju, Francuza, u sve se uključila i publika u Gradskom vrtu koja je krenula s glasnim negodovanjem i zvižducima.

- Kad sam opalio forhend, znao sam da je loptica dobra, a onda je on označio pogrešan trag i sutkinja ga je potvrdila. Meni je ponavljala »vjeruj mi«, ali nije mi dozvolila da idem s druge strane mreže ga provjeriti. Kad sam napokon to napravio i vidio da je lopta bila čista i da mi je ukraden poen, on se vadio da nije bio siguran koja je to loptica... Pa kad nisi siguran što zaokružuješ. Burno sam reagirao, ali ta reaCcija možda i nije loša jer je malo razdrmala i mene i publiku.

Francuz je na kraju napravio ključni »break« za 5:4, a onda svojim servisom završio meč i odeveo svoju reprezentaciju u četvrtfinale Davis Cupa koje se igra u studenom u Bologni.

- Iznimno težak susret, fizički vrlo iscrpljujući. Mislim da je on odigrao meč života i da su mu uvjeti išli na ruku.

Čilić napominje kako je odigrao dobar meč, čak i dobro servirao, a šest puta je izgubio početni udarac.

- Da, mislim da sam odlično servrao, ali njegova obrana je bila jako dobra. To sam donekle i očekivao, ali bio je i bolji od očekivanja. Mislim da mu je ovo bio meč života - zaključio je Čilić koji se nakon dvije godine vratio u hrvatsku tenisku reprezentaciju, ali povratak nije bio uspješan. Kao ni Dodigova premijera na klupi.

Rukometaši Zameta uspješno započeli nadmetanje u Paket24 Premijer ligi

Radoičić ukrasio završnicu za startni trijumf Riječana

Roko Markota doveo je Zamet u minimalno vodstvo (56') i najavio dramatični rasplet. Igru »gol za gol« okončao je Petar Radoičić, crnogorsko bekovsko pojačanje

RIJEKA ›› Rukometaši Zameta su na startu premijerligaških otimanja za bodove »dirnuli ravnicu«, igrači trenera Mladena Prskala su u Osijeku matirali domaćine s konačnih - 32:31. Završnicu je ukrasilo mlado crnogorsko bekovsko pojačanje Petar Radoičić koji je stavio točku na »i« utakmice protkane golovima, preokretima, ali i oštrinom, uistinu pravom muškom borbom. »Nesalomljivi sa Zameta« su pritom pokazali zube, nisu ustuknuli pred agresivnim domaćinima kao što ih nisu omeli značajni problemi u njihovim redovima. Ideolog igre Luka Mrakovčić je igrao skoro pa ukočen od problema s leđima radi kojih ovog tjedna nije trenirao, ozlijeđen je igrao i Petar Lencović, a nažalost po Riječane još traje oporavak od operaciije meniskusa važnog kotačića mehanizma Dražena Ogurlića. U utakmici u kojoj je po postulatima modernog rukometa isporučeno više od šezdeset golova servirano je čak 14 izjednačenja.

ARHIVA NL

ŠEST POGODAKA NA PREMIJERI - Dario Černeka

Domaće vodstvo

Gosti su dugo tresli granu da im bodovi padnu u krilo, nije ih pokolebalo vodstvo Slavonica čak 10:6 u prvom poluvremenu kao ni prednost Osječana u nastavku 20:17. Poslovično nezaustavljivi realizator i maštoviti asistent Tin Tomljanović je bio na čelu raznovrsnog napadačkog Zametova deseterca, društva desetorice gostujućih strijelaca u važnoj pobjedi riječkog kluba.

Utakmica je po goste počela vedro i sunčano, s dva pogotka Darija Černeke i »Gude« Tomljanovića Riječani su poveli 3:1, ali ubrzo im je stiglo naoblačenje. Osijek je dobrim dijelom početnih minuta dugo tražio pravu tipku, a sredinom prvog dijela igre ovih tradicionalnih rivala je konačno uspio stisnuti »enter«.

11
golova iz 16 pokušaja postigao je Tin Tomljanović

Slavonski domaćini suj slijedom toga sve više hvatali priključak, toliko da su uspjeli izjednačiti, potom i plasirali seriju 3:0 dovoljnu da u 15. minuti izbore najveći razmak na utakmici, odmaknu za četiri koraka. Poslije tih 10:6 Zamet je došao na red, sada je gostujući sastav morao tražiti načina kako se pribrati i zaustaviti kola koja su počela kliziti nizbrdo dok je vremena do odmora bilo sve manje. Hitna nužna rješenja su pronalažena u trku, korak po korak Zamet je uspijevao smanjivati zaostatak, do poluvremena ga je sveo na minimum, domaći su vodili 16:15.

Tomljanović i egal

I nastavak se nije mogao požaliti na manjak preokreta, ovog je puta Osijek sastav koji je bolji u otvaranju. Odvojio se na tri gola prednosti, gosti su pomoć s klupe potražili od Liridina Zene, vratar je ušao s klupe i nanizao odličnih obrana, tek da se nađu. Kako je uz to dva uzastopna pogotka servirao Tomljanović, u 40. minuti momčadi su došle u egal (22:22).

Izjednačenje nije utažilo apetite uspjeha gladnih gostiju, u 56. minuti Roko Markota ih je doveo u minimalno vodstvo i najavio dramatični rasplet. Igru »gol za gol« okončao je Radoičić, goste uz pobjedu raduje da je uz njega odličnu utakmicu odigralo i drugo novo ime, Antonio Lerner koji zabio dva gola i izborio dva sedmerca.

Igor DUVNJAK

Osijek - Zamet 31:32

Utakmica 1. kola B skupine Paket24 Premijer lige: Osijek - Zamet 31:32 (16:15). Dvorana u Osijeku.
OSIJEK: Frajhaut, Kovačević, Zrno 1, Nedić 2, Čičak 5, Babić, Banović 1, Ćurić 5, Mandić, Maganić 5, Vašarević 8 (5), Javorček, Bolanča 3, Oršolić 1, Baković, Šarić.
ZAMET: Zena, Krstić 1, Černeka 6 (3), Vučko 1, Markota 4, Tomljanović 11 (3), Mrakovčić 1, Dundović, Lerner 2, Ćosić, Radoičić 4, Golik, Marković, Stojčević, Lencović 1, Perkov 1.
Isključenja: Osijek 10, Zamet 14 minuta. **Sedmerci:** Osijek 5 (5), Zamet 8 (6).

a sastaju u susretu za broncu

REUTERS

KORAK ZO ZLATA - Dennis Schröder

je u Beogradu, ali se ubrzo njegova obitelj preselila u Zvornik u BiH, gdje je i počeo trenirati košarku prije odlaska u Njemačku 1992. godine uslijed rata.

- Zaista je čast biti dio ove ekipe. Zajedno smo, imamo samopouzdanja i borit ćemo se u finalu. Imamo veliku odgovornost jer smo osvojili zlatnu medalju na zadnjem Svjetskom prvenstvu, kao i broncu na posljednjem EuroBasketu. A sada smo u finalu. Moramo uživati u ovom trenutku i pokušati odigrati našu najbolju utakmicu i vidjeti što će se dogoditi - rekao je Alan Ibrahimagić.

Uoči finala, utakmicu za brončano odličje odigrat će Finska i Grčka od 16 sati.

K. BLAŽEVIĆ

Rukometašice Matea Hrvatina izborile remi na vrućem parketu u Sinju

Zamećanke do vrijednog boda uz stopostotni učinak Malenović

RIJEKA ›› Utakmica Prve lige rukometašica Sinj - Zamet 29:29 (18:16). Dvorana u Sinju.

SINJ: Ravlić, Pletikosić 5, Hrgović Tomić 4, Rogošić, Žaper, Ercegović, Belj, Strugar 5, Mravak 7, Grubišić Čabo, Bužančić, Kljaković Gašpić 3, Gutić, Paštar 3, Gudelj 2.

ZAMET: Šegota, Troskot 3, Budić, Pleša 4, Brusić 1, Pleše 3, Leverić, Grozdanić 2, Černeka 1, Kovačević, Šutović 5 (2), Malenović 10, Zadković.

Isključenja: Sinj 8, Zamet 10 minuta. **Sedmerci:** Sinj 8 (6), Zamet 2 (2).

Rukometašice Zameta nisu uzalud putovale do Sinja, nezaustavljiva Magdalena Malenović je druženje sa Sinjankama okončala

ARHIVA NL

ZAPAŽENA - Katarina Šutović

s uvijek vrijednim gostujućim bodom. Djevojka iz Srbije se već u svom debiju za Zamećanke pokazala zvučnim napadačkim pojačanjem rešetajući sinjsku mrežu. Na koncu se mogla pohvaliti čak dvoznamenkastim učinkom, okončala je uzbudljivu utakmicu s deset golova i to bez ijednog promašaja.

Riječanke su utakmicu započele kao u rukavicama, svilenom obranom. Srećom da je po sastav trenera Matea Hrvatina i sinjska ekipa na isti način ušla u susret pa nije daleko odmakla. Vodstvo Sinjanki na odmoru od 18:16 govori kako su zone pred vratarkama stajale samo formalno dok se odvijao obostranio pucački trening.

U drugom dijelu slika se malo promijenila nakon što su treneri uvjeravali djevojke da se mora igrati angažirano i u obrani. Hrvatin je u tome očito uspio, njegova je ekipa dramatično popravila učinkovitost zone, primila je tek 11 golova uz zapaženi učinak vratarke Helene Šegote. Zamet je čak imao napad za pobjedu koji nije realizirao i ostalo je konačnih - 29:29. (I. D.).

SJEĆANJA

Tužno sjećanje na našu voljenu

BOSILJKA ŠIJAN

14.9.2019. - 14.9.2025.

Ponosni i sretni što smo te imali. Zvijezda si koja nas prati i živi vječno u našim srcima i mislima.

Vole te tvoji najmiliji

181209

Tužno sjećanje

BRANKO SOKOLIĆ

14.9.2024. - 14.9.2025.

Supruga ANA, kćer LJUBICA, sin FRANJO, unuci VITA i NINO i zet NEVEN

181174

Tužno sjećanje na našeg voljenog

DUBRAVKO ŠTOKIĆ

14.9.2021. - 14.9.2025.

Tvoj odlazak ostavio je tišinu koju ništa ne može ispuniti.

TVOJA OBITELJ

180836

Sjećanje na našeg voljenog

JAKOVA VIDMARA

21.7.1932. - 14.9.2023.

U mislima i srcima zauvijek si s nama.

Supruga NELLA, kćerke JASNA i MARINA s obiteljima

181298

PRETPLATA

SLUŽBENE NOVINE

Službeno glasilo Primorsko-goranske županije

Novine u kojima ćete pronaći sve potrebne informacije o novim mjerama, odlukama i planovima iz svih gospodarskih i drugih djelatnosti na području Primorsko-goranske županije.

Info. tel. 051/650-048

SLUŽBENE NOVINE
SLUŽBENO GLASILO PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE

OGLASNI RIJEKA

RADNO VRIJEME

PONEDJELJAK - PETAK

8 - 18 SATI

(osmrtnice se primaju do 17,30 sati)

SUBOTOM ZATVORENO

NEDJELJOM I PRAZNICIMA

13 - 18 SATI

tel: 051 212 102

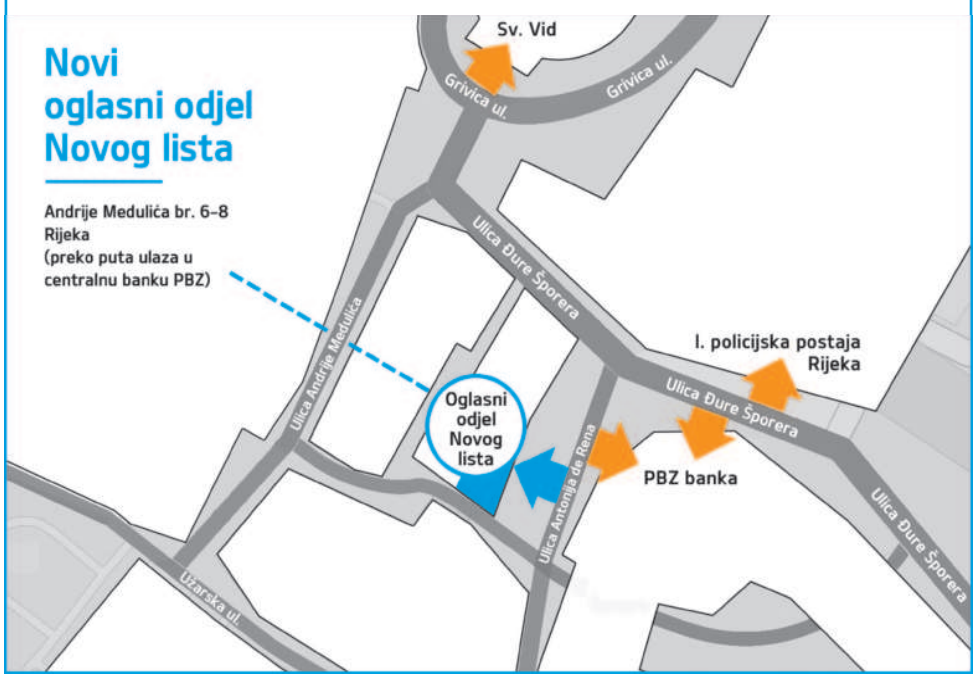

FENIKS

ENIGMATSKA IZDANJA

u prodaji...

Pretplatite se...

na tel. **051/650-043** ili **051/650-194**

ili na **info.pretplata@novilist.hr**

Najveći oglasnik Kvarnera i Istre!

BUTIGA

060/555-991

CIJENA POZIVA:

tel. 3,49 kn/min

mob. 4,78 kn/min

Novi list d.d., Rijeka, Zvonimirova 20a, OIB: 44110106406, info tel. 051/650-108

DNEVNI HOROSKOP

OVAN 21.III. - 21.IV.

Oko vas bi moglo biti manjih napetosti. No, obavit ćete sve što morate, a za veća druženja nećete biti zainteresirani. Trudit ćete se više posvetiti obitelji i domu i privatnim stvarima. Mirna nedjelja vam nakon svega ipak odgovara.

BIK 21.IV. - 21.V.

Idućih bi se dana mogla pojaviti prilika za dokazivanjem i to bi trebali iskoristiti. Prilično ste mirni i sigurni u sebe. Današnji bi dan mogao biti miran i uglavnom neopterećen bilo kakvim obavezama. Ljubavna situacija je stabilna.

BLIZANCI 22.V. - 21.VI.

Ovo je za vas prilično miran dan. U obiteljskom će vam okruženju biti ugodno i bit ćete zadovoljni s onim što radite. Odgovarat će vam više razgovora, druženja i zabave. Nećete previše razmišljati o poslu, što je dobro.

RAK 22.VI. - 22.VII.

Željet ćete nova iskustva i neke nove poslovne izazove. Probleme ćete, ako ih bude, uglavnom uspješno rješavati. Ljubavna situacija je stabilna i zbog toga ćete biti vrlo zadovoljni. Uživajte.

LAV 23.VII. - 22.VIII.

Idućih ćete se dana truditi postići neke ciljeve koje smatrate važnima, a posebno vam je sada važna izgradnja profesionalne pozicije. Bit ćete dosta angažirani i dosta ćete uspijevati, a radit ćete i na uspostavljanju novih poslovnih kontakata.

DJEVICA 23.VIII. - 22.IX.

Očekujete nešto što će vam donijeti uspjeh. Spremni ste se angažirati i suočiti se s problemima. U ljubavi može biti ugodno, a mogući su i neki lijepi ljubavni događaji. Trenutno vam je najvažnije izgraditi što stabilniji odnos s partnerom.

VAGA 23.IX. - 22.X.

Uz malo više strpljenja možete dosta toga napraviti. Današnji dan treba iskoristiti za odmor i za druženje s članovima obitelji. Trebali bi se više odmarati i više se zabavljati. Nedjelja vam je dobro došla kao predah.

ŠKORPION 23.X. - 21.XI.

Pokušat ćete ne ulaziti u sukobe i u situacije koje vode prema sukobu. Potreban vam je mir kako bi mogli provesti svoje planove. Trebali bi bolje kontrolirati poslovnu situaciju. No, danas je nedjelja i o poslu ne treba razmišljati.

STRIJELAC 22.XI. - 21.XII.

Moglo bi biti manjih problema s odlukama. Imat ćete jaku želju za odmorom i za druženjem. Proteklih ste se dana dosta angažirali, ne samo oko posla, nego i oko ljubavne situacije. Možete malo predahnuti.

JARAC 22.XII. - 20.I.

Vaše bi današnje raspoloženje moglo biti dobro. Više bi vremena trebali provesti u društvu prijatelja, ako za to budete imali priliku. U svakom slučaju potrebno vam je opuštanje. Potrudite se više boraviti na svježem zraku.

VODENJAK 21.I. - 18.II.

Uspješno ćete idućih dana savladavati probleme koji će se pojavljivati na poslu. Bit će dosta obaveza, pa vas sada neće zanimati novi izazovi. Dosta ćete se uspješno suočavati s problemima i dobro ih rješavati.

RIBE 19.II. - 20.III.

Potrebno je razmisliti o onome što dolazi i što više se angažirati kako bi uspjeli. Poslovne su vam okolnosti naklonjene. Ljubavna situacija je dobra, odnosi s partnerom su stabilni, te možete biti zadovoljni.

Dogodilo se na današnji dan

Objavljena je Zagrebačka Biblija

Godine 1968. objavljena je Zagrebačka Biblija, na blagdan Uzvišenja Svetoga Križa u Zagrebu, navedeno je u povijesnoj građi. U potonjoj piše da se Zagrebačka Biblija iz 1968. godine pojavljuje kao četvrti cjeloviti prijevod Biblije na hrvatski jezik, a prvi tiskan u Hrvatskoj i to u Zagrebu. Sastavljen je iz izvornika, prema uzoru na jeruzalemsku Bibliju. Prvi, cjelovito napravljen, prijevod Svetoga pisma na hrvatski načinio je u 17. stoljeću isusovac Bartol Kašić. Našijenci, nostrates, osujetili su tiskanje spremljene hrvatske Biblije u Rimu. Tada još nije postojao standardni hrvatski jezik. Kašić ga je zapravo gradio. Kašićeva Biblija tiskana je kao otmjeno izdanje u Paderbornu, u Njemačkoj, u nizu prvih prijevoda Biblije na slavenske jezike, zvanom Biblia Slavica. Prvi tiskani prijevod cijeloga Svetoga pisma na hrvatski, koji je načinio franjevac Matija Petar Katančić, izašao je 1831. u Budimu. Tridesetak godina poslije objavljuje teolog Ivan Matija Škarić prijevod Biblije u Beču, a potom u Sarajevu. Biblija je izašla na pobudu državnog izdavača Stvarnosti iz Sarajeva, koja potkraj 1966. i početkom 1967. godine poziva bibličare Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu na pripremu prijevoda Biblije, istoga fakulteta koji je petnaest godina ranije de facto isključen iz Zagrebačkog sveučilišta. Na Bogojavljenje 6. siječnja 1967. nadbiskup zagrebački i kardinal Franjo Šeper u razgovoru s bibličarom Bonaventurom Dudom i Ivonom Ćukom daje suglasnost da se u suradnji katoličkih bibličara i izdavača Stvarnosti pripremi hrvatski prijevod Biblije. Otkupila ju je 1974. od Stvarnosti izdavačka kuća Kršćanska sadašnjost. U izdanju Kršćanske sadašnjosti objavljeno je više od dvadeset izdanja. Spomenik Zagrebačkoj Bibliji otkriven je 9. siječnja 2010. ispred franjevačkog samostana na Kaptolu u povodu dijamantne obljetnice svećenštva fra Bonaventure Dude, piše u materijalima. (S.U.)

Wikipedija

DRŽAVNI HIDROMETEOROLOŠKI ZAVOD

DHMZ

www.meteo.hr

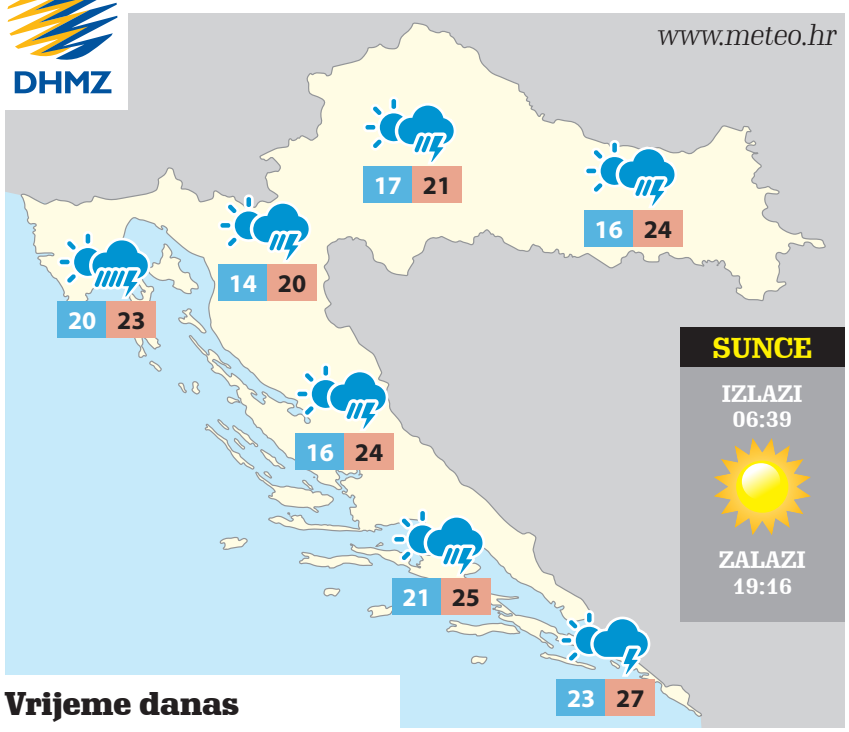

SUNCE

IZLAZI 06:39

ZALAZI 19:16

Vrijeme danas

Umjereno do pretežno oblačno s kišom, pljuskovima i grmljavinom koji će lokalno biti izraženi, osobito na Jadranu i predjelima uz njega. Poslijepodne sa zapada smirivanje i postupno razvedravanje. Vjetar u okretanju s umjerenog i jakog jugozapadnog i jugoistočnog na prolazno vrlo jak sjeverozapadni, a duž obale ponegdje i jaku buru. Najniža temperatura zraka od 14 do 18, a na moru između 19 i 23 °C.

Sljedeća 3 dana

U unutrašnjosti u ponedjeljak i u većem dijelu utorka pretežno sunčano, a ujutro mjestimice magla. Potkraj utorka te još do srijede ujutro mjestimice kiša ili pljuskovi. U srijedu tijekom dana barem djelomice sunčano. Vjetar uglavnom slab, samo u utorak povremeno umjeren sjeverni. Jutra razmjerno svježa. Na Jadranu pretežno sunčano, osobito u Dalmaciji. U utorak navečer i u noći na srijedu na sjevernom Jadranu uz više oblaka mjestimice kiša.

MJESEČEVE MIJENE

23. 8.	31. 8.	7. 9.	14. 9.
7:07	7:25	19:09	1:13

FENIKSOV SUDOKU

	8			3			5	
2								1
		1	6		9	8		
		9	4			6		
8								4
		5			3	2		
		6	8		1	9		
4								7
	5			7			3	

RJEŠENJE

6	3	1	4	7	2	8	5	9
7	8	5	9	6	3	2	1	4
2	4	9	5	1	8	6	3	7
8	9	2	3	6	7	5	4	1
4	1	3	2	5	9	7	8	6
5	7	6	8	1	4	9	2	3
1	6	8	7	9	5	4	6	2
3	2	7	6	4	1	3	9	5
9	5	4	1	2	3	8	7	6

FENIKS
ENIGMATSKI MAGAZIN

FENIKSOVA SKANDINAVKA

AUTOR: TOMISLAV REBROVIĆ	SLAVENSKI NAROD	PRILOG; BILO KAD	IGRA NA SREĆU S IZVLAČENJEM BROJEVA	AM. GLUMAC, ROBERT (TONYJEV SIN U "OBITELJI SOPRANO")	PROIZVODNJA SOLI	NADIMAK OGNJENA VUKOJEVIĆA	SUMPOR	BIVŠI NOGOMETAŠ I TRENER "AJAXA", DANNY	ISABELLE ADJANI	VRSTA POGODBENE NA SREĆU	GUBLJENJE ZNAKOVA ŽIVOTA	SKRBNIŠTVO, STARATELJSTVO (LAT.)	PODRED VELIKIH KITOVA
(SKUPA S ***) ZAVRŠETAK TEKSTA KARIKATURE													
STRUČNJAK U ZNANOSTI O SUŽIVOTU ŽIVIH BIĆA U PRIRODI							ORG. TVAR KOJA SLUŽI KAO KEM. INDIKATOR						*
							TANTAL						
PRATITELJI, TRABANTI									TUR. VALUTA				*
									BOSANSKI VOJVODA, STJEPAN VUKČIĆ				
KLIZAČICA HEGEL						GRADIĆ U SLOVENSKOM PRIMORJU							*
						NAJBRŽI KONJSKI TRK							
				RAJKO GRLIĆ			DOMETNUTI						
							GLUMAC ŠERBEDŽIJA						
				PSEUDONIM PISCA JOSEPHINA PELADANA				SANJIN OD MILJA					OSOBNA ZAMJENICA
								OSNIVAČ PERZIJSKE DRŽAVE					
				OBVEZATAN RAD KMETA NA IMANJU VLASTELINA						HERCEGOVAC			
										IVAN CANKAR			
				TVARI KOJE PRENOSE STRUJU I TOPLINU							INDIJ		
											ITALIJA		
				KIRURŠKI ZAHVAT									

RJEŠENJE: ČILI SOS BIO UKU, EKOLOG, LAKMUS, SATELIT, LIRA, IDORA, ANKARAN, RG, DODATI, SAR, SANJO, TLAKA, ERO, VODIČI, IN, OPERACIJA.

LUMEN
ENIGMATSKI PRILOG NEDJELJOM
NOVI LIST
BROJ 821

AMERIČKI REDATELJ I SCENARIST NA SLICI, POBJEDNIK VENECIJANSKOGA FILMSKOG FESTIVALA 2025.

JAPAN

ŠVEDSKI PROIZVOĐAČ NAMJEŠTAJA

POPULARNI NAZIV ZA VENECIJANSKI FILMSKI FESTIVAL

JASNA ZLOKIĆ

NADIMAK KIPARA ALEKSANDRA GUBERINE

SPORTSKA REPREZENTACIJA (ŽARG.)

"METAR"

ESTETSKO MJERILO

SUR, PEPELJAST

VJEROVANJE, NAČELO (LAT.)

FILM HOWARDA HAWKSA IZ 1962.

FENIKS

SUKOB OKO CARINA IZMEĐU DRŽAVAMA

MLADUNČE KOZE / GLAVNA NAGRADA FILMSKOG FESTIVALA U VENECIJI

CRIKVENIČANIN (REG.) / NAŠA VIOLONČELISTICA, ANA

"ZAVOD ZA ELEKTROSTROJARSTVO"

POSUDICA ZA KEMIJSKE POKUSE / MAKAR, PREMDA

LATICE (PJESN.)

BIVŠI KOŠARKAŠ "CIBONE", DAVOR / AKCENT

POKLON / NAČIN GOVORA ILI OBRAĆANJA

AUSTRIJA

TELEĆAK, NAPRTNJAČA / LUČKI PELJAR (NJEM.)

TORIJEVAC / VLADARSKA NAREDBA (LAT.)

AUTOR: RAJKO RICIJAŠ

"INDIANA UNIVERSITY"

RUDARSKI POZDRAV

NAKNADA ZA POSUĐENI NOVAC

PIRIMIDINSKA BAZA U URIDINU

RABOTA, SLUŽBA / FOTOGRAFIJA, SLIKA

GL. JUNAK "MATRIXA" / MARIJANSKO SVETIŠTE KOD ANCONE

INDIJ / NIZOZEMSKI SLIKAR IZ 17. STOLJEĆA, ADRIAEN VAN

RUTINIRANO, SOFISTICIRANO

POKUSNO, EKSPERIMENTALNO / NOG. KLUB IZ STOCKHOLMA

SUMPOR / MORSKA RIBA RUŽIČASTE BOJE, RUMENAC

RADIONICA ZA POPRAVAK I PRODAJU SATOVA

AUSTRALSKA PAPIGICA / PISAC MAY

RIB. MREŽA NA ŠTAPU / JEZERO U ZAP. AZIJI (KRAĆE)

FENIKS

ELEKTRONIČKA POŠTA / "OAKLAND"

PRVI LETAČ / KINESKI KRUMPIR

SPISATELJICA LIPSON / ČITAV, KOMPLETAN

(SKUPA S **) POBJEDNIČKI FILM VENECIJANSKOG FESTIVALA REDATELJA I SCENARISTA NA SLICI

LATINSKO PISMO USPRAVNIH I RAVNIH CRTA

OBROK ZAJMA / ITALIJA

GRAD U SJEVERNOJ ETIOPIJI (ADWA) / "AMPER"

*

AUSTRALSKI CRNONOSI MEDVJEDAK

HRVATSKI KNJIŽEVNIK ("KOAN")

*

KRIŽALJKA

VODORAVNO: 1. Općinsko mjesto jugoistočno od Vinkovaca, **13.** Grmovita biljka ljekovite kore, pasja lijeska, smrdljika, **14.** Prijestolje, **15.** Ime kantautora Morosina, **16.** Popularni kanadski reper ("Hotline Bling"), **18.** Američka glazbena nagrada, **19.** Otočna država južno od Indije (najveći grad Colombo), **21.** Pobijanje, opovrgavanje neke tvrdnje kao lažne, **23.** Španjolski pozdrav na rastanku, **24.** Ime talijanske glumice Mirande, **25.** Ime pedagoginje Miljak, **27.** Auto-oznaka za Makarsku, **28.** Provoditi kolektivnu obustavu rada, **30.** Boja kože lica, ten, **31.** Francuski filozof i estetičar, Hippolyte, **32.** Prilog; mutno, nerazumljivo, **34.** Ime operne pjevačice Sack, **35.** Trgovac galanterijskom robom.

OKOMITO: 1. Spremište, magazin, **2.** Tromjesečje, **3.** Dragi kamen modrozelene boje, **4.** Ime skijaške trkačice Smetanine, **5.** Ime glumca Gregurevića, **6.** Inicijali književnika Ivakića, **7.** Ime rukometašice Budimir, **8.** Mogranj, šipak (kr. mn.), **9.** Prilog; od kojeg vremena, **10.** Ime slavne skijašice Schneider, **11.** Znak za kobalt, **12.** Terenski blagajnik, **17.** Povijesno područje u središnjem dijelu Kavkaza, Osetija, **19.** Kukac dvokrilac čije ličinke parazitiraju na sisavcima, **20.** Samoupravni srednjovjekovni grad, **22.** Zmije otrovnice, kobre, **26.** Američki majmun, "hvatač", **29.** Ime glumice Vilenice, **30.** Riječ kojom se traži stišavanje, **33.** Inicijali glumca Nalisa.

Autor: Živko BARIŠIĆ

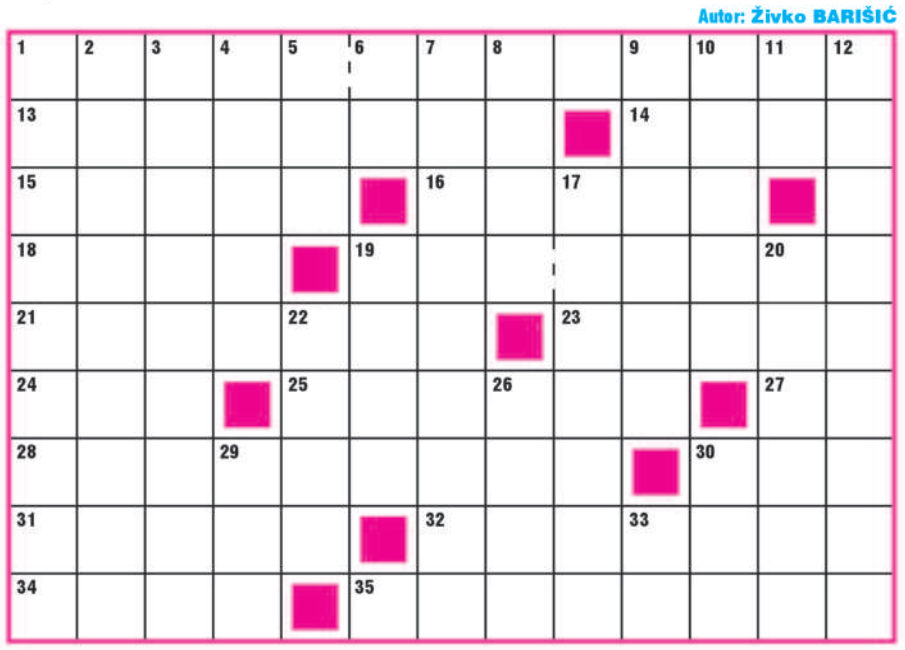

TALIJANKA

VODORAVNO: 1. Vjetar koji puše s jugoistoka, **2.** Pokazna zamjenica - Glazbenici koji savršeno vladaju svojom umjetnošću, **3.** Najveća i najistočnija gradska četvrt Zagreba - Mjesto na otoku Pašmanu, **4.** Rijeka u Sibiru, najveći pritok Oba - Nekadašnja marka njemačkih vozila - Jupiterov prirodni satelit, **5.** Pasmina pasa za lov na pernatu divljač - Dio građevine koji se izdvaja u okviru većega građevnog sklopa, npr. krilo, **6.** Istaknuta glumica ili pjevačica, star - Ime glumca Delona - Auto-oznaka za Španjolsku, **7.** Zemlja koja se ore i redovito obrađuje, njiva - Mekana kovina (znak Zn), **8.** Skladba u izvedbi Tereze Kesovija (tema iz filma "Doktor Živago").

OKOMITO: 1. Mjesto jugoistočno od Ogulina, **2.** Uvod u veće glazbeno djelo, predigra, **3.** Grad na obali Vardara u Sjevernoj Makedoniji, **4.** Znak za kisik - Stanovnici ljubljanskog predgrađa Vič, **5.** Pulski nogometni vratar, Vanja - Znak za indij, **6.** Nahranjen - Patka, **7.** Časak, mah - Pripadnik naroda na krajnjem sjeveru Europe, **8.** Kratica za "osnovna tarifa" - Slovenska tiskovna agencija - Auto-oznaka za Japan, **9.** Plosnate boce kružna oblika za nošenje pića, ploske (umanj.), **10.** Valjušak, okruglica - Začinska biljka, anason, **11.** Najstarije razdoblje Zemljinog razvoja, arhaik - Kratica za "nanometar", **12.** Filmski arhiv.

Autor: Živko BARIŠIĆ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1													0
2													1
3													1
4													2
5													1
6													2
7													1
8													0
	0	0	0	1	1	1	1	2	0	1	1	0	

NOVI LIST
ENIGMATSKI PRILOG NEDJELJOM
LUMEN

OSMOSMJERKA

U mreži pronađite i zaokružite pojmove vezane uz poslovanje banaka dane u popisu abecednim redom. Ako sve uradite kako valja preostala slova, čitana vodoravnim slijedom, dat će još jedan pojam vezan uz bankovno poslovanje.

P	R	O	M	E	T	I	B	O	D
N	A	K	E	T	O	P	I	H	E
O	Č	T	N	T	L	C	Ć	C	P
N	U	E	E	A	A	I	A	I	O
F	N	T	K	V	L	M	M	S	Z
O	A	I	O	O	A	O	A	I	I
N	T	N	T	J	V	L	G	K	T
D	U	O	T	R	D	I	E	T	A
I	L	B	Z	O	Š	O	R	E	M
O	A	C	I	T	R	A	K	T	O
N	V	J	E	R	O	V	N	I	K
I	N	D	O	S	M	A	N	U	N
C	NJ	G	O	T	O	V	I	N	A
A	N	E	O	P	I	N	Z	A	B

- ANUITET
- BANKOMAT
- BAZNI POEN
- BONITET
- ČEKOVI
- DEPOZIT
- DIONICA
- DOBIT
- FOND
- GOTOVINA
- HIPOTEKA
- INDOSMAN
- JAMAC
- KAMATE
- KARTICA
- LIMIT
- NALOG
- NOVAC
- PROMET
- RAČUN
- SALDO
- ŠTEDNJA
- TOKEN
- VALUTA
- VJEROVNIK

RJEŠENJE:

PREMETALJKA

Hrvatski književnik...

NE SKIĆE VIŠE!

RJEŠENJE:

BRODOVLJE TEŽINA

Ispunite mrežu danim shemama brodova. Brojevi van mreže govore koliko ima popunjenih polja u odgovarajućem retku (stupcu). Niti jedan brod se ne dodiruje s drugim, čak ni dijagonalno.

										7
										0
										2
										2
										1
										2
									●	1
●										1
										3
								●		1
4	1	3	0	6	1	1	0	1	3	

OBOJI POLJA

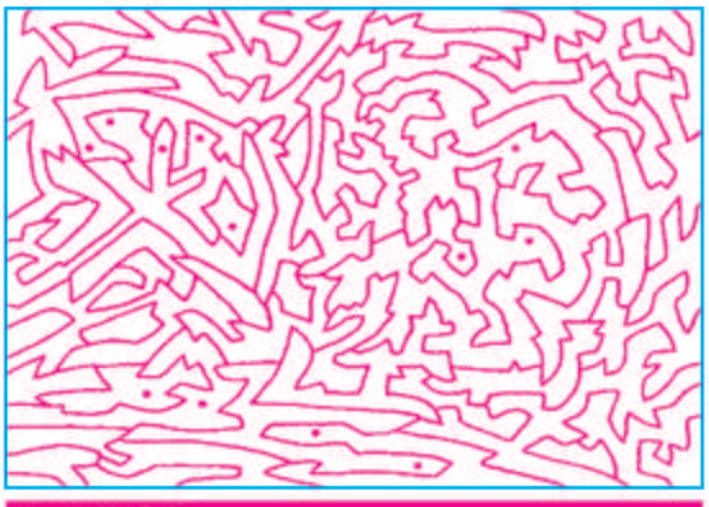

20 RAZLIKA

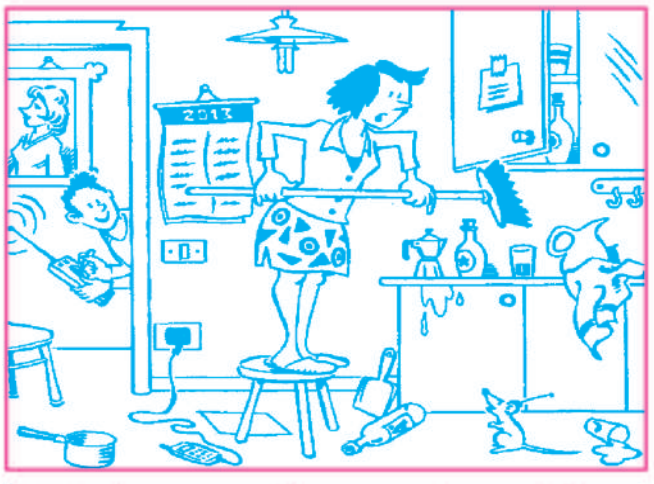

REBUS

ODGONETKA: 5, 5, 9; FRAZA: 2, 5, 1, 1, 4, 4, 1, 1

Rješenje rebusa

SUDOKU TEŽINA

		7		6			5	
	2		9		5			
9	1		4					
	3	1				5		
			3		8			
		9				1	8	
					4		3	5
			2		9		7	
	7			3		8		

ABC SPOJNICE

Spojite neprekinutim vodoravnim i okomitim linijama slovo A sa slovom A, slovo B sa slovom B itd. Sva polja mreže moraju biti iskorištena, a linije spajanja ne smiju se sjeći.

		F							
		D					G		
H					A				
						C		E	
	B							H	
			E						D
					C		A		
						G			
		F		B					

RJEŠENJA

Izrada: redakcija "Feniksa"
Urednik: Vedran Vučinić
Izdavač: Novi list d.d.

OSMOSMJERKA: NOĆNI TREZOR
PREMETALJKA: ENES KIŠEVIĆ
REBUS: NAGLO GUBIM RAVNOTEŽU

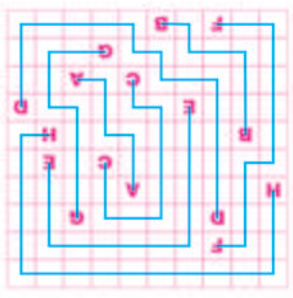

5	7	2	6	3	1	6	8	4	9
3	4	8	2	5	9	6	7	1	
1	9	6	8	7	4	2	3	5	
7	6	9	5	4	2	1	8	3	
2	5	4	3	1	8	7	9	6	
8	3	1	7	9	6	5	2	4	
9	1	5	4	2	7	3	6	8	
6	2	3	9	8	5	4	1	7	
4	8	7	1	6	3	9	5	2	

FENIKS

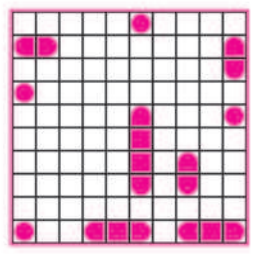

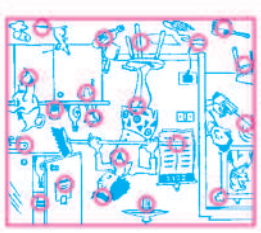

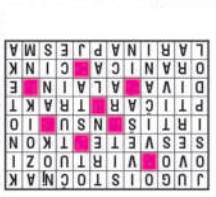

FILM DANA

KRIMIĆ HRT1 21.15

Posljednja patrola

END OF WATCH, 2012.

Režija: David Ayer

Uloge: J. Gyllenhaal, M. Pena

Dvojica policajaca Brian Taylor i Miguel Zavala zajedno rade u južnom dijelu Los Angelesa. Pratimo njihov policijski posao iz dana u dan koji uključuje razračunavanje s članovima bandi, njihovo prijateljstvo, kao i privatni život...
Film je osvojio nagradu Zlatni trailer 2013. za najbolji neovisni TV spot, zatim nagradu NBR-a 2012. godine.

EMISIJA HRT1 13.17

Pula: More

U Moru iz Pule donosimo reportažu o morskim ježevima - smiju li se izlovljavati i jesu li ugroženi? Marko Percan isplovio je s ribarom koji je svoju prvu ribu ulovio još 1941., a i danas je na moru. Slušat ćemo i priče najiskusnijih istarskih ronilaca, zaviriti u rovinjsku ribarsku konobu, uživati u spaciju i zapjevati bitinadu. U Plavome receptu kuhamo nedaleko od pulske Arene - brancina.

SERIJA HRT2 21.54

Roy Grace

Grace je s ekipom pozvan na mjesto tragičnog prometnog sudara triju vozila, zglobnog tegljača, automobila i plavog kamioneta. Neočekivano otkriće na mjestu događaja, nađeno na jednoj od žrtava, pokazuje da je ovaj slučaj mnogo kompleksniji od običnog iako teškog sudara i pokreće neugodan lanac događaja koji će Gracea i Bransona uvući u igru mačke i miša po cijelome Brightonu, a sve da bi spasili nevin život prije nego što bude kasno.

➡ Nacionalni programi

HRT 1

05.16 Pozitivno
05.46 Plamen sudbine (1), serija (3/8)
06.36 Plamen sudbine (1), serija (4/8)
07.30 Mayerling, britansko-francuski film (1969.) - Zlatno doba Hollywooda
09.50 Biblija
10.00 Tounj: Misa, prijenos
11.05 Pokraj Biđa selo, pučka i predajna kultura
11.40 TV kalendar
12.00 Dnevnik 1
12.15 Sport
12.18 Vrijeme
12.20 HAK - promet info
12.26 Plodovi zemlje
13.17 Pula: More
13.50 The Voice Kids (9/9)
16.00 Mir i dobro
16.25 HAK - promet info
16.30 Vijesti
16.50 Cvijeće Saše Šekoranje, dokumentarna reportaža
17.03 What's up Sjever-Jug, doku. serija (8/8)
18.06 Superpotjera
18.59 Vrijeme
19.00 Dnevnik 2
20.08 LOTO 6
20.15 Najljepši vrtovi Dubrovnika, doku. film
21.15 Posljednja patrola, am. film (2012.) (15)
23.05 Dnevnik 3
23.24 Vijesti iz kulture
23.35 Udri i bježi, am. film (2012.) (15)
01.10 Mayerling, britansko-francuski film (1969.)
03.25 Plodovi zemlje
04.15 Pokraj Biđa selo, pučka i predajna kultura
04.42 Pozitivno

HRT 2

07.10 Male žene, serija (3/3)
08.15 Krimi matineja; Agatha Raisin (4), serija (4/4)
09.50 Krimi matineja: Foyleov rat (1), serija (1/4)
11.30 Magazin LP
12.00 Tokio: Svjetsko prvenstvo u atletici
15.30 Sportsko srce
15.50 Slučajni predsjednik, am. film (2006.)
17.45 Zlata vrijedan - izbor najboljeg OPG-a 2025., snimka
19.07 Tony Cetinski u Areni Zagreb, 31. svibnja 2024., 2. dio
20.15 Ridleyev povratak (2), serija (4/4)
21.54 Roy Grace (3), serija (2/3)
23.32 Duran Duran: A Hollywood High, doku. film
00.50 77th Emmy Awards 2025. - uvodni prilog
01.00 77th Emmy Awards 2025. - Svečana dodjela nagrada Emmy, prijenos
05.00 Noćni glazbeni program - spotovi

HRT 3

06.35 Juhuhu - program za djecu
13.00 Slike iz Južne Afrike: Hrvati u Južnoafričkoj Republici, doku. serija (2011.) (4/4)
13.29 Voda - Izvorno počelo, doku. film (2009.)
14.00 Klasici narodu: E.A. Poe - Crni mačak
15.35 Rudolf Steiner - Modus vivendi (intergralna verzija), doku. film (2007.)
17.10 Kloni se Diabla, am. film
18.35 S nekim riječ podijelit', doku. film (2004.)
19.15 Vrijeme je za jazz: Makoto Ozone i Jazz orkestar HRT-a, 1. dio
20.00 Jedno djelo (8): Ivana Franke – Rezonanca nepredviđenog (5/10)
20.10 Ernest Weissmann, doku. film
21.00 Blagoje Bersa: Oganj, koncertna izvedba opere - KD V. Lisinski,
23.10 Pod udarom zakona, am. film
00.52 Rudolf Steiner - Modus vivendi (intergralna verzija), doku. film (2007.)
02.25 Ernest Weissmann, doku. film
03.15 Klasici narodu: E.A. Poe - Crni mačak
04.51 Vrijeme je za jazz: Makoto Ozone i Jazz orkestar HRT-a, 1. dio

RTL

06.50 Top.HR, glazbena emisija
07.50 Yu-Gi-Oh! SEVENS, serija, animacija (S2E1)
08.00 Sportske igre mladih, emisija za mlade (S12E5)
08.20 Večera za 5 - nove epizode, kulinarski (S10E39)
09.10 Večera za 5 - nove epizode, kulinarski (S10E40)
10.50 InDizajn s Mirjanom Mikulec, serija, lifestyle emisija (S27E1)
11.25 TV prodaja - Telestar
11.40 Dr. House, serija, drama, misterij (S7E12)
12.40 Superljubimci, igrani film, animacija, avantura
14.20 To je Voyo
14.25 Terminal, igrani film, drama, komedija, romansa
16.00 MagNet, serija, lifestyle emisija (S1E16)
16.30 RTL Danas, informativna emisija
17.00 Vragolasti Dennis, igrani film, komedija, obiteljski
19.00 RTL Danas, informativna emisija
20.15 Jurski svijet 2, igrani film, akcija, avantura, znanstvena-fantastika
22.20 Tijelo od laži, igrani film, kriminalistički, triler (15)
00.25 Stanje nacije, politička satira
00.40 To je Voyo
00.45 Iskupljenje u Shawshanku, igrani film, drama, kriminalistički

RTL 2

06.50 Prava žena, serija, drama (S1E49)
08.25 Novi život pod suncem, lifestyle emisija (S5E30)
11.10 Tražimo dom s Mirjanom Mikulec, serija, lifestyle emisija (S4E8)
12.00 Gradi(ONA), serija, lifestyle emisija (S4E4)
12.45 To je Voyo
13.10 Skriveno u raju, serija, drama, romansa (S1E10)
14.00 Poirot, serija, drama, kriminalistički (S1E1)
15.35 Mućke, serija, humoristična serija (S7E6)
16.45 Kosti, serija, drama, kriminalistički, misterij (S5E5)
18.20 Hitna: Chicago, serija, drama (S4E19)
20.05 Dr. House, serija, drama, misterij (S7E13)
20.50 Prijatelji, serija, humoristična serija (S5E4)
21.35 Teorija velikog praska, serija, humoristična serija (S11E3)
23.10 Mućke, serija, humoristična serija (S7E8)
00.10 Poirot, serija, drama, kriminalistički (S1E1)
01.45 To je Voyo
01.50 Novi život pod suncem, lifestyle emisija (S5E30)

HRT1 17.03

WHAT'S UP SJEVER-JUG
U posljednjem nastavku serije istražujemo što se na europskom sjeveru misli o životu na jugu...

HRT2 09.50

FOYLEOV RAT
Stariji bračni par, Nijemac i Britanka, uhićeni su zbog sumnje da surađuju s nacističkom Njemačkom.

HRT3 17.10

KLONI SE DIABLA
Clay se vraća iz Denvera na obiteljsko imanje jer su mu ubijeni otac i brat, a ne zna se tko ih je ubio.

RTL 20.15

JURSKI SVIJET 2
Jurski svijet zatvoren je 2015. I dok devastacija podsjeća na prošle događaje, ekipa plaćenika stiže na napušteni Isla Nublar

RTL2 20.05

DR. HOUSE
House uživa u školskom danu karijera te prekrši pravilo kada govori o eksplicitnim medicinskim slučajevima.

➡ Filmski i dokumentarni programi

➡ HBO

07.30 Kućanice sa Sjevernog pola **08.50** Nindža kornjače **10.15** Dnevnik Pauline P. **11.50** Trenutačno te volim **13.45** Emma **15.50** Boja purpura **18.10** Klub zadovoljnih žena 2: Novo poglavlje **20.00** Jackpot! **21.45** Zločesti dečki zauvijek **23.50** 1992 **01.25** Grad zvan Owl **03.00** Radna skupina, ep.2

➡ HBO 2

07.30 Kung fu panda: Tajne bijesne petorke **07.55** Kung fu panda: Tajne majstora **08.20** Zmajevi: Dar noćnog bijesa **08.40** Kong: Otok lubanja **10.35** Klupa uzvraća udarac 2 **12.00** Medvjedić Paddington u džungli **13.40** Poniznost **15.15** Munsteri **17.00** Sonic: Super jež 2 **19.00** Planet majmuna: Revolucija **21.10** Kraven the Hunter **23.10** Ministarstvo nedžentlmenskog ratovanja **01.05** Američki gangster **03.40** Put bez povratka: Nasljeđa

➡ CINEMAX

07.45 Club Zero **09.35** Veliki zijev **11.05** Snijeg i medvjed **12.40** Sezonci **14.10** Razum i osjećaji **16.25** Club Zero **18.15** Karta za raj **20.00** Prijelomni čas **22.05** Tri plakata izvan grada **00.00** Protuudar II, ep.7 **00.45** Protuudar II, ep.8 **01.40** Ja, kapetan **03.40** Borba se nastavlja

➡ CINEMAX 2

08.00 Margueritein teorem **09.55** Prvo kupanje **10.10** Nigdje u Africi **12.30** Fantomska nit **14.40** Sretan dan **16.35** Margueritein teorem **18.30** Prvaci **20.30** Juno **22.05** Valovi **00.20** Veni vidi vici **01.45** Blizanci: Mjuzikl **03.15** Gost

➡ NATIONAL GEOGRAPHIC

12.00 Zakopane tajne Kerosa **13.00** U lovu na ravnodnevicu **14.00** Wish: Disneyev najnoviji kruzer **15.00** Promašene izgradnje **16.00** EUROPA IZ ZRAKA **18.00** Latinska Amerika iz zraka kompilacija **19.00** Napušteni inženjerski projekti **21.00** Inženjerska dostignuća u Europi **22.00** Mariana Van Zeller: U raljama crnog tržišta **23.00** Džingis Kan: tajna povijest Mongola

➡ CINESTAR TV

08.10 Mosley **10.05** Srednja škola: Najgore razdoblje mog života **11.50** Robin Hood **13.55** Nespojivi **16.15** Vruća linija **18.15** Na kraju duge **20.15** Pad Londona **22.10** Pad Anđela

➡ CINESTAR TV ACTION

10.10 96 sati **12.00** 96 sati: Istanbul **13.50** 96 sati: U bijegu **15.55** Heineken: Otmica kralja piva **17.45** Bogovi Egipta **20.00** Zero Dark Thirty **22.50** Potkrovlje

➡ CINESTAR TV FANTASY

10.05 Tvornica snova **11.40** Igre gladi: Šojka rugalica 1. dio **13.45** Igre gladi: Šojka rugalica 2.dio **16.05** Enderova igra **18.05** Valerian i grad tisuću planeta **20.30** Asterix i Obelix: Srednje kraljevstvo **22.30** Nešto je tu čudno

➡ CINESTAR TV COMEDY

10.50 Bijeli očnjak **12.15** Dječak oluje **14.00** Čudo **15.50** 30 želja **17.30** Kad ljubav udari u glavu **19.05** Plivaj muški **21.05** Zavedi me ako možeš **23.05** Žene

➡ CINESTAR TV PREMIERE 1

09.55 Ekipa iz džungle 2: Svjetska turneja **11.35** Mali Buda **14.05** Priče iz skrivenog grada: Neustrašiva Dina **15.45** Here **17.40** Koliba **20.00** Kralj glazbe **22.00** Fury

➡ CINESTAR TV PREMIERE 2

08.25 Nož u leđa **10.40** Inspektor Brk i zagonetni slučaj **12.15** Moonfall **14.30** Vid **16.20** La La Land **18.35** Nesalomljivi dječak **20.30** Bratsvo lopova 2: Pantera **22.45** Prisutnost, (2024)

➡ KLASIK TV

09.50 Sekula se opet ženi, komedija **11.30** Ivanova igra, dokumentarni **12.25** GOSTI IZ INOZEMSTVA Anzio, ratni **14.25** GOSTI IZ INOZEMSTVA Dosje Odessa/The Odessa File, špijunski **16.30** GOSTI IZ INOZEMSTVA Istjerivači duhova 2/Ghostbusters 2, SF komedija **18.20** Sekula se opet ženi, komedija **20.00** Skupljači perja, drama **21.25** Specijalno vaspitanje, drama **23.15** Tajvanska kanasta, komedija **00.50** Apsolutnih 100, triler **02.30** Ana Karenjina (Anna Karenina), ljubavna drama **04.20** Slavica, ratna drama

➡ STAR Channel

06.25 Moderna obitelj **06.50** Teorija velikog praska **09.25** CSI: Miami **12.05** Dva i pol muškarca **14.55** Djevojka od milijun dolara **17.35** Moderna obitelj **18.00** Teorija velikog praska **21.00** Blade 2 **23.20** Izgubljeni **01.10** Dva i pol muškarca **03.35** CSI: Miami

➡ STAR Movies

06.45 Chuck, sada možete poljubiti Larryja **09.10** Jerry Maguire **11.55** Uz more **14.25** Matrix Revolutions **17.05** The Matrix Reloaded **20.00** Umijeće laganja **22.05** Klub boraca **00.55** Freddy protiv Jasona **03.05** Sjeme zla **05.25** Walker

NOVA TV

07.20 Tom i Jerry show, animirana serija S1 E24/26

07.45 Tom i Jerry show, animirana serija S1 E25/26

08.10 Tom i Jerry show, animirana serija S1 E26/26

08.35 Novi Looney Tunes, animirana serija S1 E3/26

09.00 Novi Looney Tunes, animirana serija S1 E4/26

09.20 Zauvijek susjedi, igrana serija S2 E56/80 R

09.55 Kumovi, igrana serija S5 E84 R

10.55 Kumovi, igrana serija S5 E85 R

11.55 Kumovi, igrana serija S5 E86 R

12.55 Vrh Legacy, igrani film R

14.50 Ja, špijun, igrani film

16.40 Lovac na glave, igrani film R

17.00 Vijesti Nove TV, informativni program

17.10 Lovac na glave, igrani film R

19.00 Dnevnik Nove TV, informativni program

20.15 Obiteljski kaos, igrani film

22.30 Spider-Man: Povratak kući, igrani film

01.05 Top Gun, igrani film R

03.00 Plaćenici 4, igrani film (15) R

NOVATV 20.15

OBITELJSKI KAOS
Dvoje samohranih roditelja odlaze na prvi spoj koji završi katastrofalno, pa se oboje slože oko jedne stvari...

DOMA TV

07.00 Gorski liječnik, igrana serija S8 E6/16 R

07.45 Gorski liječnik, igrana serija S8 E7/16 R

08.30 Betty i njezine dijagnoze, igrana serija S5 E15/26

09.20 TV izlog, razno

09.35 Betty i njezine dijagnoze, igrana serija S5 E16/26

10.30 TV izlog, razno

10.45 Hamburg 112, igrana serija S10 E21/26 R

11.30 TV izlog, razno

11.45 Hamburg 112, igrana serija S10 E22/26 R

12.30 TV izlog, razno

12.45 Hamburg 112, igrana serija S10 E23/29 R

13.30 Gorski spašavatelji, igrana serija S2 E12/12

14.15 Gorski spašavatelji, igrana serija S3 E1/10

15.00 Navy CIS, igrana serija S20 E19/22 R

15.50 Navy CIS, igrana serija S20 E20/22 R

16.35 Navy CIS LA, igrana serija S12 E9/18

17.25 Navy CIS LA, igrana serija S12 E10/18

18.15 Djevojke na zadatku, igrana serija S7 E12/13

19.05 Djevojke na zadatku, igrana serija S7 E13/13

20.00 Odred smrti, igrani film (15)

21.50 Nepodnošljiva težina golemog talenta, igrani film

00.00 Blue Bloods, igrana serija S6 E11/22

00.45 Blue Bloods, igrana serija S6 E12/22

01.25 FBI, igrana serija S1 E19/22 R

02.15 FBI, igrana serija S1 E20/22 R

03.00 Betty i njezine dijagnoze, igrana serija S5 E15/26 R

03.40 Gorski spašavatelji, igrana serija S2 E12/12 R

04.20 Gorski spašavatelji, igrana serija S3 E1/10 R

DOMATV 21.50

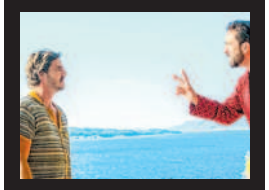

NEPODNOŠLJIVA TEŽINA GOLEMOG TALENTA
Nicolas Cage u ulozi samoga sebe, glumca kojem propada karijera...

TV PREPORUKA

DOKUMENTARAC **HRT1 20.15**

Najljepši vrtovi Dubrovnika

Prepoznatljiv po svojoj jedinstvenoj arhitekturi i povijesti, Dubrovnik, grad od kamena skriva i rijetke, ali vrlo zanimljive zelene oaze. Iako je pojam dubrovačkog renesansnog vrta značajan u razvoju hrvatske pejzažne umjetnosti, suvremeni vrtovi danas pričaju neku novu priču, usko povezanu uz svoje vlasnike. Unatoč tome što su ti vrtovi zatvoreni za javnost, autorica i voditeljica Kornelija Benyovsky Šoštarić otvoriti će njihova vrata i zaviriti u neobične zelene oaze starog grada Dubrovnika, ali i njegove neposredne okolice poput otoka Lopuda. Emisija je posvećena ljudima kojima je zelenilo važan dio kulture življenja i koji su spremni oplemeniti svoj životni prostor biljkama unatoč svim izazovima i skučenom prostoru grada. Na zabavan, edukativan i inspirativan način, doznajemo anegdote o nastanku tih vrtova i upoznajemo ljude koji ih vole i održavaju.

POLITIČKA DRAMA **HRT2 15.50**

Slučajni predsjednik

MAN OF THE YEAR, 2006.
Režija: Barry Levinson
Uloge: Robin Williams, Christopher Walken, Laura Linney

Tom Dobbs (R. Williams) vrlo je popularan komičar. Radi uvijek s istom ekipom, a njegov menadžer, Jack Menken (C. Walken), ujedno je i njegov najbliskiji, najodaniji i najmudriji prijatelj. Kad za vrijeme jedne predstave gledateljica iz publike predloži Dobbsu da se kandidira za predsjednika, Dobbs to, na Menkenovo čuđenje, i učini. Njegovi su protukandidati iskusni političari...

SERIJA **HRT2 20.15**

Ridleyev povratak

U slikovitom selu Colden Vale nestala je supruga i majka Tara Dunning. Ridley i Carol dolaze istražiti, nadajući se da će je pronaći prije nego što bude prekasno. Tim se pita nije li možda namjerno nestala, ali kada njezin auto pronađu napušten u šumi, znaju da nešto nije u redu. Pritisak raste kad i druga osoba nestane, a nedugo zatim pronađu njezino tijelo. Tim nastoji riješiti slučaj prije nego što još netko strada. Za to vrijeme Annie pita Ridleyja zašto izbjegava nju i klub.

Talijanski

RAI 1

07.00 TG 1 **07.05** Aspettando UnoMattina in famiglia **08.00** TG 1 **08.18** Aspettando UnoMattina in famiglia **09.00** TG 1 **09.05** Check Up **09.45** TG 1 L.I.S. **09.50** Ballo in bianco **10.40** A Sua immagine **10.55** Santa Messa dalla Cattedrale di Civitave **11.50** A Sua immagine **12.00** Angelus da Piazza San Pietro **12.10** A Sua immagine **12.20** A Sua Immagine Viaggio nel Giubileo **12.30** Linea Verde Estate - Puglia, alla scoper **13.30** TELEGIORNALE **14.00** Il meglio del meglio di Domenica In 2024 **16.00** Canzone segreta **17.15** TG 1 **17.18** Che tempo fa **17.20** Canzone segreta **18.40** Reazione a catena weekend **20.00** TELEGIORNALE **20.35** Affari tuoi **21.30** Imma Tataranni - Sostituto procuratore 3 **23.55** TG1 Sera

RAI 2

07.00 TG2 - Storie. I racconti della settimana **07.40** TG2 Tutto il bello che c'e' Estate **07.55** TG2 Mizar **08.20** Darrow & Darrow Il corpo del reato **09.40** Urban Green **10.30** I mestieri di Mirko Vucciŕeba 2 ^ parte **11.00** TG Sport Giorno **11.15** Tokyo 2025 **13.00** TG2 - GIORNO 2 **13.30** Tokyo 2025 **15.25** Italia - Algeria **17.00** S.W.A.T. Uno di noi **17.50** TG Sport della Domenica **18.00** TG2 - Dossier **19.00** The Rookie **19.40** N.C.I.S. **20.30** TG2 - **20.30** **21.00** Bellamŕ di sera **22.45** La Nuova DS

RAI 3

07.00 Protestantesimo Nella Fede, Insieme **07.30** Sulla via di Damasco **08.05** Mi manda Raitre **10.15** O anche no **11.10** Doc Martin **12.00** TG3 **12.17** TG3 Fuori Linea 3 **12.30** Geo Documentario **12.55** TG3 LIS **13.00** Califano. Tutto in un tempo piccolo **14.00** TG Regione **14.10** TG Regione Meteo **14.15** TG3 **14.30** Newsroom Reloaded **16.20** Timeline **17.05** Kilimangiaro Collection **19.00** TG3 **19.30** TG Regione **19.51** TG Regione Meteo **20.00** Blob **20.30** PresaDiretta I Padroni dello Spazio **23.10** Un giorno in Pretura Ambra

CANALE 5

07.59 TG5 - Weekend **09.58** Santa Messa **10.55** Melaverde - Le storie **12.58** TG5 **13.41** L'Arca di Noe' **13.58** Beautiful **14.31** La forza di una donna **16.30** Verissimo - **18.45** Avanti un altro **19.54** Tg5 Prima Pagina **20.01** TG5 **20.40** La ruota della fortuna **21.34** La riassunto - notte nel cuore **21.35** La notte nel cuore

ITALIA 1

07.02 Tom & Jerry Tales **07.43** Scooby-Doo! And Guess Who? **08.31** The Middle **09.54** THE BIG BANG THEORY **10.51** Due uomini e 1/2 **11.48** Drive Up **12.25** Studio Aperto **13.04** Sport Mediaset XXL **13.59** Paperissima Sprint **14.58** E-Planet **15.28** Person of Interest **18.19** Studio Aperto Live **18.30** Studio Aperto **18.56** Studio Aperto Mag **19.22** C.S.I. Miami **20.26** NCIS - Unita' Anticrimine **21.20** Le iene aut.

RETE 4

07.37 4 di sera weekend **08.38** La promessa **09.30** My Home My Destiny **10.16** Dalla parte degli animali **11.55** Tg4 **12.28** Il ritorno di Colombo **14.29** Acqua e sapone **16.32** Duello tra le rocce **18.58** Tg4 **19.41** La promessa **20.29** 4 di sera weekend **21.20** Fuori dal coro

IMPRESSUM

IZDAVAČ I TISKAR
»NOVI LIST«
Novinsko nakladničko dioničko društvo, Rijeka, Zvonimirova 20/A
p.p. 130, 51001 RIJEKA
Telefon: 051/650-011, 051/650-013
Telefax: 051/672-114, 051/672-118
E-mail: redakcija@novilist.hr
Web: www.novilist.hr
UPRAVA
Bojan **DIVJAK** - predsjednik
Renato **IVANUŠ** - član
PROKURISTICA
Darija **PRŠA**
GLAVNA UREDNICA
Slavica **BAKIĆ**
GLAVNA UREDNICA SUPERDESKA
Dijana **PAVLOVIĆ**
UREDNIK DIGITALNIH IZDANJA
Damir **KUNDIĆ**
IZVRŠNI UREDNIK
Dražen **HERLJEVIĆ**
POMOĆNICI GLAVNE UREDNICE
Tihana **TOMIČIĆ** – ZAGREB
Nenad **HLAČA** – NOVOSTI i SVIJET
Helena **FOGAS** – RIJEKA
Boris **PEROVIĆ** – REGIJA
Zlatko **HORVAT** – SPORT
UREDNIČKI KOLEGIJ
Kim **CUCULIĆ** – KULTURA i MEDITERAN
Ivana **KOCIJAN** – MOZAIK
FOTO SLUŽBA
Vedran **KARUZA**
GRAFIČKA SLUŽBA
Tea **LILIĆ PRIBANIĆ**
TAJNICA REDAKCIJE
Branka **VRABEC**
DOPISNIŠTVO U ZAGREBU
Ulica Matka Laginje 6
WEB PORTAL
novilist.hr
E-mail: portal@novilist.hr
MARKETING I PROMOCIJA
Rijeka, Zvonimirova 20a
Direktorica:
Silvija **GERC VODOPIJA**
Telefon: 051/650-088
Telefax: 051/650-110
E-mail: oglasi@novilist.hr
Web: marketing.novilist.hr
TISKARA I KOMERCIJALA
Telefon: 051/650-024
Telefax: 051/650-036
E-mail: tiskara@novilist.hr
OGLASNI ODJEL RIJEKA
Andrije Medulića 6-8,
Telefon: 051/212-102
E-mail: oglasni.rijeka@novilist.hr
Web: http://oglasni.novilist.hr
PRETPLATA
Telefon: 051/650-170
Radno vrijeme od 7.30 do 15.30 sati
TISAK
NOVI LIST d.d. Rijeka
List izlazi svaki dan. Rukopise i materijale ne vraćamo.

HRT Radio Rijeka

07.00 Jutarnja kronika
07.15 Sportski pregled
07.25 Ma nan se spi
07.30 Servisne informacije
08.00 Najava događaja
08.15 Puntapet
08.30 Kamo danas
08.40 Katolički vidici
09.00 Vrijeme za vrijeme
09.15 Zlatne godine
09.30 Baltazar
10.00 Vijesti Radio Rijeke
11.00 Priko Učke
12.00 Vijesti Radio Rijeke
12.05 Na obedu
14.00 Vijesti Radio Rijeke
14.45 Vrijeme za vrijeme
15.00 Danas aktualno
15.45 HAK
16.00 Nedjelja popodne
16.05 Najava programa
16.30 Kamo danas 2
16.45 Ne pozabimo
18.00 Play lista
19.30 Akademskih kvarat ure
20.00 Metanoia
20.45 Susreti
21.00 DJ Šošo
22.00 Kronika dana

Ostali programi

KANAL RI

07.00 DNEVNIK (r) **07.20** Školska liga, emisija o sportu **07.50** Željko Marušić i gosti, talk show **08.40** Glazbeni kanal/Tv prodaja **12.15** Emisija o filmu **12.30** Bilanca uspjeha, talk show (r) **13.05** DW: Euromaxx, magazin **13.40** Veterinarska ordinacija, emisija **14.10** Glazbeni kanal/TV prodaja **15.00** Biblijska istina, vjerska emisija **15.20** Kratki rezovi, emisija o filmu (r) **15.50** Glazbeni kanal/TV prodaja **16.25** Ča skalica, čakavska glazbena emisija (r) **17.25** Kult kulture, emisija o kulturi **18.00** DNEVNIK **18.20** TV prodaja **18.35** Sport nedjeljom, emisija **20.10** Rotor, emisija o oktanskim i ekstremnim sportovima **21.00** Art caffe, emisija o kulturi (r) **22.00** DNEVNIK (r) **22.20** ICT na Ti, talk show (r) **23.00** Zapisano u zvijezdama, astro show (18)

TV NOVA

11.00 Agrokultura **12.00** Boje zemlje **12.30** Energetska medicina **13.00** Dnevna soba **14.00** Art Club **14.30** Trajnaninenaj **15.20** Domisan predstavlja **15.40** Trajnaninenaj **16.30** Veterinarska ordinacija **17.00** Mali svijet, emisija o dječjem svaralaštvu **17.30** Kronika grada Novigrada **18.00** Trdi ča Kafić **18.30** Novi milenij **19.00** Fažanska Kronika **19.30** Panoramica settimanale **20.00** Čarobna frula - kaštel **22.30** Automoto Nautic Vision **23.10** Vrata sudbine, emisija o alternativnom načinu života **01.10** Odjava programa

HRT 4

18.10 Prizma, multinacionalni magazin **18.55** Vrijeme RH sutra **18.56** Vrijeme Europa sutra **18.58** Vrijeme svijet sutra **19.00** Dnevnik 2 **19.53** Vrijeme RH sutra **19.54** Vrijeme Europa sutra **19.56** Vrijeme svijet sutra **19.59** HAK - promet info **20.00** #REPORTAŽE: Plantmania **20.05** Plodovi zemlje **20.55** #REPORTAŽE: Štand na povjerenje **21.00** Pregled dana **21.45** Studio 4: Znanost **21.55** I moj grad će biti sretan, doku. film **22.38** #REPORTAŽE: Renesansa vinila **22.45** Studio 4: U fokusu **23.10** Vijesti na engleskom jeziku **23.20** Vijesti na španjolskom jeziku **23.30** Studio 4: Jutarnji intervju **23.50** #REPORTAŽE: Plantmania **00.10** Nedjeljom u 2

Jabuka TV

07.30 Serbus Zagreb **08.00** Svakodnevica **09.30** Backstage, ep. 10 **10.00** Minute bijele kute **11.00** Moda XL **12.00** Moda XL **13.00** Hrana i vino **13.30** Pjesmom te zovem **15.15** Odaberi zdravlje **16.15** Lifestyle TV! **17.00** Veterinarska ordinacija **17.30** Odaberi zdravlje **18.30** Srce Hrvatske **19.00** Serbus Zagreb - tjedni pregled **20.00** Fio Show **23.00** Zlatna zora (18)

CMC

08.00 24 sata vijesti **08.05** 100% hitovi **09.00** CMC Mix **10.00** 100% hitovi **11.00** CMC Mix **12.00** Dobar dan **13.00** 100% hitovi **14.00** CMC Mix **15.00** DALIBOR PETKO SHOW: CMC 200 Slavonija Fest 2025 **17.00** CMC Mix **18.00** 100% hitovi **19.00** CMC Mix **20.00** Portret: Jurica Pađen **21.00** 24 sata vijesti **21.05** Renato Metessi i Zvijezde, Live @Tvornica kulture 2. dio **22.00** 100% hitovi **23.00** CMC Mix **00.00** 100% hitovi **01.00** 24 sata vijesti **01.05** 100% hitovi **02.00** Noćna straža

www.novilist.hr
NL
NEDJELJA
14. RUJNA 2025.
125
GODINA TRADICIJE

M. JURČIĆ

Lov na blago na Veseljak buvljaku

Na trgu Matije Vlačića Flaciusa u Rijeci u subotu je održan Veseljak buvljak, koji je privukao brojne ljubitelje održive mode i unikatnih predmeta. U šarenilu ponude našlo se svega – od odjeće i modnih dodataka do starih videoigara i vintage šalica. Cijene su bile simbolične, a ponešto se moglo dobiti i besplatno. Uz kupovinu, buvljak je bio i mjesto druženja u ležernoj atmosferi, a organizatori najavljuju nova izdanja u idućim mjesecima. (M. Č.)

OTVOREN VRISAK Do 20. rujna na festivalu i sajmu 50 događanja i više od 100 sudionika

Publika odlučila, najbolja od najboljih je »Tvornica Hrvata«

Nagrada za najbolji roman od svih dosadašnjih pobjednika prema ocjeni publike pripala je Nebojši Lujanoviću i njegovom romanu »Tvornica Hrvata« iz 2023., a uručio ju je direktor VBZ-a Mladen Zatezalo

Kim CUCULIĆ i Ervin PAVLEKOVIĆ
Snimio Nikola BLAGOJEVIĆ

Nebojša Lujanović, Mladen Zatezalo i Drago Glamiuzina

RIJEKA ›› Da je književnost svojevrsna magija, jedina umjetnost koja omogućuje da barem na neko vrijeme postanemo netko drugi, kazao je prošle godine u ovo vrijeme gost Vriska Boris Akunin, a definitivno je to izjava koja upućuje na moć književnosti i na snagu pisane riječi koja je važnija no ikad. A upravo će na tu snagu, od sinoć pa sve do 20. rujna – s 50 događanja i više od 100 sudionika – još jednom ukazati riječki sajam knjiga i festival autora Vrisak koji je svečanim otvorenjem započeo u Art-kvartu »Benčić«.

Iako je prepoznatljiv čin Vriska u njegovim prethodnim izdanjima bila dodjela izdašne godišnje nagrade za najbolji neobjavljeni roman, ove je godine tu nagradu zamijenila ona najboljem od najboljih, odnosno nagrada najboljem romanu od svih dosadašnjih pobjednika i to prema ocjeni publike. Dobitniku Nebojši Lujanoviću, i to za njegov pobjednički roman »Tvornica Hrvata« (2023.), uručio je direktor VBZ-a Mladen Zatezalo.

Punoljetni Vrisak, otvoren je na novoj lokaciji u sklopu Art-kvarta - u prostoru iza Dječje kuće, između starih riječkih zgrada. Na otvorenju se najprije publici obratio Drago Glamuzina, koji se ukratko osvrnuo na proteklih 18 godina Vriska te najavio bogat ovogodišnji festivalski program koji se odvija na nekoliko lokacija u Rijeci. U programu koji je vodila Blaženka Leib govorili su i Niko Cvjetković iz Gradske knjižnice Rijeka, Sonja Šišić iz Primorsko-goranske županije te Mihaela Majcen-Marinić iz Ministarstva kulture i medija. Prvi put u ulozi gradonačelnice na otvorenju Vriska govorila je Iva Rinčić koja je spomenula zanimljivu anegdotu vezanu uz knjige, a i ostali spomenuti govornici govorili su o važnosti Vriska, knjiga i čitanja.

Glavna gošća otvorenja trebala je biti američko-palestinska autorica Etaf Rum, čiji je roman »Žena nije muškarac« u nakladi Petrinih knjiga i u prijevodu Lidije Toman upravo objavljen na hrvatskome jeziku, a budući da se autorica morala ranije vratiti u New York, publici se obratila putem Zooma i održala je kratak razgovor s Markom Pogačarom u kojem se osvrnula na svoj roman. Odgovarajući na pitanja, Etaf Rum osvrnula se i na aktualni rat u Gazi, rekavši da je to velika trauma za sve Palestince, kao i teško vrijeme za palestinske umjetnike.

Svježe tiskan roman autorice Rum, stoji u nakladnikovu opisu, donosi šokantnu priču o patnjama palestinskih žena pritisnutih stoljetnim naslijeđem patrijarhata, napisana na nevjerojatno efektan način, kroz živote majke i kćeri čije se sudbine u romanu raspleću u vremenskom diskontinuitetu. No, priča nesretnih Palestinki, na žalost, univerzalna je, srećemo je na svakom koraku, prečesto i na stranicama crne kronike. Žena je objekt, podređena je muškoj snazi i samovolji, njezin progres ili imaginacija nepoželjni su, a samo rođenje ženskog djeteta u ovom okrutnom svijetu predstavlja najveću tragediju.

Uz Rum, ostali glavni gosti su međunarodno priznati američko-bosanski autor Aleksandar Hemon, koji je široj publici poznat i kao jedan od scenarista kultnog filma »Matrix«, talijanska književnica i dobitnica nagrade »Strega« Veronica Raimo, britanska autorica Eleanor Shearer te norveška književna zvijezda u usponu Oliver Lovrenski. Naravno, uz njih, festival će svojim gostovanjima i svojom riječju obogatiti i domaći i regionalni autori Julijana Matanović, Zoran Ferić, Ivica Prtenjača, Ivana Bodrožić, Marina Šur Puhlovski, Ante Tomić, Damir Martinović Mrle, Darko Macan, Radmila Petrović, Srđan Valjarević, Rajko Grlić, Damir Uzunović, Olja Knežević te ostali.

Večer je zaključena koncertom Zoran Majstorović Trija, koji je publiku zadržao u Art-kvartu do kasnih sati.

Marko Pogačar vodio je »Zoom razgovor« s Etaf Rum

Iva Rinčić

Niko Cvjetković

Mihaela Majcen-Marinić iz Ministarstva kulture i medija i voditeljica programa Blaženka Leib

Punoljetni Vrisak, otvoren je na novoj lokaciji u sklopu Art-kvarta - u prostoru iza Dječje kuće, između starih riječkih zgrada

Valute označene zvjezdicom za koje Banka ne objavljuje kupovni i prodajni tečaj za efektivu ne smatraju se valutama s Tečajne liste Banke u kojima Banka vodi transakcijske račune i/ili zaprima gotovinske naloge za plaćanje i/ili provodi otkup deviza. Tečajevi za predmetne valute (tečajevi za devize) koriste se za preračunavanje u bezgotovinskim transakcijama.

TEČAJNA LISTA BROJ: 180
Erste & Steiermärkische Bank d.d.
Primjenjuje se od 13.09.2025.

Valuta	Jed.	Kupovni za efektivu	Kupovni za devize	Srednji za devize	Prodajni za devize	Prodajni za efektivu	Srednji tečaj HNB
AUD	1	1,835100	1,816200	1,764600	1,712900	1,694000	1,764600
CAD	1	1,687600	1,670100	1,622700	1,575200	1,557700	1,622700
CZK	1	25,363600	25,029300	24,318000	23,606600	23,272300	24,318000
DKK	1		7,682700	7,464400	7,246000		7,464400
HUF	1	407,948500	402,570500	391,130000	379,689400	374,311400	391,130000
JPY	1	180,783100	178,399900	173,330000	168,260000	165,876800	173,330000
NOK	1		11,923300	11,584500	11,245600		11,584500
SEK	1		11,268700	10,948500	10,628200		10,948500
CHF	1	0,972000	0,962000	0,934700	0,907300	0,897300	0,934700
GBP	1	0,899900	0,890600	0,865300	0,839900	0,830600	0,865300
USD	1	1,218600	1,206000	1,171800	1,137500	1,124900	1,171800
BAM	1	2,032100	2,011000	1,955830	1,900500	1,879500	1,955830
PLN	1	4,440500	4,382000	4,257500	4,132900	4,074400	4,257500